

bokselskap.no/HIOA, 2015

Jonas Lie: *Livsslaven*

Teksten følger 1. utgave, 1883 (Gyldendalske Boghandels Forlag, København) og er basert på skannet og ocr-lest fil fra Nasjonalbiblioteket/nb.no. Teksten er korrekturlest og tilrettelagt av HiOA-studentene Liv-Marit Follegg, Nina Christine Gundersen og Maria Waerme.

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Jonas Lie

Livsslaven

bokselskap.no/Høgskolen i Oslo og Akershus

2015

I.

«Som en Prins i Vuggen», – siger man jo, – «med usynlige Feer og Barndommens uskyldige Fred over sig!»

Hvilken Fé, der stod ved Barbro–Nikolas's Vugge, var ikke godt at sige. Derude hos Blikkenslagerens i det lille Hus med de sprukne, stoppede Ruder i Udkanten af Byen faldt der mangeslags Indkvarteringer og Indryk helst udover Natten, naar Folk og Følger paa Landevejen stod i Forlegenhed for Logis. Der stod mangan en Svir, og det var ikke bare én Gang, at Vuggen væltede under et Slagsmaal, eller en drukken Mand tumlede saa lang, han var, henover den.

Nikolais Mor hed Barbro og var fra Heimdalsløgden etsteds langt oppe i Bygderne, – rigtig en Fjeldjente af ægteste Slag, rød og hvid, stor, stærk og bredskuldret, sund, saa hun skinnede, og med Tænder som Skummet i Melkebøtten. ¹⁶Hun havde hørt saameget om Byen af Fæhandlerne, naar de fór over Fjeldet, at hun havde faat som en Længsel eller Uro paa sig.

Og saa var hun gaat til Staden for at tjene.

Der passede hun netop saa godt som en rusket Høstak i en fin Bygade eller en

Ko i en Trappe, det vil sige, akkurat ikke.

Og saa havde hun det med at staa Tiden væk paa Torvet ved alle Hølæssene. Hun maatte se og kjende paa Høet ... det var nu sletikke som Fjeldgræsset, «nej var det likt! ... Fjeldgræsset var saa mjukt og lindt ... og saa til at lugte paa! – aa– haa ... nej!»

Men Madmor havde andet Brug for sin Tjenestepige end at lade hende snakke Formiddagen bort med Læskjørerere! Og saa gik det fra Tjeneste til Tjeneste, stadig nedover Bakke baade med Løn og Herskab. Hun havde bare én Fejl Barbro, – for snil og ærlig og oprigtig var hun –; men den var den kapitale at være totalt ubrugelig og umulig til al tænkelig Byesens Tjeneste!

Dog, – Samfundet har, som man véd, en vidunderlig Evne til at nyttiggjøre, assimilere og omdanne til sit Brug alt, selv det tilsyneladende meningsløseste og unyttigste. Og saa gik det da ogsaa hastigt nok den Vej, at stakkars Barbro blev det eneste, hun kunde due til for Byen, – nemlig Amme.

Det var en tung Tid og en haard Strid, medens Skammen stod paa, – næsten ikke til at leve med, – og det faldt hende ikke ind efter dette at vende Foden hjem til Heimdalsfjeldet igjen.

Men tungere skulde det blive!

De mangehaande selskabelige Krav, som en fremskreden Tid mere og mere stiller til Husets Frue i de højere Samfundslag, gjorde sig ogsaa gjældende her i Staden – i et stadigt voxende Sporlagⁿ¹ efter Ammer!

«Grundaarsagen,» erklærede Doktor Schneibel, «var simpelthen en Naturlov: – man kan ikke paa én Gang være intelligent Menneske og Melkeko! Fornylsen i Blod og Nerver maatte kunstigt hidføres fra de Naturen nærmerestaaende Samfundslag.»

Og nu gjaldt det at finde en rigtig udvalgt sund, kjærnefrisk én til Generalkonsul Wejergangs to svage nykomne!

Doktor Schneibel havde jo, yderst betænkt, holdt en Amme i Baghaanden for Fruen, – «et^{s1} ganske mærkeligt Specifikum af den oprindelige Sundhed i Folkeroden! Man kunde sige hm, hm ... at, kunde Fruen ikke komme til Højfjeldet, saa var Højfjeldet saa galant at komme til Fruen! Hendes Hududdunstning mindede maaske endnu om Fjøs;ⁿ² men, naar alt kom til alt,

gav det kun en sikkrere Betyggelse for Oprindeligheden. Og det er en vigtig Faktor i vore Tider, Frue! hvor Melken forfalskes lige til selve Kjørene! ... Ganske ung, neppe de tyve!»

Barbro Høgden havde ikke Spor af Anelse om, at hun fra sin dybeste Fornedrelse, som hun gik der og bar Vand og Ved, stod ved Iskanten og slog Vasken med Banketræet og bød til med alt det simple Grovarbejde, som bare kunde slænge af, for at faa lidt til at betale for sig og den lille hos Blikkenslagerens – at hun med ét var steget i Rang til et i Staden exceptionelt eftertragtet, søgt og ansét Væsen!

Thi en Amme er et ansét Væsen. Hun staar endog paa Expektancelisten til at blive et højagtet!

Efterat have opammet Familjens Barn, – og været en tilsvarende Ravnemoder mod sit ^[9]eget, – ender hun med at sove paa Dun og bæres paa Hænderne, – indtil en ny Amme for en senere Arving mulig afsætter hende fra Dynastiet!

Skulde hun foretrække at give sit eget lille Nor den eneste Rigdom, hun har, sit sunde Bryst, – skulde hun virkelig være saa blind for sin egen Fremtid, da, ja da stiller Sagen sig anderledes og, for at tale med Doktor Schneibels Ord, tildels ikke uforskyldt! – kun i Medfør af den Samfundsordenens Økonomi, som hun ikke véd forstandigen at underordne sig, og som med Kulturlovens ubønhørlige Logik reducerer hende til en ubrugbar Overflødighed, den Samfundets Organisme skyder fra sig. Eller populært! ... hun sidder da med Skammen, Foragten og Fattigdommen over baade sig og sit illegitime Afkom. Privat, qua Individ, har hun i visse Maader Ret; men socialt, – som Samfundsindivid!

Stakkars Barbro Høgda var til en Begyndelse ganske forblindet paa det Punkt, – rent halstarrig, stiv som en Fjeldgamp,ⁿ³ der ikke lod sig vige!ⁿ⁴

^[10]Doktor Schneibel stod nu for tredie Gang med Stokken under Næsen inde hos Blikkenslagerens, medens Giggen ventede nede i Vejen. Hver Gang havde han lagt paa baade Lønnen og Argumenterne og atter og atter paavist, hvor daarligt baade for hende og for Gutten hun stilledesⁿ⁵ sig ved dette sit Egensind. Han appellerede til hendes egen Eftertanke! Hvorledes kunde hun vente at faa det fostret frem under de fattige, trange Vilkaar, under alt det Slid og Slæb? ... medens hun paa den anden Side blot behøvede at afstaa endel af sin store Løn til

Blikkenslagerens, saa sørgede de baade godt og kraftigt for Gutten! Dertil kunde hun jo komme derud og se til ham tit og ofte, mindst én Gang i Maaneden! – det kunde han love hende paa Wejergangs Vegne, og det var saare opofrende af Generalkonsulens nu, de boede saa langt ude paa Landet ...

Doktor Schneibel talte baade velvilligt og strængt, baade godsligt og skarpt; det var næsten som en Far!

Barbro kjendte en Angst, hvergang hun saa ham komme borteⁿ⁶ i Gaden og svinge ind Vejtenⁿ⁷ ^[11] langs det grønskede, raadne Plankegjærde. Hun vogtede paa ham saa gløgⁿ⁸ som en Fugl, der er skræmt for Reden, og sad inde ved Væggen, hvor der var mørkest med Vuggen bagom sig, naar han aabnede Døren. Svare for sig uden højst med en Snufsen,ⁿ⁹ kunde hun ikke. Det besørgede Blikkenslagerens Kone med: «Ja kors da!» og «Nej kors da!» og «i saa Maade, Hr. Doktor!» i saadan snakkesalig Overflødighed, at Barbro blot sad og spekulerede paa, at tage Barnet paa Ryggen og stryge sin Kaas.

Men idag havde Doktoren talt saa omframⁿ¹⁰ venligt til hende og budt saa store Penge! Han havde vendt sig saa lige til hendes Samvittighed, klappet Barnet og ment, at, naar det kom til Stykket, saa var hun nok ikke den Mor, som var haard nok til at berede en saa vakker liden Gut tunge Dage ... lade ham lide Mangel ... fryse paa de smaa pene Fødderne sine! – naar han kunde have det baade godt og varmt og som en Prins der i Vuggen!

Det var ikke til at staa imod, og i Overvældelsen glap noget som et halvt Løfte ud af hende.

^[12] Siden kom Nabokonen ind og mente akkurat det samme, og fortalte om alle de smaa Børn, som hun vidste var døde af Mangel og Vanrøgt bare deromkring i Husene i de sidste to Aar, fordi Moderen maatte gaa paa Arbejde hele Dagen og ikke havde noget at betale for dem med. Og saa snakkede hun og Blikkenslagermadamen i Munden paa hverandre om det samme, bare om det samme!

Barbro sad og hørte paa og stilledeⁿ¹¹ sit Barn. Det var, saa Hjertet kunde briste ... Hun tænkte et Øjeblik paa ikke at gaa til Høgden; – men anderledes hjem med ham med engang!

Det var som en Fristelse!

Udpaa Natten kom hun i en Hulken, der brød saa i Kroppen, at hun for ikke at forstyrre Blikkenslagerens i Søvn gik udenfor i det linde Smaaregn; det beroligede og afkjølede!

Som hun om Morgen stod og hjalp Nabokonen med at skylle og vride Vasken i Bækken, holdt en Trilleⁿ¹² fremme i Vejen. Kudsken – han havde Tresser baade paa Huen og Frakken – steg af og gik ind til Blikkenslagerens.

^[13] «Du faar vride Lagenet tilende, Barbro, det blir nok det sidste, Du vrider her» – mente Nabokonen – «for der har Du selve Konsulvognen!»

Og saa vred Barbro Lagenet, indtil der ikke var en Vanddraabe igjen ... Nu var det kommet!

Hun gik ind og byttede paa Barnet; det var, som hun ikke vidste af sig selv eller kjendteⁿ¹³ det mellem sine Hænder.

Hun saa Tjeneren betale kontant ud sex Daler til Blikkenslagerkonen. Saa stiv og lang og fornem han var, med saadan en storagtig Herskabsnæse, gjorde han ligesom et Knæk paa sig, hvergang hun kom til at se paa ham, og saa forsikkrede han:

«Det haster ikke ... haster sletikke! Vi vaagner aldrig før ni hos Generalkonsulens, saa vi har rum Tid endnu!» – Og saa saa han paa Uret.

Og, hvergang han saadan saa paa Uret, skyndte hun sig med at se paa sin egen Gut, som der nu var Ordre og Ur for, at hun skulde slippe fra sig ...

Han var faldt i Søvn igjen. Vaagnede han, vidste hun ikke hvad, – for det blev nok ikke hende da, som gik fra Gutten sin!

^[14]... «Haster ikke, haster ikke!» han tog atter det tykke Sølvur op fra sin beknappede Vest.

Men nu var det hende, som hastede, ivrigt, saa hun ikke gav sig Tid til at se sig om, før hun sad oppe i Trillen, – og den lange, nakkestive, gallonerede kjørte hende afsted hendes Skjæbnes fastsatte Vej!

– Udpaa Sommeren fulgte hun med Generalkonsulens til et Badested.

Der gik Barbro og rullede Barnevognen med de to smaa i henover Sanden, og det var ikke bare én Gang, at Wejergangs smigredes ved Udbrud fra forbigaaende som: «Det var en stautⁿ¹⁴ Amme!»

Men ogsaa med hende skulde man have Viderværdigheder ... Anfald af Tungsindighed, hvorunder hun blev næsten umulig og rent gav sig over! Hun sad ganske rød og forgrædt ved Vuggen, længtede efter sit Barn og vilde hverken spise eller drikke.

Dette var en ikke lidet vigtig Sag! – en Amme maa holdes i godt Humør; Sindsstemningen influerer saa uhyre paa Sundheden og den igjen paa Barnets! ...

[15] Fru Wejergang lod bringe forskellige gode Sager til Opmuntring fra Restauratøren; der vankede Silketørklæder og Forklæder, og hjemme blev Tjenerne udtrykkelig paalagte at forhøre ude hos Blikkenslagerens om Barbro Gut!

Der lød Ros og Lovord og ikke andet end Ros og Lovord, hvergang Generalkonsulens Lars i Forbikjørende standsede derude, og, naar Barbro bare fik den Slags Hilsener, kunde hun hygge sig og være glad hele Maaneden.

Stort blev hun holdt, det følte hun snart. Sagde eller vilde hun noget, blev det lystret, som det var Fruen selv. Og fine Klæder med bestandig stadseligt hvidt Ombytte, for ikke at tale om Mad og Drikke! ... næsten ikke det, hun, – som hun var vant – kunde kalde for Arbejde; hun blev alt ganske blød og myg i Hænderne! – Og de to smaa, som hun stilledes Dag og Nat, kjendte hun, at hun begyndte at hænge ved.

Efterat Generalkonsulens var vendt hjem fra Badet, var Barbro en Dag paa Vej ud til Blikkenslagerens.

[16] Det var senhøstes. Saa stygt og leret i Vejen huskede hun næsten ikke, der var derude. Sko og Skjortekanter maatte nok baade pudses og vaskes, naar hun kom hjem igjen!

Hun fik det som med en Koldsved, hun skulde snart se Gutten! ... men det var jo bedst, som det var, nu, hun kunde betale saa godt for ham!

Da hun bøjede om Plankegjærdet og havde Stuens kjendte, sprukne Ruder lige foran sig, sagtnede hun lidt paa Gangen. Der paakom hende pludselig saadan Angst!

Og saa kom Nabokonen, som hun saa mangen Gang havde hjulpet, ud og begyndte at snakke og berette; det gik som en Kværn! Der var udbrudt Nabokrig i

Blikkenslagervejten. Og nu, hun saa Barbro selv, skulde Sandheden frem, den skjære, rene Sandhed!

Blikkenslagerens maatte ikke indbilde sig, at ikke andre Folk ogsaa havde Øjne i Hodet! De havde nu sat bort alt, hvad de ejede, til Pantelaaneren; – af Bliktøjet var der ikke mere igjen end snautⁿ¹⁵ det, han kunde sætte i sin sprukne Rude! Og hvad de levede af, kunde ^[17]ingen deromkring skjønne, uden det skulde være af Betalingen for den stakkars udpinte Ungen, som de taatede i Døsⁿ¹⁶ med bayersk Øl, for at han ikke skulde skrige! For, tage ind der, efterat Politiet holdt Pas paa Indrykket i Stuen, det gjorde nok ikke engang visse Folk, som ellers ikke var saa kræsne om Tilhold ...

«Men vil Du lyde mit Raad, Barbro! saa skal Du sætte Gutten hen til Blokmager Holman inde ved Bybryggen.ⁿ¹⁷ De er slige pene, agtværdige Folk, og har rigtig ynkets over Gutten, naar jeg har fortalt, hvordan de har stellet med ham herude ... »

Blokmager Holman ... Blokmager Holman! – Hun havde Navnet i Ørene, da hun trang om Hjertet steg ind til Blikkenslagerens.

Der laa han mellem de fillede, smudsige Vuggeklæder, bleg, mager og uflid,ⁿ¹⁸ næsten med rædde Øjne! ... Han satte i at skrige, da hun tog ham op; han kjendte ikke hende og hun heller næsten ikke ham!

Skuffelsen, – alt det, hun følte! – gav sig Luft i en stigende ordrig Harme mod Blikkenslagerens.

^[18]Men samtidig havde hun, under det, at hun tvættede Gutten, en Følelse af, hvor han var grov og svær og kluntet af Ansigt og Krop imod de to fine, hun var vant til. Hun indsaa nu for første Gang, hvor umuligt det var, at beholde ham ...

Men til Blokmageren skulde han, stakkars Gut! Hun skulde ikke hede Barbro, om hun ikke fik Fruen til at sætte det igjennem strax, – endnu imorgen! ...

Hun vendte hjem med Ansigtet rødt og opsvulmet af Graad og var utrøstelig hele Aftenen, indtil Fruen kom ned fra Kontoret med Løfte om, at den Sag skulde blive ordnet.

Og saadan kom Nikolai til Blokmagersvend Holman!

II.

Det er i visse Maader ikke saa galt, at den, som har havt det ondt og er blevet vanvyrdetⁿ¹⁹ i sin første Tid, ikke husker noget af det, – skjønt, kanske der alligevel hænger noget ved!

[19] Det paastod ialfald Madam Holman. Hun kunde fra første Dag, hun fik Gutten i Huset, baade se og mærke, at han var opfødt i et sligt Fantehul!ⁿ²⁰ Øjnene var saa kloge og gløgge, og han kunde være saa udspekuleret indfulⁿ²¹ og trodsig, – længe før han kunde snakke! Hun paastod, at han rentud var onskabsfuld, saa lurⁿ²² og stille, lige til hun akkurat var sovet ind; men saa kunde han sætte i at brøle saa højt som en Vægter.

Men det indsaa nu alle, som kjendte lidt til Blokmagerens, at havde de ikke været saa heldige med Gutten, saa havde ialfald han været heldig, som havde fundet Vej til dem. Der var blot ét Ord og én Mening om, hvilken ordentlig, pligtstræng Kone Blokmagermadamen var. Lang, mager og pyntelig i alt sit Væsen, kunde allerede det lille leverbrune Ansigt med de lerblaa, humørløse Øjne sige én, at hun ikke var den, som lod sig henrive til ubesindig Hæftighed.

Og de Par Gange om Aaret, Barbro besøgte Gutten, – hun havde ikke saa let for at komme nu, Wejergangs hele Aaret boede ude paa Landstedet, – kunde hun ogsaa selv noksom overbevise^[20] sig om, hvor velstelt og ren og strix han blev holdt. Det var en Tale til Samvittigheden, fra hun kom, til hun gik, om hvor vanskeligt det var at rette paa alle Blikkenslagerbunkerne, det, som galt og uforsvarligt var stelt fra først af ... især med hans stridige Gemyt! Nu kunde han virkelig gaa lange Stykker; men krybe, bare krybe vilde han! og da gik det saa fort, at ikke før havde hun Øjnene fra ham, før han var baade her og der, snart ved Gryden og Madkopperne, snart i Vandbøtten; eller ogsaa var han henne i Blyodderne paa Klokken. Og rev ned og væltede og sølede sig til gjorde han, hvor han kom; – igaar laa Kattemaden udover Gulvet! Saa nu havde hun hængt Riset langt nede paa Væggen, forat han kunde have det for Øje. Thi fornøden Skræk maatte der sættes i ham, og Paapasselighed og Straf maatte der sandelig til! Og Barbro maatte vel selv vide, at det ikke var saa let at sidde over andres Børn, – især da et saadant vildfarende, som var kommet til paa den Maade! ...

Det var, hvad Barbro maatte erkjende for retskaffen Tale fra Ende til anden,

hvormeget den end bed hende, og hun derfor altid fik som en Hast med at komme afsted igjen.

[21] Det var ikke frit for, at hun ogsaa tog sig Lærdom af det, – hvad hun paa sin Side kunde have Føje og Ret til at sige Fru Wejergang om alt sit Stræv for hendes to, naar der kunde komme en Knude paa Traaden.

– Men den fortsatte sig gjennem hele Opvæksten den samme Ulydighedsaand i Gutten. Den var umulig at plukke af ham, alt det Blokmagermadamen arbejdede, og Blokmageren selv undertiden maatte hjælpe til! Det sidste gik dog ikke for sig, før hun tilbørlig havde indprentet ham den moralske Nødvendighed af at overtage denne sin Halvdel af Husets Pligter.

Blokmageren var en taus Mand med et Par stille, blanke Øjne. Han gik og kom Morgen og Aften, tørrede og pudsede sig og stod nølende ved Døren med et eller andet Redskab eller en Blokstjert i Haanden, før han gik ind. Hvad han kunde mene om sit Ægteskab, var der liden Anledning til at se udenpaa ham. Et var sikkert – en Kone som Madam Holman var en Skat, som ikke kunde prises højt nok; og, blev der ikke netop saa meget igjen af Holman; ja, blev han endog med Respekt at sige til noget af en Dot, ⁿ²³ saa indsaa dog enhver, at ^[22] saa maatte være i det Ægteskab, om Ligevægten skulde bevares. Den, som blot en Gang havde sét og talt med Madam Holman, forstod det strax og, hvad man egentlig mindre forstod, var, at det dog til syvende og sidst var ham, som gjorde Blokkene nede paa Værkstedet, hvoraf Huset levede.

Desto mere paafaldende var det, at han undertiden blev antruffet i Porten i en Tilstand af Utilregnelighed, som ingen skulde ventet af en saa lykkelig gift Mand.

Efterat det Under var hændt, at Madamen selv fik en liden Pige, – efter den store og indgribende Forandring i Huset, kom det jo under Overvejelse, om det ikke var bedst at faa Stuen lettet for fremmed Afkom. Men dels var det gode, faste Penge at have, dels kunde hun med Tiden bruge ham ved Vuggen.

Det var det letteste Arbejde af Verden! – rigtig som skabt for en liden Gut at sidde og træde Mejen ... ⁿ²⁴ blot, som en liden Øvelse for ham.

Men ogsaa her skulde hun gjøre triste Erfaringer! Hun havde ham ved Vuggen, naar ^[23] hun gik ud; men, naar hun kom hjem, stod han og keg og maabte i Vinduet eller højt oppe i Kjælderhalsen efter Ungerne, som legte ude paa

Pladsen. Ja hun greb ham endog helt udenfor med Døren aaben efter sig; – alt var lige godt for ham, bare han kunde komme op af Kjælderens og fra sin Pligt!

Naa, Mester Urian fik da ogsaa staa til Regnskab, – alt det han kunde bære paa sin syndige Ryg! ...

Og det forsikkrede hun Pigen ovenpaa, som stak Hovedet ind for at høre, hvad det vesle^[25] Troldeet igjen havde gjort, siden han skreg saa stygt, – at alt det, hun straffede ham, og alt det, hun nu havde prøvet baade med at nægte ham Aftensmad og stænge ham inde, – det nyttede lige lidt, lige trodsig og upaalidelig blev han!

Nu havde hun skræmt ham med, at Fanden sad i Krogen bag Sengen og passede paa, om han slap Vuggen!

Han vidste næsten ikke af sig for Rædsel, og troede hele Tiden at se den nævnte uhyggelige stikke Hovedet op over Madamens Hovedpude. ^[24] Derimellem kunde han jo ikke lade være at se hen til Vinduet; – paa Pladsen udenfor var der nogen som legte. Og, hvordan det gik til, saa kom han til at staa derhenne, indtil han igjen huskede, hvad han havde bagom sig. Da fór han som en Pil tilbage og sad og stirrede livræd ind imod Krogen.

Fra at gjøre Nytte ved Vuggen avancerede Nikolai fremover Aarene til at gjøre ditto ved at passe deres Datter Ursilla udenfor Kjælderhalsen. Et Skridt videre, – saavidt som hen til Træerne over paa den anden Side af Gaden, – var halsløs Gjærning. Begrebet om, hvad det vilde sige at gaa over Stregen, var indprentet ham med fuld Kraft. Hvorledes kunde hun ellers være tryk for, at han ikke slap Silla helt hen til Kummen om Vandspringet, hvor alle de uskikkelige Gutter legte med Skibe og skreg og støjede? Hans syndige Krop havde faat saa mange gule og blaa Streger for hver Gang, han faldt i Fristelse, at Grændsen tilslut instinktmæssig stod for hans Forfærdelse som et usynligt Jerngitter. En Fodbred udenfor var for hans Fantasi den sorteste Forbrydelse, en Udaad, der vilde drage den vildeste Gjengjældelse over ham!

^[25] At Silla var et ualmindeligt, overordentligt Væsen af saa at sige højere Art end han, det havde han faat ind paa saa mange Slags Vis, alt fra hun kom til Verden, at han ansaa den Sats for ophøjet over al Tvil.

Uagtet alt, hvad han havde døjet for hende eller, ved en forunderlig Modsigelse, maaske netop for de Offre, han havde nedlagt der, var Følelsen af, at

hun hørte under hans Forsorg, højst udviklet. Han beundrede hende ubetinget, – med den blaa Sløjfe og en gammel, rød Tøjrose paa Hatten fandt han hende mere end mærkværdig! – og han underkastede sig en Egenvilje, der var lige saa despotisk som selve Blokmagermadamens. Naar han havde siddet længe nok og ladet hende kaste sig Haaret fuldt af Sand, fordrede hun, at han skulde trække Sko og Strømper af hende. Gjorde han det, fik han Bank, gjorde han det ikke, skreg hun, og da fik han ogsaa Bank!

Utrygheden var saa at sige den Jordbund, han levede paa, og det hastige, sky Blik, han stadig ligesom af Vane sendte hen til Kjælderaabningen, – selv der, hvor hans ofte skyldbetyngede Samvittighed følte sig som ^[26]retfærdigst, – var kun Frugten af daglige Erfaringer.

Man kunde se den onde Samvittighed udenpaa ham paa lang Led, sagde Madamen; og det var sandt; – det raskt spejdende Blik op med de graa Øjne var for at se, hvad for Synder han nu igjen havde paa sig?

– «Gode Naboer og saadant mere», hedder det. Men i vor Tid har man ikke Naboer; man véd i det samme Hus ikke, hvem der bor i Etagen ovenfor eller i Etagen nedenfor eller endog tvært over Gangen. Og saaledes gik det til, at ingen i Huset havde videre Øre for Nikolais forskellige uheldige Skjæbner dernede i Kjælderen, uagtet de kunde gjøre sig gjældende højlydt nok under Exekutionerne.

Man havde vænnet sig til den evige Skrig og Hysten af den uskikkelige Gut, som man vænner sig til Øvelser paa Pianoforte eller Gnissen ⁿ²⁶ af en Fabrik, trøstede sig vel ogsaa kanske med, at det var ganske heldigt, at et saadant moralsk fordærvet Barn var kommet ind under Opdragelse og Tugt.

Naar «han Nikolai og hu Silla» som vanligt drev paa Fortoget udenfor Kjælderhalsen, kunde ^[27]Husets Folk i Forbigaaende sende den lille Pige et venligt Nik. At opmuntre Nikolai paa det Vis vilde været en Fejl.

Maren Kokkepige, der var kommet sidste Faredag i Etagen ovenpaa, havde selvfølgelig endnu intet Begreb om Blokmagermadamens strenge, rettænkende Karakter og maatte vistnok undskyldes i, hvad der passerede:

Hun gik ned i Kjælderen med Lygten en Kvæld for at hente Kul og Ved, – hæsende og pæsende ⁿ²⁷ med Bøtten i Trappen, som hun plejede; hun havde Knæk i begge Hofterne af Gigten og vippede som en Baadmast i uroligt Vejr over

baade til den ene og den anden Side.

Fra Vedrummet hørte hun med ét, at det ligesom jamrede i Mørket indenfor. Det var, som nogen hulkede og græd og derimellem higstedeⁿ²⁸ krampagtigt i lange Stunder uden at kunne faa Lyden frem!

Stemmen lød saa rent overgivet fortvivlet, at Maren standsede med at faa Veden i Fanget og stod ved Stabbenⁿ²⁹ og lyttede ... Det syntes at komme fra en af Kulrummene inde i den mørke Gang. Tilslut greb hun Lygten og famlede ^[28] sig indover; hun maatte se til at faa Rede paa, hvad det var!

«Er her Folk?» raabte hun ved Døren, hvorfra Higstingen lød.

Der blev pludselig aldeles taust.

Hun bankede haardt paa med et Vedtræ; men da lød der et Angstens Hvin derinde, saa Maren kastede Veden fra Forklædet og rev op Haspen, som var lukket med en Pinde.

«Men hvem har sat den stakkars Gutungen herinde? – i svarte kullende Mørket!»

I Lygtelyset stirrede Nikolai vildt forfærdet paa hende.

«Jeg tro'de, det var sjelve Fanden jeg... Ja, for han banker i Væggen, gjør han!»

«Huf, Du skræmmer Vettetⁿ³⁰ af Folk, Gut! – med det stygge Snakket dit!»

«Madamen siger det!» – og med et raskt forskende Blik op paa Maren lagde han til – «men tro, om hun siger det bare, for at jeg ikke skal røre ved Sukkeret hendes?»

«Er det derfor, Du staar her?»

«Jeg har ikke taget noget fra hende! men jeg skal tage, skal jeg, naar hun siger det, enten jeg gjør det eller ej! – Det er bare for den ^[29] Mandagen, jeg stak Tungen lidt ned i Posen og slikkede, da jeg var efter et Halvpund. Men nu skal jeg knaske, saa hun skal faa bare tomme Posen igjen! ... Jeg skal tage! ... jeg skal stjæle!» – satte han i og skar Tænder. – «Gaa, – gaa ikke!» higstede han og greb hende i Skjørtet, «for, naar det blir mørkt, saa kommer'n og sætter Kløerne i mig!»

Hvad skulde Maren gjøre? Hun stod og svælgedeⁿ³¹ og betænkte sig; hun

turde da ikke rigtig slippe Gutten ud heller!

Hun fik kanske prøve at gaa ind og bede for ham hos Blokmagermadamen?

«Hjælpe mig til Julingⁿ³² ja, – for det ogsaa!» lød det.

Der var ingen Raad for, hun kunde ikke lade den rædde Stakkaren staa der i Kulbingen! Og med lukkede Øjne for sin egen Beslutning udrød hun:

«Saa faar Du være med mig op i Kjøkkenet da og ligge paa Krakkenⁿ³³ der inat!»

Denne Gang vejede Nikolai ikke Sandsynligheden for, hvad Blokmagermadamen vilde sige eller gjøre; han greb bare dobbelt Tag i Skjørtet. Og med Gutten tæt bag efter sig i Kjølvandet vaggedeⁿ³⁴ Maren saa igjen op Kjøkkentrappen.

^[30] Medens hun fandt sammen nogle af sine gamle Tørklæder og Skjorter til at lægge ham i og plukkede ud af sin egen Sengebænk og gjorde i Stand saa godt og varmt, hun kunde henne paa Krakken, syntes Nikolai at have glemte alle sine Gjenvordigheder.

Der var saa meget nyt heroppe! Bliktøjet hang saa mangfoldigt og blankt henover Væggen, og saa var jo Katten en gammel Bekjendt. Han havde sét den nede i Gaarden mangengang, og nu maatte han jo knibe sig til at faa fat i den, saa langt den drog sig under Sengebænken.

Se saa! der rev han ned Blikkjedelen med Ryggen!

Han fór forskrækket tildørs. Men Maren tog den ganske rolig op; der vankede ikke et Ord til Skjænd, – noget, han forundrede sig endnu mere over end baade Bliktøjet og Katten.

Maren var endelig sovnet ind efter al den Riven og Sliden af Gigten i de mødige Hofter, som hun altid havde at strides med først paa Natten. Hun vaktes af et vildt Skrig. «Hvad er det, – hvad er det? Nikolai! ... Nikolai da!»

^[31] Hun fik tændt paa Lysestumpen. Der sad han opret og forsvarede sig med Armene.

«Jeg syntes, de vilde tage Hodet af mig jeg!» forklarede han, da han endelig havde samlet sig.

Da hun lagde sig ned igjen, kom Maren rigtig til at tænke paa, hvor godt og vel det var, at hun ikke havde noget Barn at svare for ... Hver skal have sit, og hun

havde nu faat denne Gigten ...

Men det blev et haardt Pust for hende, da Madam Holman om Morgenen i Kjøkkentrappen i Overvær af Pigerne baade over Gangen og i anden Etage forlangte Regnskab, fordi hun havde stukket sin Næse ind i det, hun sletikke havde noget med! Hun fik da en saa retskaffen Besked en Gang for alle baade om, hvorfor Madamen havde stængt ham inde og om, hvad de daglig havde at gjennemgaa med Gutten, at Maren stod igjen ganske flad. For det kunde Madam Holman sige for sit Liv, at, var der nogen i Huset, som ikke taalte Uorden eller uanstændig Opførsel, saa var det hun! Hun vilde ikke betænke sig paa nogen Refselse fremfor, at det skulde paasiges hende, at hun drog op under sine Øjne Skam og Forvorpenhed!

^[32]Men, naar Maren om Kvældene sad ved Lygten paa Stabben dernede og kunde høre Gutten skrige helt inde fra Blokmagerens, aarkede hun ikke at gaa op, førend det værste var over. Hun syntes, hun aldrig havde hørt noget saa hjerteondt, – endda det var for Retfærdighed!

Deroppe hos Maren fik han da ogsaa som et Slags Nødhavn. Der sad han stille som en Mus i Krogen ved Vedkassen og skar sig Baade, som han havde paa Brystet under Blusen, naar han bar Madspandet ned paa Værkstedet til Holman ved Bryggen.

At forestille sig, at Nikolais Tilværelse altid førtes saa at sige i Kulbingen eller under Vask om Ryg og Øren af Blokmagermadamens varme Hænder, vilde imidlertid være Overdrivelse. Han havde ogsaa sine Glansterminer, da Madam Holman strømmede over af Lovord om ikke netop over ham, saa over alt det, hun under sit daglige Stræv havde udrettet til hans moralske Forbedring.

Det var de to Gange om Aaret, da hun skulde hente Betalingen for ham paa Generalkonsulens Kontor i Byen. Med Kjøkkenvognen, som gjorde Indkjøb om Formiddagen, fik da ^[33]Nikolai ogsaa gjerne Lov til at følge ud paa Landstedet.

Og der sad han da, medens Vognen ramlede og skramlede, pyntet, hel og ren, skuret og kjæmmet over Hoved og Krop som en Kobberkjedel, der er taget med Sand og Lud. Stille kunde han ikke sidde et Øjeblik; han snakkede og spurgte – altid om Hesten, den brune, mærkværdige Hest! – om den var deres bedste eller næstbedste, om den kunde tage igjen Jernbanen, eller hvem eller hvad den kunde tage ⁿ³⁵igjen ...

Saa svang Vognen, saa altfor tidligt! ind paa Gaardspladsen foran Kjøkkendøren, og ind blev han ført af Tjeneren gennem Gangen til Barnekammeret.

«Du har nu vel tørret Benene dine? – Du kunde havt saamegen Forstand, Lars! at Du ikke tog Gutten ind den Vej ... slig, som han er paa Skoene!» Hans Mor tog og satte ham paa Stolen.

Og saa fik han Smørrebrød og Kringle og Melk. Men nu maatte han vente, til hun kom ind igjen, for hun havde travelt idag med at vaske af Lizzies og Ludvigs Tøj.

^[34]Ind kom de nævnte hans jevnaldrende stormende; den ene trak en stor opbidslet Ridehest efter sig, den anden bar to store pyntede Dukker. De var sendte derud af Fruen for at lege med Nikolai. Og snart gik det ogsaa rundt derude i Barnekammeret i fuld Gallop ... Hyp! hyp! – Nikolai trak, og Ludvig red, hyp, hyp, hej! ... Og saa tilsidst vilde ogsaa Nikolai ride; nu havde han trukket saalænge! Men Ludvig vilde ikke af, og saa hev Nikolai Bidslet og vippede ham ved det ene Ben ned af Hesten.

«Din Fillegut, ⁿ³⁶Du er, drister Du Dig!»

«Fillegut! – Fillegut for Dig!» Det endte med et Varp ⁿ³⁷op i Sengen, bag hvilken Ludvig nu forskandsede sig og hylte, medens hans Søster gjorde Parti med ham og ogsaa satte i.

«Hvad er det? – hvad er det, Barna mine!» kom Barbro ivrigt ind. «Skammer Du Dig ikke, Nikolai! at opføre Dig saaledes mod Generalkonsulens Børn! Du kan bare prøve Dig, kan Du! – Saa Ludvig! ... saa saa, Lizzie! – han gjør ingenting! – Hører Du, Nikolai! bare gjør, som de vil! ... »

Og saa maatte Barbro hen og jamre for Ludvigs stivede Krave, som var blevet saa ^[35]krøllet. «Kom nu, Gullegutten min! kom nu, saa skal Du faa lege igjen strax!»

Hun tog ham op paa Fanget ... «Ja det er min egen Gullegut, som er snil det! – Saa saa, hold Blusen hans, Nikolai! – her skal Du faa se én, som er saa fin, at det skinner, og saa snil, saa snil!»

«Vis ham Søndagsklæderne mine, Barbro, og de lakerede!» ... og saa fik Nikolai Lov til at se i Komoden paa alle Ludvigs og Lizzies Kjoler og Skjærf og

fine Underklæder samt kige i Legetøjskabet og forbløffes over gamle Trommer og Trompeter og aflivede, hovedløse Mænd og Heste og Tinsoldater og Noæh Arker med Tilbehør, hvilket alt Barbro sagde, de havde faat, fordi de var saa snille!

Der var en hel Stabel derinde i Skabets Underrum, saa Nikolai begreb, at de havde været uhyre snille, og at hans Mor ogsaa – hvad han følte med en bitter Skuffelse, – maatte være tilsvarende uhyre glad i dem. Det maatte være anderledes Børn end han, saadanne som aldrig fortjente Juling, men altid Legetøj! ... Han blev rent sturⁿ³⁸ og lej,ⁿ³⁹ der han stod. Traf han nogengang ^[36]den Ludvig nogetsteds, skulde han give ham igjen for det med Hesten!

Saa slog endelig Afskedens Time, da han skulde følge med Trillen, som Klokken tre hentede Generalkonsulen tilbage fra Byen. Begge de to hang i Moderens Skjorter, da hun fulgte ham ud.

«Farvel, Nikolai!» hun klappede ham paa en Maade over Kind og Haar, saa han saa halv tvilende paa hende, – «og hils til Blokmageren og Madam Holman. Hører Du, glem endelig ikke Madam Holman! ... og – nej, spænderⁿ⁴⁰ Du nu paa Lakeringen ogsaa! Du maa sidde rigtig pent, Nikolai! ... hele Vejen! – skjønner Du ikke, at de fine Vognpuderne ikke er til at komme nær med Støvlerne? Du skulde bare se, naar Ludvig og Lizzie kjører, hvor pent de sidder, – ikke sandt, Barna mine!»

Og afsted bar det!

Det havde jo været en Festdag, og en stor, sukkret Kringle havde han faat med sig, og den smagte dejligt; men, hvordan det var, saa stak han med ét i at græde paa Hjemvejen.

Dagen efter fik han fuld Bekræftelse paa, hvor gjildtⁿ⁴¹ han havde havt det.

^[37]Medens han drev op og ned paa Fortoget under sin daglige Beskjæftigelse med at passe og vogte Silla, opfangede han stumpevis Madam Holmans Udlægninger inde i Portrummet til Husholdersken ovenpaa; hendes høje Skikkelse var ham ikke et Øjeblik ude af Syne.

... «Kan nok sige det, Jomfru Damm! Tage ham ind i Stuen til deres egne Børn; det er ikke mange Storfolk, som vilde gjort den Ære paa slig én!»

«En faar gjøre saa mangt i denne Verden, Jomfru Damm! – vi faar renskure Rendestensbrættet, som de siger, og drages me'n ... og det tør jeg sige, at han

viste for, at han var skikkelig stelt fra inderst til ytterst.»

«Slig Ære og Hæder! som det kunde være et andet ærbart Barn, de havde bedt til Selskabs. Han skulde huske paa det hele sit Liv!»

«Saa stor og gjild, hun nu gaar der, har hun nok ikke Lyst til at komme hidud og kjendes ved Gutten. Ingen Sag for den, som kan betale Skammen fra sig!»

Nikolai tærskede af alle Kræfter med Hælen et gammelt afhugget Hanehoved, som laa i Rendestenen, til det blev fladt som en Skilling.

^[38] – – – Efterat Skræmslerne med Bussemanden og Fanden i Kulkjældereren var afsløvede, blev et af Madam Holmans kraftigste Virkemidler at true med at skikke ham i Almuskolen, – en Indretning, der stod højt for hendes Indbildningskraft som offentlig auktoriseret Straffeanstalt for Ungdommen og dagligt Indøvelsessted i Pligternes Opfyldelse.

Hvad der vilde hænde, naar han kom i Skolen, fik han aldrig noget klart Begreb om; men, at det var noget aldeles ubestemmelig forfærdeligt, fremgik af de stadig nye formummede Antydninger og de forbeholdne, mystiske Støn og Nik, hvormed de ledsagedes.

En Dag blev der saa tilsidst Alvor af. Han skulde did Mandag Morgen!

Thorsdag, Fredag, Lørdag og Søndag, – han talte paa Fingrene, – alle de Dage havde han igjen ... Og hvor vogtede og passede og legte han ikke med Silla i dem, og hvor fløj han ikke Ærind snar som en Pil!

Endelig var det ikke mere end denne ene Søndagseftermiddag igjen!

Han sad ved Eftasverden^[42] med Silla og søgte at tage Trøst af hendes Formening om Skolen, ^[39]hørte, at han ogsaa imorgen skulde have Søndagsklæderne paa, fordi det var første Gang, og sov om Natten med Panden perlende af Sved.

Om Morgenen havde Nikolai imidlertid sneget sig væk.

Det nyttede ikke, alt det Madam Holman spurgte efter og ledte og raabte, udlovene med rund Haand baade Pinsler og Tilgivelse, naar han blot kom nu strax; – han var forsvunden!

Over Middag overraskedes Maren ovenpaa ved at se ham komme frem af hendes Sengebænk. Hun puttete Mad i ham og bad ham love sig at gaa hjem; – og det vilde Nikolai gjøre; men bare ikke, før det blev mørkt!

I Skumringen tog han sig et Trip nedover til Bryggen, underholdt sig en Timestid med at sidde og vugge i en Skibsbaad, sneg sig i det vaade Oktobermørke gennem de trange, regndryppende Passager mellem Pakboderne, indtil han var sikker paa, at der ikke mere var Lys paa Tomten,ⁿ⁴³ og tilbragte saa Resten af Kvælden med at ligge og kige over Planken hen til Lyset i de to Kjældervinduer hjemme. Han iagttog, ^[40] hvorledes Blokmageren kom forsigtig luskende og stod en Stund stille foran Døren, før han steg ind, og hvorledes de lagde Silla tilsengs. – Vindusskjæret sagde ham som to matlyse, ubarmhjertige Øjne, at, kom han nu hjem, saa var Stuen fuld af Retfærdighedens fortjente Straffedom!

Saa sluktes Lyset ...

I Duskgregnetⁿ⁴⁴ udover Natten gled Skjæret af en Lygte om iblandt de vaade Plankestabler, og bag den keg et Par Øjne, der havde en vis Vane til at se i Mørke efter alskens Personer, som fandt for godt at forstikke sig paa Tomten. Lygten vandrede om derinde mellem de trange Rækker og holdt af og til stille, medens den kastede sit undersøgende, rødlige Skjær dybest mulig ind imellem Bordsprinklerne.ⁿ⁴⁵

Der opdagedes ingen den Nat. Blandt de mange firkantede Rum, der kunde give Hus, havde Nikolai med et vist født Instinkt valgt det forreste og umistænkligste, et, der stod halvbygget med et skraat Gangbordⁿ⁴⁶ over. Der laa han kilet ind i det inderste Hjørne, fast indsovnet i Selvforglemmelsens lykkelige Nirvana, ^[41] – nul Skole og nix Blokmagermadam! – foroverbøjet paa Knæ med Trøjen over Nakken for Dryppet og Støvlerne ned i den vaade Lere! ...

Men denne Nat under vaad Himmel med Trondsens Planker til Sengestolper lagde noget nyt ind i hans Sind, en mod al Madam Holmans omhyggelige Omsorg vistnok højst uskjønsom Følelse af, at Bordtomterneⁿ⁴⁷ var hans egentlige Hjem, – en vis selvhjulpen, fri Vildmandsbevidsthed i Forhold til alt, hvad man siden fandt for godt at skrue ham ind i, Skolen ikke mindre end Madam Holmans Kjælderhals ... Bordtomterne skinnede i Godvejrsmorgen saa hvide i Veden og, naar Mørket faldt paa, stod de der som hans ofte prøvede, hemmelige Venner, der kunde unddrage ham for det forfærdelige hjemme.

– Ind paa Skolen kom han da, og en af hans første beskedent forskende Blikke

gjaldt Prygleblokken, som Madam Holman havde truet med. Han havde forestillet sig, at det gik paa Slag i Slag med Rotting og Ris, uafslædig stampende, som i Cikorifabriken nedenfor paa Pladsen.

[42] En saadan Blok fandtes mærkværdig nok ikke! Men vel var der andre Ting, hvori han skulde klemmes og sprænges som en Læst i en Støvle; og han var en haard Læst, der mangengang ikke vilde længer end ned i Skaftet; – saa maatte Resten hamres og bankes, hvor andre smidigere gled ramsende glat ned som Aal.

Der var Ting, han begreb, og Ting, han ikke begreb. De første kom sjelden til at blive forklaret ham, de sidste forstod han ikke, om der blev forklaret aldrig saa mange Gange; og Resultatet var en pint Bevidsthed, – en stadig Differance eller Kommen tilkort baade i Forhold til Lektier og Lærere, som blev at udjævne med Prygl og Sidden igjen der, hvor de mange, ogsaa i dette Punkt smidigere, hjalp sig ud af det som sande Virtuoser.

Men hvad var selv en hel Skoledag toppet og raagetⁿ⁴⁸ fuld af Gjenvordigheder imod de lange sejge, endeløse Timer udover Kvælden, naar Madam Holman med egne Øjne «overvaagede, at han læste sine Lektier», og han knap saameget som turde kige over til Silla ...

Hvad Holman angaar, saa havde Erfaring lært dem, at hans stive, stirrende Øjne intet saa; [43] han sad stum og stille udover Aftenen. I Madam Selvigs Skjænkestue fandt han det Middel, der gjorde ham ufølsom for Moralprækener, selv de mest begrundede og indtrængende. Der stod han hver Kvæld et Kvarter over Arbejdstiden præcis som et Slagur, og, naar Uret drog paa otte, var han lige saa præcis til at piggeⁿ⁴⁹ hjemover, – en Promptitude, der – i forbigaaende sagt – i Skjænkestuen indbragte ham Titelen Ordensgeneralen.

III.

Det var et farligt Hjørne, hvor den store, brede Gade til Latinskolen krydsede den smale, som gik til Almuskolen; og de Dage, det hændte, at Eftermiddagstimen for den sidste netop var den, da Latinskolen sluttede sin lange Formiddag, kunde det træffe, at det løsslupne, sprudlende Humør hos

dem, der gik fra Skolen, kom i Kollisioner med det mørkere og bittere hos dem, som netop skulde til den.

[44] Med sin fine Sælhundsrandsel paa Ryggen havde Ludvig Wejergang nu alt slidt Vejen der i flere Aar. For sit lille Hoved med Fuglenæsen, sin høje, haarløse Nakke og Maaden, han gik paa, havde han Øgenavnet Strudsen. Naar han mødte Nikolai, lod han, som han ikke kjendte ham, og Nikolai paa sin Side plystredeⁿ⁵⁰ og klamsedeⁿ⁵¹ med Skoene i Brostenene.

Langs Rendestenen gik Almuskolens nye Holkeⁿ⁵² et godt Stykke ud i Latinskolegaden. Den var et Produkt af de manges Fælledsarbejde hele Ugen igjennem, og Tilfældet vilde, at Nikolai i Spidsen for en Kjede af Kammerater kom i fuld Fart hujende og skrigende nedover den, netop som Ludvig Wejergang og nogle andre strøg om Hjørnet. Unge Wejergang fik et Stød, saa han mistede Pennalet, og Penneskafter, Blyanter og Griffeler laa strøde udover.

«Tag op, din Slusk!»ⁿ⁵³ skreg han til Nikolai, som var den, der var kommet an i ham. «Jeg skal melde Dig hjemme, det kan Du stole paa! Naa tag op, eller ...»

Et Spark sendte et Par løse Sneklumper til Svar.

[45] «Du skal nok bli' bugtet,ⁿ⁵⁴ er det det, Du vil? Far skal faa vide det enda idag, at Du er Førstemanden for Gadepøbelen her i Byen! – og, vil ingen anden sige Mor din det, saa skal jeg, om hun saa tuder og graaterⁿ⁵⁵ aldrig saa meget!»

«Du vil nok, jeg skal vride paa Strudsenæbbet dit?»

«Drist Dig bare! ... Du véd kanske ikke, at vi betaler for Dig hos Blokmageren? Men jeg skal sørge for, at han pisker Skindet af Dig, til Du be'r om Forladelse, jeg! – slig én, som ikke engang véd, hvem Far hans er ... og Moderen ønsker bare, han aldrig var til!»

Det sidste Ord var knapt ude af hans Mund, før Nikolai var over ham med Næver som et Par Slægger,ⁿ⁵⁶ og i nogle salige Sekunder udhamredes ethvert Spor af Standsforskjel og Fødsel ... Her skulde han kjende «baade Far sin og Mor sin!»

Det blev en af Almuskolens mindeværdige og berømte Dage den, da Ludvig Wejergangs Strudsenæse blev aftappet for sin Vin i Sneen; og to tre Skoleklasser

af interesserede Tilskuere ^[46] stod endnu den næste Middag og efterspejdede Spor af røde Flækker ⁿ⁵⁷ omkring i Snehaugen ⁿ⁵⁸ ved Lygtepælen.

Men, stod Æren og Beundringen højt den hele Eftermiddag paa Skolen, – saa vidste han jo, at han hjemme vilde møde en hel anden Opfatning af Begivenheden, om hvilken de nu vistnok alt sikkert og prompte nok havde faat Besked fra Wejergangs.

Paa Hjemturen gik han langsommere og langsommere. Tanken paa, hvad der kunde vente ham, gjorde Foden stedse mere blytung, og, da han saa tilslut skiltes fra sin sidste Kammerat, standsede han med ét og bøjede om ved Høkeren, hvor Gadeløbet førte fra og ikke til Hjemmet ...

Det var nu tredje Natten, Nikolai havde været borte, stod Madam Holman og forklarede Konstablen udenfor; – og det var ikke at undres over, om han ventede sig fortjent Løn og kjendte Ryggen svide ... Forgribe sig paa ^[47] bedre Mands Barn! og det Konsul Wejergangs, hans egen Velgjørers, Søn!

Men hvor kunde han være? Paa Tomten var det vist og sikkert, han ikke kunde holde til, nu paa denne Aarsens Tid.

Hans Tilhold var hellerikke let at hitte; thi det var noget nær som at søge i sin egen Lomme. Fælles med andre Ildgjerningsmænd dreves Nikolai nemlig af en uimodstaaelig Trang til – som Fluen, der sværmer om Lyset, – at forstikke sig nærmest mulig Stedet for sin Skræk og Angst, – der, hvor Madam Holman var, og han skimtede i Silla!

Holman laa om Natten og kjendte gennem Rusen, at det var galt paafærde med Nikolai. Han hørte, hvor det dryppede og dryppede i Tøvejret udenfor plask. . pladask! Lyden kom med ens Melodi: Ni. . ko. . lai, Ni. . ko. . lai ...

Han kunde miste Hilsen derude! ...

Med et kraftigt Tiltag satte han sig op i Sengen. Hvor skulde Nikolai holde Hus uden under den gamle Vognkappe oppe paa Spærreloftet over Vognremissen, som stod der mugnet og istykker med aabent Gab mod Væggen?

Det var under Lyset af denne sin Idé, at han fór ud.

^[48] Nikolai kjendte intet til Blokmagerens Næve; han sov lykkeligt endnu, medens han løftedes op efter Trøjekraven.

Det var først, da han stod oprejst paa begge sine Fødder, at han, lynsnart fattende Situationen, kastede sig overende og sparkede og spændte og skreg. Hjem vilde han ikke, de kunde før faa tyneⁿ⁵⁹ ham! ... før tage Hovedet af ham!

Hans Hæljern baade viste og lod føle, at han mente det; han var rent fra sig.

Havde han ham bare indenfor Døren, skulde Rottingen faa danse! –

Blokmageren var kommet i fuld Ophidselse.

Madam Holman ventede i Døren med Lyset. Ved Skjæret saa hun et graahvidt Ansigt; Øjnene stirrende paa hende, medens det alt i et lød: «Ind faar I mig ikke ... Er jeg født paa Gaden, kan jeg bli' paa Gaden!»

Madamen modtog en Hilsen af de hvasse, graa, trodsige Øjne, – og undaf Blokmagerens Hænder, ude af Porten – væk var han!

Slagene paa Ludvigs Næse havde truffet Barbro lige i Hjertet. Men, da hun hørte, at ^[49]Nikolai var rømt fra Blokmageren, og at der var Spørgsmaal om, at faa ham ind paa Anstalten for moralsk fordærvede Børn, blev der en Graad og Tuden. Hun havde havt nok Skam af Gutten, og dette kunde hun ikke overleve! Fruen maatte forhindre det! ... Hun var sig bevidst at have gjort sin Pligt og mere end det i alle disse Aar, hun havde været Ludvigs og Lizzies Barnepige; men dette kunde hun ikke taale! ... dette maatte Fruen hindre, ellers vidste hun ikke, hvad hun gjorde, eller hvad det blev til; hun var istand til ikke at blive der længere! ...

Barbro sad og sukkede og græd i Barnekammeret, saa man næsten ikke turde gaa derind.

Saadanne Anfald plejede at vare højst en Dag; men dette gik nu paa i tre og forstyrrede Husbyggen! Saa fik Fru Wejergang sin Hovedpine og skulde have Eftermiddagssøvn, den vante Kur, hvorunder alt maatte være saa fjerstille om hende.

Det var Barbro, som plejede at væрге om den ved at gaa og hysse og tysse helt ud i Kjøkkenet og holde Vagt ved Døren til Gangen. Men nu sad hun blot indenfor og snufsede.

^[50]Lidt forundrede det hende, at Fruen hele Tiden laa saa taus uden at raabe paa hende. Paa den anden Side nød hun jo den Straffedom, hun holdt. Fruen skulde faa kjende, hvad det vilde sige, at staa imod hende, om det saa skulde vare

hele Ugen! ...

Det blev mørkt, og Fruen laa endnu. Hun laa, helt til Konsulen kom kjørende hjem imod Aftenen; hun ringede ikke efter Lys engang, da hun stod op.

Det var med Tørklædet om Hovedet, rød i Ansigtet og ganske forgrædt, at Fru Wejergang den Aften modtog sin Mand; hun var i en voldsom ophidset Sindstilstand og ganske skjælvende i Stemmen.

Hun vilde intet mindre end, at han skulde sige Barbro op!

Det var et Tyrani i Huset uden Lige ... havde været det i mange Aar! ... og, naar hun havde fundet sig i det uden at klage, – Wejergang vidste, at hun aldrig havde klaget! – saa var det for Børnenes Skyld. Men det var sandelig unødigt nu, og «det kan være nok saa godt at gribe Anledningen; hun er blevet altfor, altfor kjæphøj her i Huset!» ...

^[51] At Opsigelsen blev givet hende paa den mest paaskjønnelsesfulde og hensynstagende Maade, om end tillige urokkelig bestemt, det forstod sig af sig selv. Hele Fruens Omgangskreds var enig om, at de alle havde ventet paa, at Wejergangs dog engang vilde skille sig ved dette forvænnede Menneske!

Den eneste, som i Sjæl og Hjerte var forbauset, aldeles bedøvet som af et Tordenslag, og som længe ikke kunde forstaa Tingen, – at hun, Wejergangs Barbro, virkelig nu sad der opsagt baade fra Ludvig og Lizzie og hele det Hus, hvor hun var saa uundværlig, – det var Barbro!

Hun gik højtidelig krænket og ventede paa, at der skulde komme Ombestemmelse en af Dagene. Saa blev hun ydmyg for Fruen og græd for Børnene.

Men altid kun den samme Venlighed, der stedse slog Opsigelsen mere fast!

Og nu talte Fruen om et Gratiale, som Generalkonsulen vilde tilstaa hende ved Afrejsen ...

Indigneret knyttede hun Hagebaandet paa sin stadseligste Hue og begjærede med fornærmet Værdighed Tilladelse til at gaa ind til Byen.

^[52] Hvad dette skulde betyde, vilde Fruen nok faa vide, naar hun engang ud paa Dagen vendte tilbage. Det var intet mindre end, at det nu var hendes bestemte, urokkelige Hensigt at udbyde sig til andre, der vidste at paaskjønne hende anderledes end Wejergangs!

Sine harmfulde Skridt styrede hun lige til Amtmand Scheeles; de havde fire Børn og søgte efter Barnepige. Det var Generalkonsulens nærmeste Omgangsvener, hvor hun blot behøvede at vise sig for at blive taget med Kyshaand. Hvormange Gange havde ikke Amtmandinden rost hendes Stel og talt nedladende med hende, naar de var der om Søndagene til Middag! Hun havde mere end én Gang prist Fru Wejergang lykkelig, som havde en saadan Perle i Huset, og sukke over, at hun selv ikke kunde finde Magen.

Men, hvor uheldigt var det ikke, – Amtmandinden beklagede det særdeles ... de havde netop bestemt sig for en anden!

«Tænk, Scheele!» udbrød Amtmandinden, da hendes Mand kom ned fra Kontoret, – «der er Revolution henne hos Wejergangs, og den stormægtige Barbro Barnepige har faat Rejsepas. Hun har været her og budt sig til os ... jeg [53] vilde ikke eje det forvænnede Møbel for nogen Pris!»

– Barbro gik langt den Dag og til de bedste Huse. Hun havde Generalkonsulens lange, udmærkede Attest paa et stort, i tre sammenlagt Ark at fremvise, og vidste jo tillige, hvor hun var vel kjendt. Men saa stor og stiv og pyntet, hun stod ved Døren, og saa godt hun téde sig, – der var ingen, som havde Brug for hende!

Og sent om Aftenen, senere end nødigt, eftersom hun ikke gjerne vilde vise sig, kom hun skuffet og træt hjem igjen.

Det var virkelig, som hele hendes sikkrede Berømmelse gjennem alle disse Aar, al hendes Troskab som Guld, hele hendes Prestige som Amme og Barnepige hos Wejergangs nu med ét skulde være bare Luft! ...

Saa saar, som hun gik der efter sit uheldige Felttog, var der mærkværdig nok heller ingen i Huset, som spurgte hende, hvordan det var gaat, – om end nok af skadefro Blikke fra de Medtjenere, hvis heldige eller uheldige Stjerne hos Fruen i saa mange Aar havde beroet paa hende. Og lige saa ofte, som hun søgte at bringe noget paa Bane for Fruen, lige saa regelmæssig [54] bragte Fruen Talen over paa noget andet, – ja hun svarede endog engang afvisende, at Barbro maatte vide, at hun aldrig befattede sig med saadant.

Men Venlighederne tiltog, eftersom det lakkede mod Faredagen; – Barbro begyndte at faa Øje for denne Venlighedens Skrue, der drejede sig saa blidt, og stadig skruede hende længere ud af Huset! Generalkonsulen fik Nikolai anbragt

paa Prøve som Læredreng nede i en Smedie ved Kranen, og af Fruen vankede der nu snart ét snart et andet Stykke, som hun skulde have til Afmindelse. Men da hun saa en Dag – meget betænkt af Generalkonsulen! – fik til Foræring en af hans gamle Rejsekufferter, lod hun pludselig sin store, tunge Person synke aldeles overvældet i Sæde paa den. Hun kunde ikke bringe over sit Sind, havde aldrig troet, at den Dag skulde komme, da hun skulde skilles fra Fruen og Ludvig og Lizzie ... hun kunde ikke overleve det!

Det var en Appel lige til Generalkonsulen selv. Men Svaret var ikke netop, som Barbro ønskede det. Han klappede hende paa Skulderen og sagde:

[55] «Det glæder mig, min kjære Barbro, at Du indser, Du har haft gode Dage!»

—

Da hun modtog Opgjør og sin Sparebankbog inde paa Konsulens Kontor, – den beløb sig til hundrede og fjorten Speciedaler, et Resultat, hvormed han sagde, hun burde være fuldkommen tilfreds, naar hun betænkte de store Udgifter, hun havde havt for Nikolai, – erklærede hun, at hun havde bestemt sig til at hvile ud en Tid, før hun tog sig Tjeneste, og havde akkorderet sig ind hos en Gaardmand oppe paa Landet ... hun havde nu slidt for andre i fjorten Aar!

Den sidste Aften, som hun havde gruet saa for, gik lettere, end hun havde tænkt. Generalkonsulens var budne til Willocks Landsted med Børnene om Eftermiddagen, saa Afskeden blot kunde blive ganske kort, før de gik i Vognen.

Hun stod igjen med en Følelse i Fingrene af Lizzies fine, bløde Peltsværk, som hun havde strøget.

—

IV.

[56]

Blokmageren slog sin regelmæssige Bugt indom Selvigsjappenⁿ⁶⁰ om Kvældene for at tage sig de fornødne Stivere til Hjemkomsten. Naar Ølflasken og et passende Antal Drammer var tømt, var hans i Førstningen lidt hastende, urolige Mine tilslut størknet i en sløvt stirrende, fast Maske. Det var Skorpen om hans indre, langt ind i det ubevidste forsænkede Menneske, der nød sin daglige

Glemselsstund fra den Livskamp, han nu engang havde overtaget, dengang han valgte at forene sin Skjæbne i Uadskillelighed med sin pligtaandende Madam, – den, hvori han saa totalt meldte Pas og bøjede undaf. Naar han sad der taus fortænkt og stirrede over Glasset, følte man, at han rugede over noget, mulig kun Drammens Nummer, mulig Regningen, mulig ogsaa en hel afsides Tankeverden, hvori han stirrede stille som Naturforskeren ned i det bundløse uudgrundelige.

Eller mulig grublede han i taus Resignation over Ægteskabets Problem, – og Konsekvensens ^[57]forunderlige Lov, som havde sat ham af herinde paa Skjænkestuen.

Men Orden skal der være, sagde Blokmageren og tog, naar Klokken slog halv ni, med «Redskaben» i Haanden og ludende Nakke sin Vej famlende hjemover.

Om Lørdagsaftenerne, naar Arbejdet sluttede paa Værkstedet, kom der gjerne en opløben, ung, geschæftig Pige med tykke Haanded, magre Arme og lidt foroverbøjet i Figuren ned for at afhente ham. Hun havde en Kurv med et Papir, hvorpaa stod skrevet, hvad der skulde kjøbes for Ugelønnen.

Saa bar det gjerne opover Gaden med de to, – stedse langsommere, trevnere og sejgere. Han standsede den ene Gang efter den anden, saa sig betenksomt om med den ene Haand i Lommen og udsækkende af og til et: «Sa sa!» – indtil han ved Madam Selvigs Trappesten og grønne Dør pludselig erklærede, at han havde «Redskab» staaende derinde; han kom igjen strax!

Hvad «strax» betød, vidste Silla af Erfaring, og imidlertid drev hun sin egen Kaas nedover Tomterne.

– Over Broen ved Grundingen kom i den vakkre Augustaften den ene Flok Arbejdere efter ^[58]den anden, deriblandt adskillige med samme Slags Gelejde af Hustru eller Barn som hendes Far. Det var saa almindeligt, forstod sig saa af sig selv, hvad det betød, at derpaa var ikke at spendere nogen Tanke.

Medens de forskjellige Porte og Tomter udspyede sine Strømme af Arbejdere, havde hun nærmet sig en af de dybe Gange, der fure sig mellem Lastestedsene med Plankeværk paa begge Sider og Bordstaber indenfor. Dens skjævt opkjørte, sorte Søle førte ind til en Smedie– og Redskabstomt.

Lige paa Hjørnet laa en Grusdyng fuld af ituslagne Flaskebunde og Skaar. Der blev hun staaende med sin Kurv, mens hun for at give Plads for de forbigaaende af og til traadte baglængs Skridt for Skridt op i Dyngen. Paa det Vis

havde hun vundet Højden over Plankeværket og kunde se indover Tomten.

De holdt endnu paa med Lønningerne derinde i tæt Flok om et lidet Skur, der skulde gjælde for Kontor.

Med Nakken lang og foroverstrakt og Hovedet med de mørke Øjne som to Prikker vendt næsten som en Fugl, stod hun ivrig og keg indover. Det var ikke til at tage fejl af hendes Ærind ...

^[59] «Naa, Jente! glaner Du efter Kjæresten?» – lød det nedenfor.

Men, da hun idetsamme fik se Nikolai, og han gjorde Signal til hende, overhørte hun det og svang hidsig med Kurven.

Han kom uvasket og sodet lige fra Arbejdet ud igjennem Plankesmuget.ⁿ⁶¹

«Ja nu er han væk!»

«Hvem?»

«Han var rødhaaret, – med blaa Sæler og Sejlmagerlue!ⁿ⁶² Det var vist han over fra Grønlien, de kalder for Otterslangen ... og saa beskyldte han mig for, at jeg stod her og glante efter Kjæresten!»

«Jeg skal glane ham jeg! Lad mig bare faa fat i hans syndige Krop, saa skal jeg hamre Klinksøm af ham jeg! ... og siden plukke det røde Haaret hans op til Drev, saa Far hans bare skal behøve at sætte det ind i Begpotten!»

Hans Øjne ledte; men, da de intetsteds fandt den til en saa grum og forfærdelig Skjæbne viede Otterslange, lagde Vreden sig pludselig, og med et raskt Nik opover foreslog han:

«Bager Ring, Silla?» –

^[60] Han havde Ugelønnen i Lommen, og saa bar det Snarvejenⁿ⁶³ gjennem et Par lerede Baggaarde, der paa de værste Steder var belagte med Plankeovergange, op til den omtalte Bod.

Aa, hvor de købte, – og hvor de spiste!

Det var især nogle fine, dyre Kager med Syltetøj i ... Og det var de to Skjortekraver, han havde spekuleret paa at købe sig nu til Ugen, som de aad op!

Nikolai lagde med høj Selvfølelse ud om, hvorledes han nu havde smedet sex store Jernkroge med Løkker til; og hun maatte ikke indbilde sig, at det bare var at slægge paa, – nej, det skulde baade hamres ud og bænkes og nejes i ret Tid!

Dernede gjorde de nu bare Stager og Grev og svære Hjulbeslag; men han vilde blive enten Laasesmed eller Gjørtler ...

Dette interesserede ikke Silla saameget; hun vilde vide om Skogsturen i Søndags, da han fik være med Svendene. Det maatte have været uhyre, skrækkelig morsomt! Og saa dansede de jo?

«Ja, det kan Du tro. Anders Berg det er solid Karⁿ⁶⁴ det; han skal gjøre Smedie selv nede i Svelvig retnu, og saa gifter han sig.»

[61] «Og de andre, var de ogsaa forlovede?»

«Æh!»

«Naada?»

«Aah!»

«Hvad er det for noget med dem Du? – kan Du ikke sige det!»

«Aa, det er ikke noget, – bare Fanteri!ⁿ⁶⁵ – blir ikke Smedkone af én af dem ... Sligt noget som farer Gauketurⁿ⁶⁶ saa med en og saa med en anden, – hæscha da!»

«End Du da, dansede Du?»

«Aa, Drengene faar bare løbe efter Øl de! – men, naar jeg blir Svend ... Men Silla, end Klokken ... vi faar skynde os!» – afbrød han pludselig.

«Aa, det er ikke saa farligt endnu. En fin til med Syltetøj ... gaa ind og køb, hører Du! Aa–aa, Nikolai!» – tiggede hun, og, da han sprang ind efter det forlangte, raabte hun efter ham:

«og saa lidt Brystsukker til hjemover – af de til fire for én!»

«Kan Du ikke spise det, mens Du gaar, Silla!» – trængte han paa, da han igjen kom [62]ud, – «bare skynd Dig! Tænk, om hun hjemme faar nys i, at Du har været sammen med mig ... »

«Pyt, kan godt vente endnu!» – hun lænede Ryggen mod Væggen og gjorde sig tilgode, – «for, ser Du,» mumsedeⁿ⁶⁷ hun, «Far er ikke ude af Selvigssjappen paa en Stund endnu ... og det, siger jeg nu for det første, har opholdt mig; jeg kan gjerne regne en halv Time paa det! Og dernæst saa har jeg det i Lommen til Mor, at det er Lørdagskvælden ikvæld, og at der var saa mange Mennesker i Kramboden, saa jeg ikke kunde komme frem til Disken ... Og, naar jeg ikke vil

ha' Aftensmaden, ser Du, – saa siger jeg bare, at jeg har faat saa græsselig ondt i Ho'det af at staa slig og vente inde i Boden; det var saa kvalmende hedt der! Mors Næse skulde nok være brav fin, om hun kunde gjætte, at jeg har truffet Dig. – Naa, hvad er det, Du sætter sligt Fjæs for?»

«Hun hjemme,» – han kaldte aldrig hendes Mor anderledes, – «tvinger Dig med Ho'det ned i Løgnbøtten hver evige Dag; der har ingen Ret til at snakke sandt uden hende!»

^[63] «Aah!» – hun kastede utaalmodig paa Hovedet; det var saa tit gjentaget!

... «Hun æder op al Redeligheden i Stuen alene hun, ser Du! – for det er spændt ⁿ⁶⁸ umulig nogengang at faa gjort Redelighed med hende bare for Skræk! Hun holder Tugten hun, ... og, stort eller lidet, lige kvitter det. ⁿ⁶⁹ Den, som vil snakke sandt uden at ha' Næver til det, han faar Juling han, som jeg fik det! – Naa, med mig kan det være det samme ... Men huf! – naar jeg tænker paa, at Du nu skal hjem og digte op alle Løgnene dine igjen, og at Du er saa ræd, og har saa lidet Kræfter imod dem, Silla!»

Hun forsøgte at flire ⁿ⁷⁰ og slaa det hen; men Minen faldt noget klejnmodig. Hun taalte ikke det ubehagelige Emne, – for lyve maatte hun jo, om han slog sig aldrig saa gal!

Og saa fik hun pludselig Hast paa sig.

«Nej, nej, nej, vi maa hjemover, Nikolai! – hører Du! Jeg tør ikke staa her længere.»

Nikolai var kommet i Hede, men standsede pludselig ved at se Sillas forfærdede Mine. Hun havde vrængt Kjolelommen helt ud og stod og ^[64] holdt i den, medens hun stirrede og ledte rundt om sig paa Jorden. Saa hængtede hun febrilsk op og ledte i Livet.

«Pengene ... end Pengene, Nikolai!» – udstødte hun angst og vedblev ude af sig at ryste Skjørtet og se sig om. «Smaasølvet og Markestykkerne laa indeni de to Dalersedler slig, som jeg fik dem af Far ... jeg puttede dem enda strax i Lommen!»

«Hvad skal jeg gjøre, Nikolai!» – begyndte hun at jamre; men fór med ét ved et pludseligt Indfald hen i Kurven. Dog der var de ikke!

De ledte og ledte ...

Henne paa Hjørnet ved Grusdyngen, der var de naturligvis, for der havde hun jo staat og svunget med Kurven. Det var klart, de laa der mellem Flaskebiterne!

... [n71](#)

En bleg tynd Førsterand af den høstlige Nymaane havde hævet sig over Lastetomterne, medens de gik der Skridt for Skridt og ledte, og Silla af og til udjamrede et forsagt, tonløst: – «End om jeg ikke finder dem!» – og Nikolai rodede til Albuen i Sølepytter, hvori Seddeltutten kanske kunde være sunket.

^[65] De havde været ved Broen, de havde ledt om paa Grusdyngen; de havde søgt og ransaget frem og tilbage og om igjen; – der var ikke Tale om at finde dem!

Nu begyndte det at blive sent ... og hjemme ventede Madam Holman ... Nu ventede hun virkelig!

Silla satte sig til at tude.

Nikolai havde kun en og anden Gang bedt hende «tie med sig», saa skulde han nok finde Pengene! Nu sagde han med ét:

«Jeg kunde have Lyst til at gjøde Dig rigtig med Kager en Gang til idag og saa gaa i Sjøen med os begge to, Silla! At vi laa der, det skulde ikke være Løgn det!»

Enten hans Propos var alvorlig ment eller ikke, saa vandt det ialfald aldeles ikke Gehør. Hun sad fortvilet og opgivet der paa Tømmerstokken; Taarerne randt i store Draaber.

Den sexten syttenaarige Værkstedsdreng stod betænkt med den flade Kage af en Hue skudt tilbage over det af Ugens Arbejdssved sammenrodede Haar. Han stirrede ufravendt dybt i et gammelt raaddent Hul i Tømmerstokken ... Hullet blev raadnere og raadnere, hulere og hulere, tommere og tommere, medens hans værkende ^[66] Tanke ledte efter Raad ... Men der kom intet ...

Overbevist om sin Skjæbne, rejste hun sig, tog Kurven og gik hjemover med Øjnene altid ned foran Fødderne. Det var hendes Gang til Skafottet!

Efter hende fulgte Nikolai saa langt, han blot turde, idet han paa forskjellig Vis gjentog: – «Vær ikke ræd, Silla! ... de kan ikke tage Livet af Dig!»

Noget som en stille Jamren sagde, at hun hørte ham.

Da hun forsvandt om Hjørnet, skjød han Gjenveje, som kun han og en og anden gammel Tomtekat kjendte; og fra Plankegjærdet nedenfor Pladsen saa

han, hvordan hun, bøjet og i samme stille Trit uden at standse steg ned i Kjælderhalsen.

Da det var mørkt, stod han udenfor Vinduet og lyttede. Han hørte hende endnu hulke sagte efter Stormen, som var gaat over hende.

Madam Holman havde forhørt og krydsforhørt og endelig faat tvunget ud af Silla, at hun havde været sammen med Nikolai. At hun, ^[67]Madam Holmans Datter, trods alle Forbud søgte Selskab med denne forvildede og forlorne, der havde lønnet hende med saadan Utak, det var istand til at føre hende paa Gravens Bred.

Og hellerikke skulde nogen faa indbildt hende, at Holmans surt fortjente Ugeløn kunde forsvinde rent som Damp af en Gryde! En forsulten Læredreng, som gaar ved Siden af en velspækket Pung, – enhver kunde skjønne, hvor det bar hen! Mester Nikolai havde blot ganske fint og udspekuleret passet paa den Tid, da han vidste, Silla gik med Faderens Penge i Lommen, for at faa dem praktiseret over i sin egen!

Ikke forbedrede det Sagen, at Silla i sin Halstarrighed paastod, at han ikke havde saameget som sét Pengene, – «før Nikolai tog en Skilling fra hende!»

Den sidste Ytring beseglede hans Skjæbne, – i hendes Hus skulde ingen stiltiende Fordølgelse finde Sted! –

– – Der blev Opstyrⁿ⁷² nede paa Smedetomten, da en Konstabel Dagen efter kom og bemægtigede sig Læredrengen Nikolai. Han skulde op paa Politikammeret for i Lørdags ^[68]Aftes at have besveget en ung Pige for hele hendes Fars Ugelønning!

Men det svor Anders Berg paa, da de var borte, han lod Storslæggenⁿ⁷³ rulle henover Ambolten, – at Nikolai aldrig havde gjort! De andre, Jan Peter og Katrinus og Bernt Johan Jakobsen og Petter Evensen, de trode ingenting de; – men, at han skulde drage Politiet ind paa et skikkeligt Værksted, det ... Helst skulde han søge sig ind andetsteds efter dette!

I første Øjeblik havde Nikolai kun én Følelse, – den lammende Panik, hvoraf et første Gangs Bekjendtskab med Politiet altid ledsages. At han havde en god Samvittighed blussede jo op i ham; men kun for strax at slukkes igjen. Det havde

han havt saa ofte, og det havde altid vist sig at være en for tynd Is at staa paa i Prøvens Stund. Den Slags Selvfølelse var en Væxt, som for ofte var traadt under Madam Holmans Hæl til, at den nu skulde staa i nogenslags duftende Flor som en tilvoxen Blomst indeni ham!

Resultatet af hans Betragtninger var en pludselig Vridning og et voldsomt Ryk, hvormed han haabede at slippe fra sin ubelejlige ^[69]Ledsager; – men kun med den Følge, at han lige efter havde en Konstabel ved hver Arm.

Stedt paa Forhør for Politiajudanten, lyste der mørk, uvillig Trods ud af hans Mine, og det for hans Alder altfor hvasse Øjekast skulde heller ikke indtage for ham.

«Silla? ... Han havde ikke i Lørdags været sammen med nogen Silla!»

Det kunde ikke med en Tanke falde ham ind at forraade hende, og det var først, da han konfronteredes med hende selv og Moderen og hørte, at hun havde tilstaaet, at han medgav det.

At Silla – stadig med Graaden i Halsen – vedblev at paastaa, at han ikke havde taget Pengene, beviste hverken fra eller til. Derimod vejede det mere, hvad man havde faat frem ved Ransagningen og Undersøgelsen i hans Logis, – han boede paa Kvisten hos Glasmager Olsen sammen med tre andre Læredrenge, – idet de alle var enstemmige i, at han omhandlede Lørdagsaften først var kommet hjem sent og, efterat de var indsovnede, samt at han Søndagsmorgen igjen var gaat meget tidlig ud.

Angjældendes Paastand, at det var sket for atter at søge nede paa Tomten efter det tabte ^[70]Beløb, syntes kun lidet trolig. Men nærmere var det umuligt at komme ham!

En forstokket ung Gavtyv! ... Det Vidnesbyrd gi'r ogsaa hans Plejemor ...

Nikolai stod med Huen i Haanden og saa ned mod Gulvet. Han havde den Vane at skubbe Pandehuden op og ned, naar han saadan funderede. I det unge, brede Ansigt med de store Træk, de graa Øjne, hvori der undertiden kom et eget Kast, og den om Zink- eller Kobberfarve mindende Hanekam mærkede Politiajudantens gjennemskuende, ved mange Aars Praxis ubedragelige Blik sig Signalementet paa et Subjekt, der sandsynligvis for Fremtiden oftere vilde beskæftige Politiet.

«For at udelukke Muligheden af Konferentse med de andre Læredrenge paa

Værelset,» dikterede han til Protokollen, «i Betragtning af, at Angjældende har manifesteret mala fides ved Forsøg paa at undslippe saavel som hans usandfærdige Forhold og Benægtelser under Forhøret iøvrigt, – vil han indtil videre blive at hensætte i Varetægtsfængsel.»

Idet Arrestordren lød, kom der nogle ufrivillige Muskeltrækninger i Nikolais svedige Ansigt; der sittede i det den Fattiges Forbandelse, ^[71] at han aldrig har nogen Udvej; – et Fejltrin, og han er fangen, en tabt Daler; og han staar for Retten!

– Efter nok et Forhør blev Nikolai frifunden for videre Tiltale af Mangel paa Bevis.

Den Formiddag, Døren til Arresten slog igjen bag ham, sneg han sig nedefter Gaden med en Følelse af, at alle Vinduerne paa begge Sider ligesom saa efter ham; det var alt andet end med dens Gang, der igjen kan lade sin Ærligheds Sol skinne!

Nede i Logiet hos Madam Olsen fandt han sine faa Sager sat hen til Afhentning i Kottet ⁿ⁷⁴ under Trappen med den Besked, at hans Plads paa Kvistværelset var optaget af en anden.

Han spurgte ikke hvorfor. Madamens pene Taushed sved værre end, om hun havde skreget aldrig saa højt om Folk, som paadrog hende «Husens Undersøgelse med Ransagning og anden Staahej!»

Og saa skulde han ned og vise sig i Smedien igjen – for Hægberg, Mesteren, og Anders Berg, og Svendene og alle Læredrengene!

Det gik med uvisse Skridt, og han standsede ^[72] den ene Gang efter den anden ... Hvad mon Anders Berg kunde tænke? ...

Under et Anfald af Modfaldenhed vendte han halvt om. Dog, til Knivsen ⁿ⁷⁵ maatte han jo! – og saa satte han Ho'det hanekryt og smaaplystrede. Men, da han nærmede sig det af Kul smudsige Plankegjærde ved Smedietomten, hørte Plystringen op, og han var koldsved, da han kom ind af Porten.

Uden at sige et Ord gik han til Kulbingen og begyndte at rejse nogle Rujernstænger, som skulde tilside. Der var under dette ikke én, som hilsende eller talte til ham.

Anders Berg havde Jern i Essen, og det var først, da han og den anden Svend

var færdig med Udhamringen, at han kom hen til ham og sagde:

«Jeg vidste nok, Du vilde komme igjen, jeg! – her skal Du faa Arbejde, Du kan file af de tre Nøglerne!»

Hermed var Nikolai pent placeret ved en af Skruestikkerne, og lige efter stod han i ivrigt Arbejde baade med Grov- og Finfilen.

Anders Bergs Tiltale havde gjort ham saa godt, ligesom med engang rejst ham paa Fode ^[73]igjen for hele Smedien, og han svor i sit Hjerte Anders Berg Venskab og Hengivenhed til sidste Stump af sig!

Det sang og lyste af Slæggerne inde i den store Smedie, smeldte hvast og bankede af Hamrene, hven, peb og skar i Ørene af Filene. Arbejdet gik, og Nikolai syntes aldrig, han havde kjendt, hvor gjildt det var at være Smed, slig som idag! – Nøgleskjægget tog han lige saa godt med Finfilen med en Gang, medens Nøglen laa over paa den Side af Skruen; han filede Haket til saa net og glat, som det kunde været en fin Nøgle til en Komode og ikke en stor, pibeløs en til en Plankeport.

Turen kom nu til Haandtaget. Han drev paa med Grovfilen, saa han næsten ikke hørte Slæggen for Hvinet ...

Ved Ambolten indenfor stod en Svend og gjorde Klinksøm, medens en af Læredrengene drog Bælgen og derimellem sankede ihob. ⁿ⁷⁶ De snakkede og lo. Af og til trængte et og andet højrøstet Udbrud henover til Nikolai.

Det var dog først, da Gutten gjorde en Grimace henimod ham, at Nikolai fik nogen ^[74]Tanke om, at det var ham, som var Gjenstand for Underholdningen. Den øredøvende Grovfil gik pludselig ganske let i hans Haand, og han havde med ét blot Øjne og Øren for alt rundt om sig ...

Der stod de og snakkede og nikkede til hverandre bortover ved Skruestikkerne; der løb Jan Petter og rapporterede, hvad den ene sagde og hvad den anden sagde. Det var grejt at skjønne, hvad det gjaldt ... og, at han nu stod der som et andet Udstillingsdyr! – nej, som noget endnu værre, som en, der var istand til at gaa i Lommerne paa nogen og hver af dem! ...

Der var ikke én af Læredrengene, som vilde dele Nattelogis med ham nu, saameget saa han paa dem! ...

Han stod spændt lydhør med en Følelse af, at nu dræbte de ham bortover ved

alle Værkstedsplassene ... nu filte de ham over ved Skruestikkerne, hamrede ham flad med Lethammeren og knuste ham med Slæggerne. Han gjættede og forstod Blik og Miner ...

«Ja ser Du, Mathias,» – hørte han borte fra Klinksømmene, som Svenden nu tog op i Forskindet, – «der er mange lettere Haandteringer ^[75] end at staa i Smedien; gjør et godt Grev af Næverne dine, Gut!»

«Hi–hi–hi!» – lo den tiltalte...

« ... eller lav Dig en Klype, ⁿ⁷⁷ som Du kan tage ned i Skjørtelommerne med, – alle de Jenter, som har Skillinger, Gut, i hele Byen!»

Nikolai hørte hvert Ord og den vrinskende Latter til; han var forfærdelig bleg.

Ud af Svendens kullede Ansigt lyste raa Lystighed, og, da deres Øjne mødtes, gren han foragteligt.

Lidt efter kom han forbi ham med Forskindet fuldt af Klinksømmene. Deres Blikke mødtes igjen; de haanlige Øjne voxede, det var, som Nikolai saa dem i en Svimmel, – og for et Næveslag lige i Ansigtet tumlede Svenden baglængs, saa Klinksømmene drev!

Der blev en kort Overraskelsens Pause, inden de alle fór imod ham.

Men Nikolai svang Grovfilen om sig som en besat. Han følte med Raseriets Lyst, hvorledes han skulde slaa, – slaa ned én for én i hele Smedien, til han fik Ret for sig! ... Vent, han havde endnu bare begyndt! – paa Kubben ⁿ⁷⁸ laa Hammeren ...

^[76] Men de i Smedien ventede ikke, og i Øjeblikket efter var det ham, som laa overende med Øjnene blindede af blaa og gule Gnister og saamange om og over sig, som der blot var Plads for; nu skulde han stivholdes og transporteres, – han havde brugt Haandvaaben!

Han fik en Fornemmelse af et vældigt Greb i sin Trøjenakke, et, der tog i Skindet med – følte sig slængt op og i samme Fart halvt løftet, halvt kylet ud af Smediedøren.

Det var Anders Berg, som havde lagt sine Kræfter ud for at bjerge ham, og som – fremdeles kun lidet løsnende paa det samme Tag, – nu førte ham ud af Porten.

Det var Farvel fra Smedien! – –

«Jeg skal sige Dere noget,» udbrast Anders Berg siden, da Tulemutenⁿ⁷⁹ var over; – han var fremdeles rød i Ansigtet og skreg med Stemmen, mens han koldhamrede, –

«Der har slaat sig en vrang Bøi paa Nikolai! – men det er ikke hans Skyld!»
Slæggen sang i Jernet!

^[77]Nikolai lejede sig ikke ind nogetsteds den Kvæld; dertil var han for forslaat og tilrakked, hans Klæder for flængede og forrevne og, mere end alt, – følte han sig for saarⁿ⁸⁰ for Folk nu, han til og med var kommet slig væk fra Smedien!

Da Natten faldt paa, havde han igjen taget sit kjendte Logis i en af Plankestablerne nede paa Bordtomten. I et af de dybe, firkantede Rum der laa han og saa op paa Stjernerne og syntes, at nu var Verden blevet saa morsom saa!

...

V.

Nikolai var stedt paa det løse, det var vist og sandt!

Byde sig frem i nogen anden Smedie kunde ikke falde ham ind, dertil kjendte de hverandre alle for godt ... og, bare hos Prambygger Hansen, hvor han fik Logi oppe paa Redskabsloftet og Kosten i de Dage, han fik slippe til at gjøre Nytte for sig, – saa vilde de nu have Besked om, hvorfor han var kommet fra sin Haandtering? Som det kom dem ved!

^[78]Nikolai blev med ét borte.

Paa Bryggen, paa Havnen, paa Dampskibene maatte en Kar med hans Næver vel kunne tjene sig frem lige saa godt som nogen anden.

Det var med nyt og frejdigt Mod, om end paa en Mave, som ikke var synderlig besværet med Kost i de sidste Dage, at han kom derned.

Han modtoges med en vis erkjendende Beundring. At han havde været ikast med Politiet og hændigⁿ⁸¹ nok til at slippe undaf, uden at det havde faat noget paa ham, fandt han var et vel kjendt Faktum; – saadant gaar som en Løbeild i den Verden og stiller sin Mand i Glorie.

Og, saalænge han kun toges for en Lediggjænger eller en Smeddreng, som luftede sig og tog sig et Par Fridage fra Smedien, var Interessenterne i de forskellige Næringer dernede baade hyggelige og pratsomme.ⁿ⁸² Men da han – og det ikke blot én Gang, – pludselig tog fat og fór over Landgangsbyggen fra Dampskibet med en svær Kuffert paa Ryggen og en Rejsende i Hælene Vognene forbi op til Hotellet, slog alt om i en anden Tone. Havde han Skildt? – Eller trode han kanske, det gik an at gaa andre Folk i Næringen? ... De vidste vel, hvad han var for én!

Skildt vidste han vel, han ikke erholdt, og saa fik det gaa, som det kunde, med at rives og slides og slaas for en sulten Mave og true sig frem og gjøre sig Vej med Næverne, og, – naar det gjaldt om at blive betroet Børren eller faa første Tag i Kufferten, – da være døv, stokdøv for alt, hvad de fandt paa at raabe ud om ham!

Overalt ti for én om Fortjenesten, og ligesom en Mur eller Kreds om hver Vej til Skillingen! Lidt kunde det vel en og anden Gang lykkes ham at blive alene om, – naar en Dør var gaat i Baglaas eller af Hængslerne, eller det var noget andet af Smedhaandteringen, der var Brug for i en Snarvending. Men mere end Knapnæring blev det ikke, – ofte bare en Dram eller to til Tak!

Og nu, Vinteren stod saa længe paa, baade sultede og frøs han. Især var Natten lang. For at faa den til at gaa, tog han ofte Brændevin for Aftensmad. Og saa gjaldt det at pønse ud, hvor han skulde prøve sig om Dagen, – ved Raakarbejdet,ⁿ⁸³ paa Bryggen, ved Snemaagingenⁿ⁸⁴ eller ved at bære Planker paa Tomten.

[80]

Tyndklædt og bar, lidt rødlig af Kulden, klamsede han nedover med sin for Albuerne hullede Trøje og det gamle Skjærf, der havde sin Kolør fra Smedien, skudt højt op mod Ørene. Det var ikke vanskeligt at se Smeddrengen stikke igjennem. Hvergang han mødte nogen af Hægbergs Læredrenge slog han op en Haanlatter ... De syntes kanske, at han gik lurvete klædt? men akkurat saadan, som han nu havde det, var det, han vilde have det! Han vilde være fri han, hverken ha' Mester eller Svende eller nogen over sig, og bryde sig om ingen ...

Men, var Smedtomten et Punkt, han helst holdt sig fra, saa gaves der ogsaa et andet Sted i Byen, han gjerne gjorde en Bølgⁿ⁸⁵ udenom, nemlig Strøget paa den Kant af Bryggerne, hvor Blokmagerværkstedet laa og op til Holmans paa

Pladsen.

Hvordan det nu var eller ikke var, – han havde ingen Lyst til at træffe Silla! Sidst han talte med hende, – Dagen, efterat han var kommet væk fra Smedien, – lagde han Mærke til, at hun hele Tiden saa sig saa skræmt og sky om og vilde, de skulde staa snart her ^[81] og snart der. Det kunde ikke være Frygt for nogen af dem hjemme, og saa gik det pludselig op for ham, at hun skammede sig for, at Folk skulde se, at hun stod og snakkede med ham. Med et: – «Adiø, Silla!» – røg han saa pludselig fra hende.

Siden nød han ordentlig, at hun saa saa ulykkelig ud og var saa forlegen for at vise ham, at hun ikke brød sig om Folk. Hvad vilde hun med ham, naar han saa ingenting havde at traktere hende med alligevel? det var ikke noget for hende at staa med en slig én! – –

Der er en prægtig Bundsforvandt for hver, som gaar med tyndslidte, hullede Klæder, og det er Solen! Den udleverer Overfrakker i de varme Solvægge, kommer med Liv og Rørelse, og saa behøver Maven ikke længere at være uvis om Middagsmaden!

Nikolai havde havt Arbejde ved Bryggen hele Formiddagen og stod netop under Middagshvilen og bagte sig i Solvæggen og gispede.

Han holdt inde midt i Gispet ... Hun, ... den smale Skikkelse i den sjaskede Bomuldskjole, som kom løbende der med Kroppen forover og Tørklædet over det lille mørke Hoved for Solen, – det var ingen anden end Silla!

[82]

Hun skjød sig frem mellem Kurvene og Trafiken henne paa Fiskebryggen; der var en spejdende Fart i hende som en opskræmt Agerrixe, ⁿ⁸⁶ der i Løbet vender Hovedet saa til én Side og saa til en anden. Hun havde faat Øje paa ham ... og nu raabte hun ogsaa: – «Nikolai ... Nikolai!»

« ... Nikolai!» – hun svælgede med Stemmen af bare Hastværk, – «Nikolai, Du maa vide, Mor ... da hun sprættede op min gamle blaa Kjole idag ... fandt hun Pengene i Skoningen ... de laa indeni Foret ... begge Dalersedlerne og Smaapengene med ... Jeg løb hid for at sige Dig det, lige fra jeg var hos Far med Madspandet paa Værkstedet ... Og nu render jeg lige til Smedien ... der skal de faa høre, hvad de har gjort imod Dig! Har Du hørt sligt, inde imellem Skoningen! ... Jeg er saa græsselig, græsselig glad!» og hun saa ogsaa omtrentlig vild ud i

Øjnene. «Du kan tro, Mor, hun satte op et Ansigt!»

«Hils bare hjem fra mig, at jeg er lige glad jeg!» faldt han ind bittert og uoptøet. Men hun lagde ikke Mærke til det; hun vilde afsted til Smedien, og did fór hun.

^[83]Gjerne for ham! ... men, siden Anders Berg havde gjort Smedie i Svelvig, fandtes der ikke den, han brød sig om, fik vide det! – For han var fri Mand nu han!

Han stod med Hænderne i Buxelommen og stirrede udfor Bryggen paa en sunken Sukkertop, som en Hob Smaagutter under Støj og Larm arbejdede paa at faa op. Den stod der alt halvsmeltet paa den grønlig Bund, hvori Solen sribede Bølgelinjer.

... Silla kunde nu prøve alt det, hun vilde, paa at faa ham til Smedien. Siden de satte Tyvsordet paa ham, havde han faat Saltvandet tvertigjennem ligesom Sukkertoppen! ... Og desuden, staa der og slave, naar han kunde være sin egen ...

«Hej Gutter! jeg skal vise Jer, hvordan I skal faa op Sukkertoppen; æde den faar I selv!»

Skjænkestuen, – den med den grønne Dør og de hvide Karmer om nederst i Gaden hos Madam Selvig, – havde set Blokmagerens stille, tyste, ludende Skikkelse gaa og komme nu i mange Aar. Hans Greb i Dørklinken var lige præcist, hans Gang, efterat have sat Redskaben ^[84]fra sig, hen til den brune Disk var lige akkurat, om end hans Ansigt en Smule mere illumineret. Han havde et vist Navn dernede, der havde tilladt ham at «kridte» nu alt i en Række Aar og underholde et Forhold til Regningen, hvorom hans ubønhørlig korekte Hustru ikke gjorde sig Spor af Idé; – «for Holman havde en ugentlig Lommepenge!»

Og som vanligt Lørdagsaftenerne gik Silla udenfor og ventede paa ham med Kurven.

Hun var vist ganske pyntelig klædt, som hun gik der i sin Sirtseskjole med det lille, hvide Lommetørklæde i Snip om Halsen; men det var, som Klæder ikke bed paa hende. Den opløbne, tynde Figur stak saa paa alle Kanter igjennem.

En rask Vending gjorde hun, da hun nederst i Gaden trode at se et Glimt af Nikolai. Det samme havde hun ogsaa troet at se forrige Lørdags Aften. Egentlig

havde hun ikke talt med ham siden tidlig isommer, da han blev saa hidsig, fordi hun vilde have ham i Smedelæren igjen.

Hun gik hastig nedover Gaden; – at det var ham, det var hun vis paa! ...

Hun skyndte sig videre nedover til Broen ... Men det gik som sidst, han var ikke at se! – og saa vendte hun skuffet om igjen, idet hun ^[85]stadig holdt Øje med Madam Selvigs grønne Dør. Paa Klokkeslettet otte vidste hun, at hendes Far vilde vise sig.

Hun gik op imod den og nedover igjen. Nu begyndte hun at blive utaalmodig ... Det maatte, kunde ikke andet end være over Tiden! – de lukkede jo Butikkerne baade her og der, og, skulde hun faa kjøbt noget ikvæld, gik det umulig an at vente længere! ...

Hun maatte tilsidst op at se, om Faderen virkelig sad der endnu, – om han ikke kanske var gaat, da hun var nede ved Broen; han fejlede jo aldrig paa Tiden!

Hun var kommet saa langt op i Gaden som der, hvor det stenlagte Fortog begyndte, da hun saa den grønne Dør aabne sig og hastig smeldes i. Ud skyndte sig en barhovedet, halvpaaklædt Pige. Strax efter kom en Mand ud i samme Fart, og gjennem Døren, der blev staaende oppe efter ham, strømmede endel Folk med og uden Huer ud paa Trappen.

Der var noget paafærde! ...

Nu aabnedes ogsaa et Vindu eller rettere, det bankedes op, saa Ruden singledeⁿ⁸⁷ ned i Gaden.

^[86]En eller anden drukken formodentlig, som ikke bar sig længere, – det var jo Lørdagsaften, ... og som gjorde Kvalm, saa han maatte tages af Politiet.

Hun havde sét meget sligt før, var fuldstændig scenevant. Hellerikke var hun ængstelig for sin Far; han blandede sig ufravigelig aldrig i den Slags.

Men hvorfor kom han ikke ud? – alle Gjæsterne stod jo udenfor!

Der var kommet et svagt skraat Skimmer af Aftenen i den aabnede Rude. Indenfor ved Bordet plejede hendes Far at sidde; han holdt altid samme Plads. Og didhen var det, hun gik og keg udenfra ind mellem Blomsterpotterne, – nogle af Værtshusdunster mættede, halvkalte, smudsig–fede Geranier og Hortensiaer.

Hvad var det? ... han, som laa paa den subredeⁿ⁸⁸ Disk med aabent Halstørklæde og Skjorte og den ene Arm hængende ned, – var det hendes Far!

«Den, som bare havde en Sneppert! – han rørte sig nys – en Sneppert!» ...

Hvad de sagde videre paa Trappen, lagde hun ikke Mærke til, om det ikke var, at nogle ^[87]vilde nægte hende at gaa ind, og andre igjen sagde, at hun var Holmans Datter.

– Hun vaagnede som efter et dybt Fald, hvori hun havde tabt Bevidstheden, ved at se sig sidde paa Disken støttende sin Fars Hoved og Overkrop. Hun syntes, hun havde holdt ham om Halsen og bedt ham svare sig; ... men nu rallede han ikke mere!

De havde lagt en gammel, udtyndet Sofarul og et Stolesæde under hans Hoved. Bagom stod Potte- og Pælemaalene, Drammeglas, Bliktrakter og Ølflasker skudte tilside for at gjøre Plads helt op til Væggen. Øjnene stirrede vidtaabne lige op i den engang hvidtede Loftsbjælke, og Ansigtet var paa den ene halve Side optrukket til et Grin, der gav et Udtryk, som han laa og væmmedes saa usigeligt over det smudsige Loft.

Ved Døren sad en stor Fyr; hun kjendte ham, det var Sjappebjørnen, som de kaldte ham, – han, som satte Folk paa Dør for Madamen. Han sad taus paa Bænken.

Det var ganske stille i Rummet; hun hørte blot Dryppet fra Kranenⁿ⁸⁹ paa Brændevinstønden ned i Fadet under, og gjennem den halvaabne ^[88]Dør til Værelset indenfor vimsede Madamen og hendes to Døttre paa Tæerne.

En ung Person med Briller traadte ind. Han gjorde nogle raske Spørgsmaal, medens han aabnede en Bestiktaske paa Disken ved Fødderne afdén liggende Skikkelse. Han lyttede til Brystet med og uden Hørerør og rystede paa Hovedet, tog ud et Aareladningsinstrument og strøg Linnedet op paa den hængende Arm.

«Hold i Ærmet, saa det ikke glider ned!» – sagde han med et Blik op paa Silla; han antog hende for at høre til Huset.

Snepperten hug i ... og hug igjen ...

Den graablege Pige saa ind i hans Ansigt, som om hun vilde tigge ham om bare en Draabe af det, som var Liv ...

Der kom noget som en sejj, mørk Sirup.

Han hørte atter, følte atter; – nok et Forsøg med Snepperten! ... og det var med en overlegen Mine og Munden optrukket, ligesom hans Professor, at den

unge medicinske Kandidat vendte sig mod de tilstimmende og afgav sin ordknappe Dom:

«Stendød! ... Manden er stendød! – af Drik!»

[89] Ordene fulgtes af et Hvin fra Silla, der kastede sig over Faderen.

Er det kanske Datteren? – spurgte Kandidaten; han pudsede forsigtig sit Instrument op mod Lyset og samlede ind Bestykket for at gaa, men stirrede samtidig over Brillerne hen paa hende. Hun tudede i et Væk sandsesløst over sig:

«Du er ikke død ... er Du vel, Far? Far da!»

Det var en vild Sorg uden Hensyn eller Blu, og den unge Mediciner fandt, at han oplevede en styg Scene fra Forstadslivet. Han havde gjort sin Pligt og skyndte sig ud.

Bag hende strævede bleg og betaget en nitten tyveaarig Værkstedsdreng med at faa hende til at sandse sig. Han tog hende i Skulderen og hviskede gjentagne Gange saa højt, som Respekten for den Døde tillod det.

«Silla! Silla! – hører Du ikke! – det er mig ... Nikolai!» ...

Han prøvede derunder forgjæves et Par Gange paa at løfte hende op fra Liget.

Imidlertid stod Politibetjenten og forhørte Madamen og Jomfruerne. Han noterede og skrev op de nærmere Omstændigheder ved Dødsfaldet.

[90] ... Netop færdig med det vanlige Kvantum Fortæring paa Stedet, en Flaske Øl og fire Drammer ... Jomfruen ved Disken saa ham rask række Haanden op, – havde Indtrykket af, at han agtede at rekvirere endnu en Dram, og, da han seg langsomt ned af Stolen, var Indtrykket, at han kunde være beruset ... Plejede aldrig at være det til den Grad, at han ikke kunde gaa eller bære sig, ialfald ved at støtte eller tage for sig i hensigtsmæssige faste Gjenstande ...

Det sidste bevidnedes udtrykkelig af flere af Stamgjæsterne eller, som de i Politiraporten blev opskrevne, – «flere af Beværtningslokalets stadige Besøgende, hvis Vidnesbyrd maatte antages for fuldt paalidelige.»

Af disse tause, noget vaklende Figurer, der saadan med ét var vakt op af en dump Lørdagsaftens Døs, var allerede flere forsvundne fra Scenen. Flasker og Glas stod derinde med det efterladte Indhold.

... «Om der kunde tænkes nogen anden direkte eller indirekte Aarsag?»

Det var først nølende, at Madamen kunde tænke sig nogen saadan.

[91] ... Saa nødig hun vilde være yderlig mod en støⁿ⁹⁰ gammel Kunde, havde hun dog i denne Aften maattet betyde ham, at, hvad han herefter rekvirerede, maatte han betale kontant. Hans Regning var nu i alle de Aar, han havde nydt godt af Krediten her paa Stuen, voxet saa over al Maade, at hun – Enke med to Døttre, ikke længere kunde forsvare at lade det gaa. I alle de Aar, han havde vanket der, havde hun trolig overholdt aldrig at kræve ham hjemme i Huset. Men saa kan en Regning ikke bestandig blive liggende i Dørstokken,ⁿ⁹¹ – Politien véd, Verden er ikke anderledes, det er ens for den ene som for den anden det! – og saa fik det gaa til Exekution! Det var det, hun havde sagt ham ... saa nødig hun, som sagt, vilde, ... og saa surt, hun med Sandheden kunde sige, det var at forstyrre en saa stiltfærdig ordentlig Mand! ...

Det var paatide at faa Skjænkestuen fri for Belemringen. Sjappebjørnen havde skaffet frem en Bærebør, men maatte have et Par Karer til at hjælpe med at bære. Og saa maatte de have en passende Indretning med Klæde over, for at [92] det hele kunde se ud som en Hospitalsbaare; – en død Mand blot under et Tæppe vilde gjøre formeget Opstyr ude i Gaden.

Det var noget saadant, Madam Selvig og hendes Døttre var ifærd med at finde frem og faa sammen derinde af et grønt Sengeomhæng. Hver har sit Renomé kjært, og hun følte, at det Passerede var et Slag for Beværtningsstedet. –

– Inde i Skjænkestuen var det nu blevet skummert. Holmans dunkle Skikkelse var flyttet hen paa Bærebaaren. Den stod paa Gulvet færdig til at løftes, og der var gaat Bud for at underrette Madam Holman.

Man drøjedeⁿ⁹² maaske med Hensigt; – lidt længere og mørkere udpaa Aften og en lidet ønskelig Opsigt i Gaden kunde undgaaes.

Silla sad med Ansigtet stivt af Graad. Der var ingen anden end hun og Nikolai derinde.

Han stod ved Disken, og hun sad med Ryggen til Vinduet; i Halvmørket tonede blot en Myg oppe under Gardinet.

Endelig afbrød han Stilheden:

«Han var snil ... baade mod Dig og mig – saa tit, han turde, véd Du.»

[93] Silla svarede ikke.

... «Han syntes altid, det var saa lejt at gaa hjem om Kvældene, véd Du. Nu

slipper han det ... og at sætte Foden mere her i Sjappen ogsaa!»

«Far! ... Far!» – brast Silla ud, og der fulgte et Anfald af voldsom Hulken.

«Hør, Silla!» – sagde han, afbrudt af sit eget tilbageholdte Pres i Brystet, – «om Du ingen Far har, – saa har Du én her, som nok skal passe paa Dig, og véd hvad det er ... Jeg har aldrig havt nogen Far, jeg heller, eller nogengang sét nogen! ... Nu vil jeg bli' Smed, vil jeg, siden det ikke længere gaar hos Jer med Blokkene!

Jeg vil bare sige Dig det, om Du siden kan hugse det,» – lagde han sagte til; – det saa ikke ud, som Silla hørte paa ham. –

«Og nu ikvæld skal jeg følge bagefter lige til Hjørnet. Der skal jeg staa og se, til altsammen er indenfor ... og saa er jeg udenfor inat saameget, Du véd det, om noget staar paa.»

«Ja, bliv udenfor, Nikolai!» – hviskede hun.

Ind kom Sjappebjørnen og de to Bærere. De løftede Baaren ud igjennem Døren og med ^[94]lidt Vanskelighed i Vendingen ned igjennem Trappen, hvor der stod endel Tilskuere.

Og saa bar det opefter Gaden, – den Døde med de to Bærere og Sjappebjørnen først og Silla og Nikolai bagefter.

Der, hvor de skulde skilles, trykkede han Kurven, som hun havde glemt, i Haanden paa hende og stod saa der og saa efter dem! ...

VI.

Al den Hovedstadens foreldreløse Yngel nede i Udgaderne og Forstadssmugene, som ingen har Rede paa og ingen tar Rede paa, som vimler dernede saaatsige kun en Etage højere end den løse drivende Rogn og Fiskeyngel nedenfor i Sjøen mellem Bryggestolperne, der ogsaa engang skal blive store Han- og Hunfiske, – hvad blir der af dem?

Sygdommen fører en bred Soplimeⁿ⁹³ i den tidligste Alder, Havnen tager dem, Gaderne med deres løse Næringsveje eller et omflakkende ^[95]Kjæltringeliv

tager dem, Redningsanstalter, Politistationer, Fængslerne og Tugthuset tager dem. I de senere Aar tager ogsaa Arbejdet dem i stor Skala i sin Favn, – Fabrikernes Døre staar vidt aabne!

Personer, som af og til faar et Anfald af Samvittighedsskrupler for Existentser, de mulig kunde staa i Ophavets Forhold til, kan drage et Lettelsens Suk. Ansvarer er forsaavidt mindsket, som Chancen nu er for, at de føres ind i Arbejdets opdragende Hjul, – og saa har man jo Tingen i visse Maader ført over paa det moralske Gebet!

Der sad de, Byens mere modent udviklede Yngel, rækkevis oppe paa Salene, i det Wejergangske Firmas store Fabrik og passede de snurrende Spoler, Nøsterⁿ⁹⁴ og Ruller, – svenske Lena og Stina og Kristofa og Kalla og Josefa og Gunda og, hvad de nu alle hed; havde nogen spurgt om deres Forældre, vilde det her og der have været trangt om Svaret.

Passiaren gik højst ivrigt øverst i Salen; den fortsattes endnu i Blik og Miner, hvergang en eller anden kontrollerende Myndighed vendte sine ^[96]Skridt paa deres Kant. Der maatte gestikuleres, nikkedes, tales med forstærket Stemme; men bedst gik det nær indtil hinandens Ansigter i al denne Sus, hvori Remskiverne snurrede hver hen til sin lille Underafdeling af Kraften, Gulvplankerne dirrede og skalv af Rørelsen fra Hovedværket, og Fossen udenfor i Solen tordnende og bedøvende begrov det store Vandhjul under sin gulhvide, kraftfyldte Herlighed.

Det var mest ganske unge Ustadigheder, Piger fra knap sexten, sytten til vel de tyve, som holdt det Leven deroppe; mer eller mindre Nykomlinger uden Øvelse, der endnu strævede med at faa Fingerlaget ind. Og det var Silla Holman, hun den mørkhaarede, klække, ⁿ⁹⁵vaarfregnede med de hæleløse Klapsko og den store Parraffinflæk tværtover Skjørtet, som hostede og spurgte og spurgte og hostede, medens Øjnene stod som to smaa sorte trillende runde Ildkugler og det svage, magre Bryst gik op og ned af bare Anstrengelse for at gjøre sig hørt. Hun sad der blandt de yngste; Fingrene arbejdede mellem Spolene, og af og til saa hun op som en Fugl.

^[97]Man var over den iltre Trætte om Josefas nye Jakke med Snorebesætningen. Vilde hun forsøge at indbilde nogen, at hun havde faat Pengene af sin Stedmor; nej, tro det, hvem som vilde, – aldeles ikke trode hverken Gunda eller Jakobine det! Bagefter havde Kristofa fortalt sit mærkelige

Eventyr fra i Søndags, – hun oplevede altid mærkværdige Hændelser, saa vidunderlig interessante, om ikke netop tilsvarende faktiske, hvori fine Damer og Herrer spillede Hovedrollen, og hun blev den tilfældig indviende.

Og nu var Passiaren kommet ind paa noget saa morsomt, at Silla tog det ind med begge Ører! ... Der skulde være Dans Søndag Aften oppe paa Letvindten, og saa snakkedes der om Tørklæder, Sløjfer og Stads – som nogle ejede og andre maatte laane –, og hvem der dansede bedst og var flottest til at traktere. Kristofa kunde berette, at der skulde være Fiolin og Klarinet, og at der kom baade Studenter og almindelige Folk og Styr mænd!

Nogle Fremmede, som besaa Fabriken, kom opover Salen. De standsede og spurgte og undersøgte. Og hver paa sin Plads sad de unge Arbejdersker nu med ét fordybet ludende over ^[98]Arbejdet som om de ikke ejede anden Tanke end Snellerne ... [n96](#)

Formiddagslyset faldt ligesom med en svimmel Stilhed ind fra de store Vinduer højt paa Væggen over Mennesker, Maskiner og Baller.

Det lakkede mod Tolvtiden. Den sidste Time drog sig langsomt, altid trøgere hen; Oljelugten og Heden af Maskinerne steg ligesom og blev næsten bedøvende.

Nogle kvalme, lange Minuter endnu ... Endelig, ringede det!

Og paaklædte som ved et Trylleslag, myldrede Fabrikpigerne i deres nette Forklæder, – Tørklæderne knyttede sirligt under Hagen og nok et strikket korsvis over Brystet, – med deres Frokostspand i Haanden ned af Trapperne.

Den blanke Vaarluft ... at faa puste rigtig ud i den! – Silla hakkede hed og tørst med Spandet et gjenliggende Stykke frossen Sne fra Gjærdestokken ⁿ⁹⁷ og bed i det.

Med alt det Kristofa havde forespejlet hende om Dansen paa Letvindten i Hovedet vandrede hun i lang, armfast Række nedover med sine Kammerater ... Vejen ud fra Fabriken var ^[99]overfyldt til Trængsel. Nedenfor udvidede den sig med et gademæssigt Fortog.

«Se! – se, Kristofa ... Wejergang er alt kommet tilbage fra England!» – De unge Piger puffede højst interesserede i hverandre, – «ny Vaarfrakke, lyse lyse brun!»

«Pyt da, jeg saa, da han kom med Dampskibet igaar jeg, ... han og en hel Hob

Englændere ... De var brune allesammen; jeg talte akkurat syv forskellige Møgkolører!» – Det var Josefa, som var ude med sin Tunge, hun havde prøvet sig i en Modehandel.

«Han faar passe sig for Oljen!» fnisede én.

«Han er gruelig vakker! Ser Du, hvor stolt han er over Næsen ... aa, for et dejligt rødt Silketørklæde i Brystlommen!» hviskede Kristofa til Silla.

Rækken trykkede sig ind til Gjærdet. Den omtalte kom forbi ligegyldig smaanynnende med hævet Hoved og svingende Spadserstok. Alle de unge Pigeansigter stirrede ærbødig dumme hen for sig, – dog ikke uden et Glimt i Øjenkrogene. Han forsvandt opover Strømmen, kløvende den som en Lax.

«Haaret har han faat delt i Nakken! ... Hatten er som en Spilkum ... Blæs ikke paa [100] ham; ... han er tynd af sig! ... det er sin Fars Søn det! ... Hej, for et kryt Spanskrør!» ...

De havde vendt sig om efter ham.

«Han er ikke braat saa morsk, ⁿ⁹⁸ som han gaar der; men her ved Fabriken, ser Du, maa han være saa stø som et Lys ... Johanne Sjøberg hun, som vasker fransk, kjendte ham nok igjen nede paa Maskeballet i Markedet; hun har selv fortalt mig det.»

«Du maa tro,» faldt Jakobine ind, «der kommer mange fine Folk paa Salene paa det Vis. Du mener, Du valser bare med en simpel én og saa er det kanske Søn af Byens rigeste Mand! ... Ellers, naar Du er lidt agtsom, kan Du godt skjønne det paa Dansen eller paa Uret eller paa Skjortekraven, og at de tygger saa fint Tobak» ...

«Han saa paa os, lagde Du Mærke til det?» ivrede Kristofa i Øret paa Silla.

«Ja, for han kjender mig!» sagde Silla lidt ør af, at han havde sat Øjnene saa paa hende.

Der opstod en Latter:

«Vil den svarte Kraakeungen ⁿ⁹⁹ ogsaa kagle?»

Kraakeungen saa hed ud under Tørklædet; men hun svarede intet. Hun vidste med sig [101] selv, at han kjendte hende; han havde været paa Kontoret, da hun var med sin Mor ude hos Generalkonsulen for at søge efter Plads paa Fabriken.

En Strøm ⁿ¹⁰⁰ af Arbejdersker fra en anden Fabrik faldt som en Biflod ud i

deres, og gennem Forgreninger af Gader og Gyder sivede saa det hele af igjen i den af Træ byggede uregelmæssige Bydel nedenfor, – gennem smale Indgange og Trapper, ind brune, røde, hvide og graa Huse, Huse med Skifertag, med Tørvetag, med Teglstenstag og nye Huse endnu knapt under Tag.

Silla smettedeⁿ¹⁰¹ ind gennem en trang, fugtig Indgang. Solen skar gennem de raadne Sprækker i Plankeværket med alle de bøjede, rustne Spigerhoveder, og stødvis randt en smudsig Flom frem under Porten og forsvandt ude i Grøften.

Hun standsede et Øjeblik, da hun hørte Moderens retfærdige Indignation give sig Luft indenfor med den velbekjendte, tørre, vejede Betoning.

Det var kun med en trykket Mine og nølende, at Silla aabnede Porten, bag hvilken Madam ^[102]Andersens Tjenestepige stod toppende rød og ude af Stand til at svare for sig, medens Madam Holman, opskjørtet og med Fødderne sprikendeⁿ¹⁰² over Rendestensbrættet, skyllede og vred op Tøj. Hun arbejdede sindigt og langsomt; intet i hendes lergraa Øjne forraadte Sindsoprør.

... «Madam Andersen burde jo havt den Forstand, at hun skjønnte, saa længe nyttede Klæder ikke er til at faa færdige paa én Uge ... Du kan for den Sags Skyld gjerne hilse Madamen med det. Jeg har hellerikke været vant til, ikke engang i min ringe Stilling, at lægge Tøjet ulappet og ustelt i Vasken ... og jeg kan sige, at baade Mor Nilsen ved Siden af og Folkene her i Huset har undret sig ved at se, hvad for Tøj én, som vil kalde sig for Høkermadam, lader Mand og Barn gaa med!. . . .

Nej, Du behøver ikke at modsige mig, Jenta mi! naar jeg siger noget, saa er det saa! – Og Strømperne! ... vi skal ikke nævne dem; for den ene Hæl var snurpetⁿ¹⁰³ med Seilgarn, saa det er en Skam at staa og vaske dem. Folk kan sætte paa sig saa store Miner, de vil, – Vasken den snakker fra den!»

^[103]Med langsom knusende Vægt vendte hun sig saa mod Datteren:

«Var Du kommet lidt før, Silla! kunde Du sparet mig for meget Arbejde ... Men, det er det samme; jo før de ta'r Livet af mig desbedre! ... Jeg har da heller aldrig ønsket at leve, siden den Time, din Far gik sin Vej!»

«Jeg skal tage i og vride med Dig, Mor!»

«Nu det er færdigt? Tak skal Du ha! Men det vilde vist lidt Omtanke, om Du, som bare har siddet oppe i Fabriken, havde skyndt Dig lidt for at hjælpe den, som

har maattet staa og arbejde tungt hele Formiddagen!»

«Tak for Underretningen, Madam Holman!» det var Madam Andersens Tjenestepige, der nu endelig havde faat Mælet igjen; «men jeg tænker, I skal ikke faa bryde Jer mere med vor Vask! – den er nok for simpel og ringe for saa høje Udlægninger!» Hun knixede og tilføjede saa, idet hun hastig forsvandt ud af Porten:

«Var Sæbeluden Jeres bare halvt saa skarp, som I har Tunge til!» ...

Det var overhovedet Madam Holmans lige saa selvfølede som stærke Side, at hun altid hungrede og tørstede efter Retfærdighed i denne Verden – hos andre! Forsaavidt et Stykke af ^[104]denne Sætning ogsaa vender indover mod én selv, var hun saa heldig at finde alt vel fejlet for sin egen Dør. Der var hun jo ogsaa i den gunstige Omstændighed at kunne givé baade Loven og Undtagelserne ...

Hver har sin Tid, da han kommer i Glans, og at Blokmager Holman havde været til, var noget, man – og maaske hun selv ogsaa, – egentlig først ret kom til at begribe, efterat han vel var forsvunden fra Scenen.

Det gjør nemlig langt fra det samme for en Husstand, enten den har Mandens Arbejde og Ugeløn at leve paa eller ikke, og til en yderligere Forværrelse af Situationen stak hendes afdøde Mands Regning hos Madam Selvig sit højst overraskende, uvelkomne Ansigt ind i Stuen. At den Regning var rigtig, kunde Madam Holman aldrig faa i sit Hoved; – Holman havde jo havt sine faste, regelmæssige Lommepenge!

Madam Holmans bittre Udtalelser blev mange, da hun saa sig stillet i Valget mellem Mangel eller at søge Arbejde.

Hun havde indtil Knappenaalsspidsen vidst, hvordan hun vilde anvende sin Mands Fortjeneste i sin egen Stue og dertil ført Opsigt med, hvordan andre burde have det i deres. ^[105]Hun havde, saa at sige, i alle disse Aar siddet mageligt oppe paa Læsset og kjørt. Men nu var desværre den Dag kommet, da hun selv maatte stige ned og trække, – og dertil viste hun sig mindre egnet.

Det var stedt i denne kritiske Situation, at Madam Holman fandt, at, skulde der nogengang tages i, saa var det nu, – af hvem lod hun være usagt. Til den Ende nyttede hun sit Kjendskab til Generalkonsul Wejergang til at faa sin Datter Silla anbragt oppe i hans Fabrik. Ledige Hænder maatte have noget at bestille, og det vilde ialfald give lidt igjen for de med hendes Mand tabte Ugepenge. Naar

hun saa selv sad hjemme og holdt god Husholdning og derhos stoppede og tog Vask, naar saadant faldt til, skulde ingen vove at paasige Madam Holman, at hun ikke i de tunge Dage vidste at gjøre sin Pligt!

Og denne sin Pligt opfyldte hun fremdeles, idet hun strengt holdt Silla fra at benytte sin Fritid til Lediggang, hvilket var Faren for Ungdommen. Sy og stoppe og lappe udover Kvældene, – der kunde ikke gives en bedre Maade at øves i Stadighed!

^[106]Men det var, medens Silla sad og syede og stoppede og lappede udover Kvældene ved den lave Parafinlampe, at det gik netop som bedst med fejende Dans og Lystighed inde i hendes Hoved, og at alle Kristofas og Venindernes Udmalinger lavede sig om til Selvoplevelser. Sæbeboble efter Sæbeboble, den ene mer vidunderlig end den anden, steg op eller brast lige foran Madam Holmans Næse, medens hun sad og strikkede. Hun saa ingenting, – undrede sig blot undertiden over, hvad der kunde være at smile og le af ved Hælen paa en Strømpe?

VII.

Nede i Hægbergs Smedie saa det ud, som der skulde være ikke blot blaa Mandag, men ogsaa blank Tirsdag. Paa en ensom Sjæl nær var der sort og folketomt. Udenfor Døren ventede en Række Jerngreb, Spader og Kobén, som skulde hvæsses for Vejarbejderne nede ved det nye Havneanlæg.

Hægberg gik med Fangskindetⁿ¹⁰⁴ ned over den ene Skulder vild som en Bersærk ... Der gaves ^[107]ikke mere ordentlige Svende og Drenge; men han skulde sige dem op Mand for Mand, saasandt han hed Hægberg!

En stod der da og gnog!ⁿ¹⁰⁵ Han havde ogsaa staat der ganske alene og ni'filetⁿ¹⁰⁶ paa Svendestykket sit hele St. Hansdagen igaar. Men saadan er det, én turerⁿ¹⁰⁷ og én gnurerⁿ¹⁰⁸ og er saa nidkjær paa Skillingen, at han gjerne lagde Sjælen sin i Varmen for den! ... Arbejdskar brav nok bevares! og, havde han ikke havt det paa sig med Politiet, saa ... jo, nej! – nej, jo, det blev han jo fri for,

det er sandt! ...

Den omtalte var Nikolai, som igjen var gaat ind paa Hægbergs Smedie for at faa endt sine Aar som Læredreng.

Naa endelig! ... Der kom to luntende henover Tomten til Smedien.

Hægberg vendte sig og lod, som han ikke saa dem; det var vel betænkt, ikke Tider nu til at skille sig ved sine Folk. Han gik blot selv hen og tog et af Kobenene ud af Essen; og, da de to Syndere kom, stod han der selv lang, mager, stærk og graasprængt og slæggede, saa Gnisterne sprudede.

^[108] Dette Mesteren uværdige Arbejde talte højere end de uvorneste Bebrejdelser, og, da han saa taus slængte Kobenet hen og tog fat paa at hvæsse et Greb, kjendtes det noksom, at der var lummert Vejr i Smedien.

Efterhaanden udover Formiddagen kom de med stirrende Blikke, bankende Tindinger og blege eller røde forvaagede Ansigter, én med et opsvulmet Øje og én med et Plaster skraat over Næsen. Stemmerne var hæse, og tause gik hver ivei med Arbejdet. Der maatte tages i, skulde de greje undaf^[109] alt det Redskabsarbejde, som stod til Rest.

Der arbejdedes i et Kjør til ud paa Eftermiddagen næsten, uden at der blev talt et Ord over hele Smedien. Da befandtes det meste at være fra Haanden, og Hægberg selv gik ud til sine Forretninger i Byen.

De, som stod igjen i Travlheden, glindsede af Sved og, enten det var, fordi Arbejdet tillige havde været den bedste Kur for foregaaende Sankthansdags og Sankthansaftens Udskejelser, eller det var den almene Lettelse ved at Værkstedsmesteren var gaat, – én begyndte pludselig at ^[109] synge op, et Par andre at gispe og strække sig i Velbefindende under sine frydefulde Erindringer; og saa brød Passiaren ud om, hvordan hver havde turet.

Kun Nikolai gav paa uforstyrret; han brød sig mere om et Naglehul i Hængseljernet paa sit Svendestykke end hele deres Sankthansturing! og, drev han nu bare paa, skulde det være færdigt til Maaneden var ude ...

Hans fine Naglehammer slog tvært over deres Præk, – deres Tjæretønder og Vedstabler og gamle Husvægge, som de havde brændt ... og saa Turing og Drik, saa de ikke havde en Skilling igjen ja, – hø, hø!

Hammeren skraldede tværtover det.

Jan Petter havde været i Baad udover paa Øerne og sét saamange Blus baade der og omkring i Fjeldene, at han ikke kunde faa Tal paa dem ...

Ne-i, naar én er fuld! ...

Hammeren smeldte igjen til.

En strakte sig og gispede med hele Sankthanshelgen i Kjæverne ... «Oppe under Grefsenaasen der havde Punschen tilsidst flydt godtsom frit nedefter Bakken! ... Søn af Wejergang havde git en gammel Baad fra Maridalsvandet ^[110] og en halv Tønde Beg til Jenterne ved Fabriken ... hørt Gauken gale og sjauet hele Natten ... ranglet nedover, Klokken var mod otte» ...

Hammeren smeldte ikke mere i.

«Søn af Wejergang ... Fabrikpigerne hos Wejergang» – Nikolai stod urolig og uvis og hørte efter; en og anden Gang skjød et hastigt skarpt Øjekast bortover paa ham, som talte ... Han vaskede Kulsoden af sig og var borte.

Silla havde været nede i Valsetstuen og hentet den sædvanlige Pot Aftenmelk, da hun ude i Grinden ⁿ¹¹⁰ mødte Nikolai. Han sagde, han havde sét hende gaa derind; men hun vidste godt, at han havde passet hende op.

«Du kan tro, jeg har moret mig i Sankthans, Nikolai!» hun holdt Spandet efter Hanken ud imod ham. «Du skulde bare vide ... Nej aldrig i mine Levedage!»

...

«Oppe i Grefsenaasen?»

«Hvor véd Du det, – sig, hvor véd Du det?»

^[111]«Aa jeg – en af Smedesvendene var der oppe ... Men ikke skjønner jeg, hvorledes Du kunde slippe didop for hende derhjemme!»

«Nej det stod ogsaa paa, kan Du tro!»

Hun saa sig om og sagde forsigtig hviskende: «Mor véd ikke andet end, at jeg har ligget og snud i Sengen hjemme hele Sankthansnatten. Hun skulde spise Sankthansgrød ude hos Moster i Asker, og jeg staa hjemme og stryge; men, da Klokken blev ni, tog jeg Farvel jeg og strøg min Kaas ... Aa nej, Nikolai!» hun slog leende den ene Haand i den anden, «Du skulde have hørt, hvor hun skjændte igaarmorges, da hun kom, fordi jeg laa endnu! ... Hørte Du, at vi blev trakteret med Punsch ogsaa!»

«Hvem gav Dig den?»

«Ja, det skulde Du have vidst! – Men Nikolai, Du fortæller det ikke. Det var en vis Person, som trakterede os» ...

«Saa-aa, –»

«Han kom derop for at passe, at de ikke tændte Baalet op for nær Skogen ... Ja, Du maa vide, Nikolai, det var ingen ringere end unge Wejergang! Der var Sankthanskalas hos hans Far; akkurat Klokken halv tolv skulde de se Ilden hjemmefra Trappen.»

^[112] «Og saa trakterede han med Punsch? Dig ogsaa?»

«Netop mig! – hende med de svarte Øjnene, raabte han.»

«Han har kanske snakket til Dig før ogsaa?»

«Ja saamæn, – han véd saa inderlig godt, at jeg heder Silla! ... Jeg møder ham hver evige Dag nu, maa Du vide.»

Nikolai gjorde en Gestus, som han kastede en Slægge i Bakken, – «Se saa!»

«Sidste Lørdag paa Kontoret, da han havde regnet en Krone formeget i Kontrabogen, sagde han, at jeg kunde beholde den og bruge den til Kager» ...

«Hej, hej, nej sagde han det? Svært saa snil han er Du!» – Nikolai sagde det med noget, der skulde være Latter ... «Hun er fælt snil Kokkejenten ogsaa, naar hun fodrer Gaasen for at faa Tag i den!»

Han stod med den ene Arm om Grindstolpen og saa paa hende en Stund; hun var blevet saa fin og net og granⁿ¹¹¹ og næsten højere siden sidst. – «En ung jente, som ikke engang véd af, at hun er vakker ... »

^[113] Silla trak paa Læben; hele Minen var fuld af overlegen Benegtelse.

– «byder de hende en Kage eller et Tørklæde eller lidt Moro, saa strækker hun Halsen og tripper til ... Jeg synes, Du kunde skjønne det paa alt det, Du ser omkring Dig, Silla! Hvormange af dem er det vel, som naar til at bli' Kone for en redelig Arbejdskar? De naar til at danse et Par Gange, gjør de, og saa er Visen slut! – Og saa snil vil de nu være med Dig ogsaa, Silla! ... Den Wejergang passer Dig nok op han! ... Hvis ikke jeg passer ham op da!» – Han saa med ét bleg og styg ud.

«Er Du gal, Nikolai, – bær Dig da ikke saa!»

«Kan nok sige, jeg er gal, som har staat der og gnuet og gnuet hele Maaneden

paa Svendestykket og saa ladet Dig gaa heroppe mellem Ulvepakket ... Men jeg er nu engang fød slig, at alt skal gaa i Baglaas jeg!»

Silla stod, som altid, naar Nikolai tog paa i den Tone, nedslagen og forsagt, den klække Skikkelse foroverbøjet stirrende ned for sig.

«Vi to, Silla!» vedblev han endelig med et Skud paa sig som en Resolution; men han skalv i Maalet, – «vi to ... vi har nu ligesom været ^[114]opfødt sammen! Og, slig som det var saa, – gik det i Baglaas for mig, var det endnu lettere for, at kunde blive en gal Vrid paa Dig, for jeg var stærk jeg; men Du var klæk og maatte smette som en Kat i Løgn og Ugreje bestandig. Og saa ... saa ... tænkte jeg saameget som ... at vi to ... som bestandig har holdt sammen, – og ikke har jeg havt nogen anden, som jeg kunde tro ⁿ¹¹² mig til, det véd Du, og ikke Du heller, Silla! – at vi slog os ihob ... Og, vilde Du som jeg, saa –»

Han havde kneppet ⁿ¹¹³ de brede Næver sammen om Grindstolpen, som han klemte den med al Kraften af sin undersætsige Skikkelse, medens han ventede paa Svaret. Han stirrede paa hendes bøjede Skikkelse; men hun saa ikke op. Og saa drog han igjen Pusten tungt; han følte han maatte fortsætte.

... «Og nu har jeg pint ihob nogle Skillinger, og ingenting kjøbt, og filt og filt saa trut paa Svendestykket, fordi at, naar jeg blev Svend, og saa et Aar til var gaat, og jeg fik lagt mig op lidt, saa ... saa – kunde det hænde, Du med engang kom undaf baade Fabriksubbet ⁿ¹¹⁴ og ^[115]Bestyringen hjemme, og blev en real Smedkone, Silla! – Aldrig har Du havt nogen til at tage vare paa Dig slig som jeg, det véd Du, ... og jeg skal være saadan imod Dig, saa Du ikke begriber det! ... For den, som ikke har havt Far og ikke Mor, og, fra jeg var op i Politiet, er det ikke stort med Kammerater heller!» ... Her overmandede Bevægelsen ham.

«Slig en urimelig vakker Smedkone, Du kunde bli', Silla! – har nogen Øjne for en Smed, saa er det vel Du; det er, saa Gnisterne spruder i Kullene det! ... Og saa komme hjem og faa se saameget som Snippen af det vesle, vakkre, svarte Ho'det dit i Stuedøren ... Alt det, jeg bestandig har havt det som en Hund og værre end det – som en Tyv til, var det bare Moro altsammen, naar det kunde bli' slig ... Sin egen Stue med Laas for Dør og Kiste, – det var noget andet det, Silla! end at lade sig trække paa Dansesal og slænges om Væggene af fine Fyrer og Matroser!»

Det sidste, som han sagde vældig varmt opstemt, skulde han helst ikke have kommet med; thi fra at Silla stod der omtrent hjerteknust og overvældet med Graaden i Øjnene, blussede hun nu med ét op imod Beskyldningen.

[116] «Vil Du nu ogsaa nægte mig en liden Moro, Nikolai! Jeg skal ikke se nogen ... ikke faa være med nogetsteds ... Nej da! jeg skal være én, som aldrig har faat danse, – rigtig saadan en rar Fugl til at undres over, som først har været i Bur hos Mor og siden hos» – Stemmen raknedeⁿ¹¹⁵ og gik over i Graad. «Er det det, Du kalder at være snil mod mig, Nikolai? – Du vil nok prøve paa at gjøre mig ræd for Dig ogsaa!»

«For mig? – for mig, Silla?»

«Gaar jeg ikke der for dem allesammen som en Aarsunge, som Mor holder i en Traad! ... Og saa kommer Du og vil hjælpe hende, Nikolai ... Det er ret! Det er ret, stæng mig bare inde! ... Aa jo, Du og Mor! – det kommer bare an paa, hvem der ta'r Magten over mig! Men Du skal vogte Dig, Nikolai!»

Hun satte sig i afmægtig Harmen til at storgræde.

«Ja ja, græd Du, jeg siger ingenting jeg ... Der er nok dem, som kan trøste Dig en liden Stund!» lagde han mørkt til.

Hun spratⁿ¹¹⁶ med ét op, gik hen og lagde Albuen fortrolig op til hans Skulder:

[117]

«Du kan da vel indse, at det er mig, som skal blive Konen din, Nikolai!» hun saa ham aabent varmt ind i Øjnene; det sortblikkende fregnegule Ansigt var endnu i Taarer.

«Ja vil Du det, Silla! saa skal Du faa se den, som kan tage i!»

... – «men Mor, Nikolai! – aa jeg er saa ræd, saa ræd bare for, at hun skal faa nys i, at vi mødes nogengang. Hun ser saa stivt paa mig, hvergang jeg har gaat et Ærinde, altid har jeg været saa forlænge borte!

Men Du kan tro, naar jeg sidder og stopper og lapper om Kvældene, saa tænker jeg iblandt, at Du kommer saa fin og rig, at Du ejer hele Hægbergs Smedie, saa Mor maa gi' sig!»

«Nej, tænker Du paa det, Silla! ... ja jeg skal komme da! Hun skal faa gi' sig som Røg, om jeg staar der bare med Svendebrevet – og min redelige Næring til!»

...

– Hvad var det, som var hændt den lyse dimmendeⁿ¹¹⁷ Sommeraften, hvori Fossen durededeⁿ¹¹⁸ frem under Broen, Træerne ligesom svellededeⁿ¹¹⁹ af bare nyt, sprættende Løv, og det glittrerede som Solstik i Vinduerne her og der? Var han fuld, ^[118] eller var det Kvælden, som havde en extra Sankthansrus? ... Det sidste, han havde sét af Silla, var, at hun saadan halvt foroverbøjet skyndte sig hjemover med Spandet, og at hun havde sét sig om efter ham, da hun tog Vejen ind mellem Husene.

Verden var rigtig nok aligevel! ... Naar han gjorde det ordentlig op, saa var den sletikke saa urimelig enda, om den end af og til kunde gaa i Baglaas; ... og da – ja da fik en baade være stærk og nethændt, ⁿ¹²⁰ om en skulde faa det op igjen!

...

Nej den var ret nok! Det ser en først, naar en slipper indenfor ... og derfor maa der være Politi og Mestere og Grejeⁿ¹²¹ paa alting, saa det kan gaa ilaas ...

Nikolai stod og funderede og kinkede nede i Smedien; han havde nu ogsaa faat sit Svendebrev og saa alt rosenrødt. At han og Verden holdt paaⁿ¹²² at blive forligte, det stod med lysende Træk ud af hele hans brede Ansigt. Den lave, ^[119] stærke Skikkelse bevægede sig med en ny tilkommen, rask Frejdighed dernede i Arbejdet!

Han gik nu for Svendeløn og kunde lægge sig op en pen Klat om Ugen. En heldig Lirk i Laasen var det, at han aldrig turde forære Silla nogenting, hverken Tørklæder eller andet for Madam Holmans Skyld. Spart var spart, og hun skulde nok faa det i sin Tid.

Om Lørdagsaftenerne, bare han havde faat taget sig et lidet Tvæt med Kluden i Kjølevandet, bar det opover mod Fabrikbyen. Han gik med Hammer og Tang, en Jernplade eller et Laas i Haanden; det skulde se ud, som han blot færdedes i sit lovlige Arbejde. Og saa kom det an paa, om han paa Op– eller Nedturen kunde faa et Glimt af Silla.

Det var et rent Lotteri, og det hændte, at han akkurat traf Madam Holman istedetfor. Det fik han nu finde sig i; han saa ialfald lige ind i den Gade der i Husklyngen, hvor Silla gik mange Gange om Dagen. Men det, han havde værre

for at finde sig i, var, at de Gange, han var heldig, gik hun med to, tre andre Fabrikpiger ved Armen, saa der knap var Tale om at faa mere end det ene Glimt og korte Nik af hende, før de drejede ind saa her og saa der!

^[120]Hvad havde hun med at gaa og slænge om Kvældene med de vidtløftige Jenterne ... var det for Silla det? Hun havde hverken Voxenhed eller Vet nok til at skønne, hvad det var for noget, hun var oppe i der, og hvad en fin Fyr mente, som nikkede til hende – for de vakkre Øjnenes Skyld ... Fornøje sig? – gaa rundt i Kværnen ja, til de kommer ud baade knuste og malede! ...

Nej, ... bare ud af det!

Og derfor fik han drive paa med at file og og file og lægge den ene Ugelønning paa den anden, til han havde faat Sølvkrogen stor nok til at hage hende til sig med.

Ja, var hun først hos ham! – han fortabte sig i Tanker om Husleje og Udlæggene til Bryllup.

VIII.

En Tid, efterat Nikolai havde faat sit Svendebrev, overraskedes han af et glædeligt Besøg, – han vilde neppe tro sine egne Øjne, – ingen anden end hans Mor, som Lørdag Middag ^[121]passede ham op udenfor Kjælderen, hvor han spiste!

Hun havde hørt, at han var blevet Svend og havde ikke havt Ro paa sig, før hun fik følge med en af Bordkjørerne, som skulde indover til Byen, for at besøge ham. Hun var blevet saa glad! ... Naar han vidste, hvor mangt et Suk, hun havde draget for hans Skyld og, hvor mange modige Taarer, hun havde fældt, – den store, stadselige, halv bondeklædte Kone var sprængrød i Ansigtet og græd og tørkede sig i et Væk med det sammenlagte Lommetørklæde, ⁿ¹²³ medens hun tolkede sin Bevægelse og Glæde over, hvordan alt havde vendt sig som – ved en Styrelse! ...

Hun havde været saa ulykkelig i lange Tider; men nu, hun havde faat sin Søn igjen, saa det jo anderledes ud altsammen for hende ... Nej, hvor han var blevet stor og bred og gjild, – rigtig en Smed! Han havde nu vel Frakkeklæder til

Søndags? ... Og Hat maatte han ogsaa ha'! – han skulde bare lade hende raade sig; hun vidste det hun fra alt det, hun havde sét i Verden!

[122] Det var med ganske underlige, i Begyndelsen næsten blandede Følelser, at Nikolai saadan med en Gang saa en Mor falde ned til sig ... en Gang kunde der komme drattende en Far ogsaa!

Det var saamange Aar, siden han havde tænkt paa hende, og det Billede, han igrunden havde, var i hans Erindrings Dyb gjemt i et graadvaadt, bittersalt Mudder, hvori han nu langt fra var i Stemning til at rode. Der var Ting indeni ham, som han af en instinktmæssig Sikkerhedsfølelse foran hele sin nye lykkelige Tilværelse skyede; ... men til den nye Nikolais, – Smedesvendens, – Lykke hørte vel ogsaa saadan at finde sin Mor igjen! Javist var han glad i hende, og var det uhyre rørendes ...

Og, medens han gik med hende og var glad iligemaade og snil og føjelig og mistede Lørdagseftermiddagen med en halv Dags Løn, – havde han, uden at han egentlig mente det, lagt væk i en Foræring, – et urimelig stort, fint blommet Silketørklæde – saameget, som han havde pint og gnuret sammen i to Uger ... og enda havde han lagt ud for Moderen til fint Brød og en Fleskeskinke, som hun maatte have opover med sig, og hvoraf Barbro alt nede i Byen prøvede nogle forsvarlige Skiver til Eftasverd.

[123] Appetit havde hun ... og hun kunde hellerikke være synderlig vant til at spare! – det var omtrent Summen af de lykkelige sønlige Betragtninger, han opgjorde sig efter Samværet. Ellers følte han sig uformodet blanket af for en hel Del Penge; og det var halv mismodig han om Aftenen gik opover for mulig at træffe Silla og fortælle hende om sin nye Lykke.

– Hele den Side af Byen opunder Højden laa alt i Skyggen, og i den lummervarme Aften gik en og anden Arbejder med Trøjen løst over Ryggen, medens der lød Ekko op af Larm og Spektakel her og der nedefra Udsalgene i Fabrikbyen.

Nikolai havde forgiæves krydset i Strøget om Valsetstuen med stadigt Sigte paa engang baade nedover den brede Landevej, som gik forbi Grinden, og Gangstien, der sneg sig tværtover Marken ind bag den. Silla var ikke til at se! En Jente gik med en Bøtte fra Fjøset ind til Bislaget. Hun saa opover mod ham og lo, – og Følgen var, at Nikolai fortsatte sin Vej mod Fabriken uden at vende sig om

en eneste Gang. De maatte have Øjne gennem Væggene derinde! ... og havde nok alt begyndt at undres over, at han gik der saa ofte ...

^[124]Fossen var afstænget, saa der kun randt en hvid Stribe nedover Dæmningen og gik Dryp i Dryp over Hjulet. En Kjærre larmede foran ham i Vejen ... Nu standsede den og aflæssede; det rusede af med engang ... Det var Muld, de kørte til Haveanlægget udenfor Kontorbygningen ved Fabriken.

Indenfor Stakittet stod en hel Del Koner og Piger i fuld Beskæftigelse. De ragede, ⁿ¹²⁴lugede og plantede, medens en Mand gik efter med Havesprøjten, og ude af det aabne Vindu hang unge Wejergang med Straahatten paa Hovedet og snakkede ned.

Der stod Madam Holman med Haanden i Siden ved en af de sorte Muldsengeⁿ¹²⁵ mønstrende noget nedplantet, hun havde klappet til med Haanden, og – Silla! ... paa Knæ lugende Ukrudt op i Forklædet fra en Rabat inde ved Huset. Det var med hende, han spasede fra Vinduet, og hun rystede paa Hovedet og lo og saa op et Øjeblik, – svare turde hun nok ikke for Madam Holman!

Det var, som der klemte ham en Tang med mange Greb lige under Hjertekulen, og han ^[125]huskede med ét saa livagtig den Dag, han havde havt Ludvig Wejergang under Næverne!

Han gik nedover med Bly i Brystet og satte sig ved en Grøftekant inde paa Marken, hvor han usét kunde holde Øje med dem, som gik nedover.

Hun havde sét saa altfor vakker ud, da hun saa op med den undertrykte Lystighed! – det var det, han kom tilbage til og bare saa for sig, det, han led under ...

En Timestid var gaat. Næsten sløvt havde han sét den ene efter den anden gaa nedover Vejen; men med ét kom der Farveskiftning i hans Ansigt. Ludvig Wejergang slentrede forbi – flot og letfærdig, med Stokken løst i Haanden. Han var rødmusset som en Jomfru med fint sort Kindskjæg under Panamahatten og de graablanke Øjne mysedeⁿ¹²⁶ omkring sig, medens han smaanynnede.

Nikolai stirrede næsten modløs fortvilet paa ham, som han forsvandt nedover ...

Igjen dette gamle haabløse foran Overmagten! ... dette, han aldrig fandt Ord

og Luft for, om det ikke engang skede slig, at – han lukkede ^[126] Øjnene med et presset voldsomt Udtryk om Hage og Mund ...

Der kom Silla ved Siden af Madam Holman med ludende Hoved, som en Silju, ⁿ¹²⁷ der bøjedes af Væxten! Undertiden saa hun sig stjaalent om lig en Skolepige, der undgaar Læreren.

Nede ved Valsetstuen skiltes de; Silla gik ind efter Aftenmelken.

Hun kom ud igjen med Spandet og tog Gangstien over Engen. Hun gik hastig og smilte ved sig selv, og der kom næsten et forskrækket Udtryk, da Nikolai rejste sig fra Kjæret ved Grøften:

«Skvætter ⁿ¹²⁸ Du, naar Du ser mig, Silla?»

«Saa morsk, som Du ser ud saa!» svarte hun spøgende.

«Det var jo saa, Du sagde, Du vilde være Konen min, Silla?»

«Hvorfor kommer Du nu med det, Nikolai! – det er jo saa længe til!»

«Jeg kan trænge til at høre det en Gang til ... Naar én ikke er tryggere end jeg, saa vil én gjerne kjende to Gange, om Hempten, ⁿ¹²⁹ én skal holde sig ved, sidder fast ... eller, om den ^[127] er saa ledeløs, at den ryger! – Du har faat saa mangeslags i Tankerne, siden Du kom hidop til Fabriken.»

«Pas paa! ... pas bare paa, Nikolai, Du er nok rent ræd for mig paa det sidste!» lo hun overmodig; «men saa er jeg nu blevet lidt voxen jeg ogsaa engang. Det er bare Du, som ikke ser det! – og staar der som en Stolpe!

Men Du kan saamæn tro, jeg har faat det fuldskurendes ⁿ¹³⁰ travlt nu! Saa fort, jeg bare har faat Aftensmaden i mig, bærer det opover til Fabriken igjen. Jeg og Kristofa og Kalla og Josefa har faat hele Pudsingen og Luginen i Kontorhaven ... nedover alle Erter og Gullerod og Kaalsengene ⁿ¹³¹ med, – og, naar Anlægget gror til udover Høsten, saa skal vi faa det ogsaa!»

Nikolai stod blot og regnede over ... Syv og tyve Daler med Fradrag af, hvad der var gaat til hans Mor idag, – Fleskeskinke med, den kom nok ikke igjen! – det var, hvad han ejede, og to Gange saameget til behøvede han mindst, før han fik det nødvendige ind i Stuen ... Det var bare om at faa hende ud af det – ^[128] om han saa skulde drive paa baade Nat og Dag!

Højt yttrede han kun i Forsigtighed:

«Har vi bare brav Vet, saa vi ser os vel for og er vare, saa kunde vi kanske sidde i vor egen Stue alt til Vaaren, Silla! ... Men der kan komme saa mangt imellem.»

Det sidste kom tonløst med et tungt, knuget Suk.

«Jeg mener, der ikke blir Liv og Mod i Dig, før Du blir gift jeg, Nikolai!» lo hun, «nu er Du saa fæl at møde, at én kan bli' rent sørgmodig og lej hele Kvælden efter ... Dejlig Kjæreste!» – Hun svang sig spasende rundt paa Hælen med Spandet ud for sig og fór hen over Vejen, idet hun nikkede Farvel.

Det, han fra først af varⁿ¹³² gaat derop for, Nyheden om sin Mor, havde han ikke kommet til at fortælle, og, sandt at sige, havde han rent glemmt det. Det var ogsaa tidsnok næste Gang, han traf hende. Og den Gang fik det nok ikke vare for længe til – slig, som det saa ud nu!

^[129]Nogle Uger efter var der Sporlag efter ham.

En Læsbonde var, i høj Grad i Beraad med sin Føring, standset udenfor Spisekjælderen. En Part af Læsset udgjordes af hans Mors store Kiste, som Bonden havde paataget sig at kjøre til Byen og faa sat ind saalænge hos Nikolai. Selv skulde Barbro først komme efter en af Dagene.

Hun maatte have noget fore! Tænkte hun kanske paa at gaa i Tjeneste igjen?

Og, som han en Kvæld kom hjem, fandt han en rød Tineⁿ¹³³ og et Par Snørestøvler stillet op paa Kisten. Hans Mor maatte have været der!

En halv Timestid efter viste hun sig ogsaa. Hun havde blot været henne og kjøbt lidt fersk Rugkage, Ost og Smør for at have med op i Logiet tilaftens.

Foreløbig skar hun noget op og bød ham med sig.

Den store Skikkelse, tillagt hendes Effekter, fyldte næsten Nikolais lille snevre Soverum. Hun var blevet lidt stakaandet og hagefed af al den Indesidden; det store Kjæveparti, som i Ungdommens^[130] Glans havde været overdraget med skjære, sunde Fjeldroser, gav, som det bevægede sig under Spisningen, kun Indtrykket af Kraftknusning med endnu solide Tænder, hvori dog Tandpinen af alle de blæsende hede Kaffeskaaler havde gjort et og andet vældigt Indbrud. Medens hun sad paa Kisten og han paa Sengen, kom det til Udtalelse:

Bonden, hun havde indakkorderet sig hos, – mod atten Daler om Aaret, Hjelp i Aannetiderne,ⁿ¹³⁴ samt mod, at hun holdt sig Kaffen selv, – var saa kneben og

pinende paa Kosten, at hun havde maattet ty til at kjøbe baade det ene og det andet ved Siden af! ja han saa selv Fleskeskinken, og vidste, hvordan hun var vant hos Wejergangs! Hun kunde nok sige, at hun havde svælget Maden med Graad mangen Gang, naar hun kom ihu alt det, hun havde gjort for Ludvig og Lizzie, – at hun havde baaret dem paa Armene og været mere end deres egen Mor for dem ... Og naar hun saa tænkte paa, at Lønnen for det altsammen skulde blive Tungarbejde ude i Hø- og Kornskuren! . [n135](#) Hun var rost af for mangen Mund til det!

[\[131\]](#) Hun havde da ogsaa biet taalmodeligen paa, at de skulde mindes gamle Barbro – – Aa nej! én fik nok helst minde sig selv, skulde det bli'!

Men nu, siden hun havde Nikolai derinde, havde hun studeret og grublet og grundet paa at drive en liden Handel i Byen. Og idag havde hun været ude hos Generalkonsulen!

Han var grættent, [n136](#) meddetsamme hun kom ind paa Kontoret, og bed; men hun kjendte ham og tog til at snakke fint for sig:

«Hvordan lever Fruen og Hr. Ludvig og Frøken Lizzie med Tilladelse? – kors, de er vel saa voxne og befordrede nu, at det ikke er venteligt, at de kjender en ringe Tjener igjen!

Tynde ... tynde som Stilke, lo han. Du kan gjerne holde dem én i hver Arm endnu! – – Men Du maa have ædt op hele Laden deroppe; jeg huskede ikke, Du var saa stor, Barbro! ... Han er vel gaat fra Gaard og Grund Bonden? jønedet [n137](#) han.

Tak, jeg var ikke vant til Kreaturfoder hos Generalkonsulen! sagde jeg. Det er nok heller mig, som er i de Omstændigheder, at jeg maa fraflytte; den Mand passer sig saare vel for, at nogen gaar ham for nær!

[\[132\]](#) Og saa snakkede jeg om Ludvig og Lizzie, til jeg kom i Graad.

Og denne vidtløftige Gutten din? spurgte han.

Tak, sagde jeg, min Søn Nikolai er nu udlært Smedesvend her af Staden.

Og saa fortalte jeg ham mine Tanker, at jeg vilde til Byen og handle; jeg har altid sét, det har været bedre indenfor Disken end udenfor, mente jeg.

Da lo han; – Du vil nok lave Dig et nyt Stabur [n138](#) i Byen, Barbro!

Ja, Hr. Generalkonsul! naar det kan ske med Redelighed – og lidt Hjelp, saa traqter nok én og hver efter Ernæringen.

Og saa lovede han mig i samme Snup frit Værelse og Kjøkken i en af Husene oppe i Fabrikbyen for et helt Aar!»

Som Mor og Søn sad overfor hinanden, var de ikke uden en vis Lighed; men der, hvor Skjæbnens Førelse havde svejstet Dragene i hans brede, vaagne Ansigt til Muskler og Energi, der havde den hos Barbro slappet alle Fjere af i sløvt, tungførtⁿ¹³⁹ Fedt.

^[133] Det var aligevel ikke uden en vis Lidenskab, hun nu udviklede sine Planer om Smaahandelen, og hvordan hun skulde vide at skaffe sig Kredit lidt paa hvert Sted; – hun havde endnu Kjendinger omkring i Kramboderne fra hun var hos Wejergangs. Bagefter var det saa blot at sælge ud, betale det gamle og faa igjen nyt; det hele gik rundt som en Vejv!ⁿ¹⁴⁰

Men lidt flere kontante Penge maatte hun have, for hendes rak ikke langt. For Exempel, om Nikolai kunde forstrække hende med lidt? Det kom jo alt til at ligge i Varerne, saa at det for den Sags Skyld kunde være det samme, enten han lagde sine Skillinger der eller i Lommen, – akkurat paa en Prik!

Kunde han saa sige hende, hvorledes hun for en billig Penge kunde faa kjøbt en Disk? Eller helst faa den paa Kredit; kneb det om nogen Ting for hende nu, saa var det om Kontanten. Kanske kunde hun meddetsamme prøve paa at tage ud lidt mere hos Snedkeren med engang, blot et nogenlunde rummeligt Klaffebord,ⁿ¹⁴¹ to Senge og nogle Stole ... Hun havde tænkt at, naar hun nu først kom lidt igang og ^[134] havde ordnet sig paa det, saa kunde Nikolai bo hos hende! Naar hun dertil stilledede alle Maaltiderne for ham, kunde det ene tage det andet, og en vis Del af hans Løn gaa til det, – han fik selv slaa over og sige, hvormeget, han syntes ...

Barbro lagde ud stedse hidsigere og byggede i Aanden, af og til med et Klask i Næven, hvordan alt skulde være.

Men, medens hun blev stigende varm og opstemt af sine Fremtidssyner, sad Nikolai uvis og trampede en sagte Takt med Foden. Det om Handelen kunde være rigtig nok. Moderen maatte vel skjønne det, hun, som havde været hos Wejergangs og nu dertil talt med selve Generalkonsulen. Men, jo mere hun

saadan indbyggede ham i sine Planer og derunder forpagtede ham alene for sig og snakkede væk, som intet kunde være ivejen fra nogen Himlens Kant, – desto videre aabnede Gabet mellem deres Viljer og Interesser sig for ham. Hun kom med en Mors længe undværede Ret, og han havde netop det paa Hjerte, at han tilhørte en anden endnu nærmere og just nu maatte gaa sin egen Vej!

^[135] Hun kunde ikke vide, at hun hele Tiden mødte Spiger inde i Væggen, – saa han fik nok sige fra!

«Ja, ser Du, Mor!» han saa ned i Gulvet, «Pengene mine kan Du nok faa, naar det bare er sikkert, at jeg faar dem igjen til Nytaar, – saa for det er ingenting ivejen. Men, ser Du, hvorfor jeg endelig maa have dem igjen, det – det er, fordi jeg og Madam Holmans Silla er kommet overens og vil gifte os og sætte Bo. Og det staar fast fra min Side, for det har jeg slidt og stridt for, helt fra Holman døde; – og ikke blev det vel, skulde jeg være hende foruden!»

Hans skarpe graa Øjne skjød et Glimt op paa hende, og Moderen følte instinktmæssig, at her var en Vilje, som var glippet hende udaf Hænderne.

Det var en lang Streg i hendes Planer! ...

For at klappe paa Misstemningen lod han hende faa sine tredive Daler, før hun gik. –

– Der er en Handelsvirksomhed i de trange Gader og Forstæder, der er situeret en Etage højere end Kurvekonens. Den sælger sine Varer fra Hus, omfatter efter Lovgivningen en hel Del flere Effekter og lader ogsaa Vedkommende ^[136] føre den mageligere Tilværelse et Trin længere fra Haanden til Munden; det vil sige, den opnaar maaske, istedetfor Dags Kredit eller Uges Opgjør, Uges eller Maanedes ditto.

Det var denne Smaahandel, Barbro vilde slaa sig paa, og heder det om Amerika, at hele Byer og Virksomheder rejser sig i et Øjeblik, kunde noget lignende vel siges om Barbros Handel.

En knap Uge efter var hun i Hus, havde i Vinduet en Udstilling af Traadnøster, Kringler, Brød, Bonbons, Snørebaand, Naalehuse, Snus, Kridtpiber, Staalpenne, Fyrstikker m. m., medens hun selv sad bag Disken, – der var en Kasse formummet under blaat Tøj, – og malede Kaffe, som hun brændte i Kjøkkenværelset indenfor. I en laasfærdig Komodeskuffe, som Nikolai havde overset, stod den Cigarkasse, der gjaldt for Pengeskrin, med nogle

Kobberslanterⁿ¹⁴² i.

Bekjendtskabet mellem Madam Holman og Barbro var ogsaa alt fornyet – med Hemmeligheden om Silla fra den sidstes Side in mente.

Madam Holman – hun boede bare i Gaden nedenfor, – var kommet opover, medens Barbro ^[137] i Kveldingen stod ude paa Trappesvalen og besaa sine nye Omgivelser i Lys af det netop færdige Krambodvindu. Og saa maatte hun da ikke gaa en gammel Kjendings Dør forbi! Hun maatte komme ind og faa en Spølkum Kaffe, – den stod paa Gruen og klarede, om hun ikke vilde forsmaa!

Madam Holman kunde jo nok have en Mening om meget og mangt af det, hun saa derinde; men foretrak, medens hun nød sin Kaffe, heller at sætte Barbro ind i Rækken af de Tilskikkelser, som var overgaaet hende, siden Holman døde.

«Aa–aa, vend ikke Koppen endnu! – én til, Madam Holman?»

Madam Holman drak uden at blive det mindste mindre sørgelig ogsaa en tredie Spølkum. Hendes stille, lergraa Øjne havde sét og forsket, medens hun snakkede, og suget ind Bemærkninger om Barbros rundhaandede, overflødige Stel som Pibeleret Fedt. Men, da hun gik, havde hun under mange forsigtige Forbehold og i det Haab, at Varerne ogsaa vilde staa sin Prøve i Længden, udtalt sin Tilbøjelighed til at lade sin Handel gaa over til Barbro. –

– Madam Holmans Silla var netop derinde ved Disken, hun skulde have en halv Pot ^[138] Gryn med sig hjem, da Barbro, som heldte i Maalet, med ét saa Ludvig Wejergang i Døren.

Han havde jo hilst paa Barbro før, og, naar han nu to Gange om Dagen gik der forbi, nikkede han vel ogsaa saa ofte, hun viste sig fremme paa Trappen. Men saa venskabelig som idag! . . Barbro var ganske hjerteknust, hun holdt næsten paa at sige Ludvig, saa munter var han og spøgefuld om hendes Handel! Derunder stod han og mysede og lo til Silla, der blev undseligere og rødere og i Forfjamselsen blot strævede med at faa Kræmmerhuset med Grynene vel ud af Barbros Haand. Han havde taget Panamahatten af det krøllede Haar for Heden og var saa fin og vakker.

Silla turde næsten ikke se op paa ham, hørte blot noget om, at Fregner ikke var saa farlige, naar man havde saadanne svarte Øjne, – da hun med Hovedet foran før ud af Døren!

Barbros Mening bagefter om Sillas Opførsel, – at hun saa med ét sprudrød skulde rende afsted for et Par uskyldige Ord af et saa velmenende og vakkert Menneske som Ludvig Wejergang! – fik Sønnen høre allerede samme Aften ... En ung Jente fik da staa beskedent og ikke bære sig saa; hun var istand til paa ^[139] det Vis at faa alt det, som hed Mandfolk i Hælene paa sig!

Var det noget for Nikolai det, – den fjamsede, svarte, lange Jenten, som løb der i den for korte Trøje som en halvskrællet, krum Rækeⁿ¹⁴³ i Ryggen ... og ballancerede langs Rendestenskannten, som hun mente at danse paa Line, – foruden al Opdragelse! Havde det saa sandt været en anden end Ludvig Wejergang, tænker jeg, hun vilde havt ham kigendes efter sig baade her og der om Hjørnerne!

«Men, ser Du, Nikolai! det randt mig rigtig isinde, medens han stod der, at her havde jeg den, som baade kunde og havde Godviljen til at hjælpe mig med de femten Daler, som jeg trænger saa saart endnu! – men saa var han borte, før jeg fik summet mig.»

«Hos ham? – ne–i, Mor! Jeg skal nok skaffe dem jeg, vil Du bare vente lidt, – og jeg tænker, Du kan bruge mine Penge saa godt som hans!»

«Ja, havde jeg ikke Dig, Nikolai!» – udsukkede Barbro rørt; «og nu skal Du faa Kaffe, som er god og med ferske Kanelstænger til, som jeg ikke har faat Salg paa idag!»

^[140] «Nej, ellers Tak, Mor!» lød det mørkt; han var alt i Døren.

Siden paa Kvælden lykkedes det ham at træffe Silla. Hun var ikvæld saa overgiven og leende af sig:

«Jeg løb jo min Vej; saa slet ikke paa ham! Vilde Du kanske jeg skulde ble't?» jøned hun.

Han var jo afvæbnet – i Øjeblikket – saa tillidsfuldt, som hun lo.

Men, da han gik nedover, saa han aligevel Wejergangs overmodigt mysende Øjne for sig med den krøllede Lok frem under Hatten, og, – han kunde ikke for det, – han følte den ligesom viklet om sin Finger! ...

– At hun slog sig saa lystig, huede ham jo ikke, og hellerikke, at hun de Gange, han siden tog sig Tid til at gaa opefter om Kvældene, kom saa hæseblæsende ned fra Anlægget og altid havde i Munden, om unge Wejergang

havde været eller ikke været der, hvad han havde sagt, og hvad hun havde tænkt, og Kristofa bagefter været enig eller uenig med hende i. Det var, som hun ikke kunde snakke om andet!

Saa var det nu vel ikke det værste, at hun selv var den, som pratede og snakkede ud til ham.

^[141]Men javist var det, saa Sveden kunde sileⁿ¹⁴⁴ i Smedien, naar han stod og tænkte paa det altsammen deroppe! Han kjendte sig som under en Skrue ...

Hvorfor skulde Fattigmand ikke faa ha' sit i Fred? Der holdt han paa og sled og vilde gi' alt det Blod, han ejede i Kroppen, for at kunne faa gifte sig, – og den anden, som havde Lommen fuld og kunde faa hver fin Frøken, han bare pegte paa,.... slige, de var værre end baade Rovdyr og Mordere!

– Og under alt dette lakkede Tiden fremover!

Han havde velsignet baade Høstsølen og Mørket, som gjorde Slut paa al denne Rendingen om Kvældene; og nu var Vinterdagen og Sneen kommet! Naar han regnede, – og han stod altid og regnede, – saa skulde han nu til Nyaaret være Kar for en fem og syvti Specier, – dem han alle havde godtsom sultet sig sammen i – og deraf stod nu de fem og firti, og siden de tretten til, hos Moderen. Værelse med Kjøkken havde han saa smaat tinget paa for pen Pris om Maaneden og det, han skulde have i Hus, ^[142]ogsaa ... Da han laante sin Mor sidste Gang, havde hun sagt, at han ikke behøvede at være ræd, hun handlede Varerne ud og strøg Fortjenesten ind.

Det var i Orden alt, og saa fik vel retnu Slaget staa med Madam Holman! Men, naar han lagde frem sit Svendebrev, sine fem og sytti og sin faste Fortjeneste med Lønspaalæg fra Nyaaret hos Hægberg, saa fik hun nok være saa snil at gi' sig!

Det var i en af Dagene mellem Jul og Nytaar, at han begav sig op til Moderen for at forberede hende paa, at han maatte have sine Penge ud nu i Februar. Da vilde han gaa til Madam Holman.

Det forekom ham, som Moderen var endel forfjamset og glemsk, medens hun lavede Kaffen.

Hun mente, hun var halvtulletⁿ¹⁴⁵ idag, sagde hun; – men Kaffe skulde han ha', og Julen skulde han ikke bære ud, det havde ikke været Skik der, hvor hun

var opvoxet det!

Aa nej da, saa Nikolai skulde alt ha' disse Skillingerne sine nu? Hun var blevet saa glemsk ^[143]af sig, at hun ikke havde tænkt paa, at det var saa snart ... Og saa havde hun lige før Julen maattet greje ud et Paakrav for Kaffe og Sukker, som hun for sit Liv ikke havde tænkt eller vidst, skulde kommet paa hende før over Markedet eller til Sankthans! ... Men, han skulde bare ikke være ræd, hun vidste nok, hvor hun skulde skaffe Pengene, vilde hun bare knytte Huen paa og gaa ud efter dem!

«Saa, saa, drik nu, Nikolai, den er stærk som Berg; det er ikke Jul mere end en Gang om Aaret, siger de paa Landsbygden ... Jeg mener, Du er ræd jeg ... For Pengene dine? Aa nej, bryd Dig ikke, har Barbro, Mor din, lovet noget, saa holder hun det, – og saa kan Du være rolig.

Slig, som 'n Ludvig var imod mig nu sidst igjen, han var inde her, – det var enda Eftermiddagen før Lillejulaften, – saa staar det ikke fast for Barbro for nogle Skillinger, naar jeg siger, at Sønnen min trænger dem! – Aa nej da!

Naada, naada, Nikolai! vær ikke slig, Du hører jo, Du faar dem – Kors bevars, saa Du ser paa mig!»

^[144]Han sagde intet; sad blot længe stille, – og Barbro syntes, det blev rent knugende tyst. Hun forsøgte snart saa og snart saa:

«Jeg skal friste paa det strax over Helgen. Nej aldrig skulde jeg laant Pengene, dine, havde jeg vidst, det skulde bli' til dette! ... »

«Nej, Mor! – Pengene faar Du greje ud, naar Du kan, jeg skal ikke drive Dig haardt for dem; men, prøver Du paa at tigge Ludvig Wejergang om dem, – saa er vi skilt ad for denne Verden og, saa langt, jeg rækker indi den anden med! Nu véd Du det, Mor! – Og saa stor Tak for Brylluppet denne Gang ... baade fra mig og Silla! Han rev Døren op.

IX.

Om Silla ikke var kommet som en Kile mellem Barken og Veden, hvor godt og usørgendes kunde Barbro nu ikke have levet! Ingen anden end hende var det, hun

havde at takke for, at hun nu stod blottet for al den Hjælp, hunⁿ¹⁴⁶ kunde og efter hendes inderligste Overbevisning ogsaa burde havt af sin Søn Nikolai, – med den sikke ^[1.45]Fortjeneste, han hver evige Uge kunde lagt til Kjøbmandsskuffen, der, – hvordan det nu havde sig, – aldrig vilde opvise det beløb, den skulde!

At Barbro paa Landsens Vis undlod at indtage i Regningen, hvad der medgik til Fortæring for hendes egen vægtige Person, var ikke usandsynligt. Paa den anden Side var hendes altid beredvillige Gjestfrihed ved Kaffekjedlen ikke uden sin Bismag af Handelspolitik, – det, hun spenderede, var kun at betragte som en Udsæd, der vilde komme mangefold igjen i Skikkelse af Kunder!

Barbros Stue holdt paa det Vis paa at blive Mødestedet for Nabolagets kaffeslæberende Kræfter.

– Vejstolperne stod med Snehuer, Skavlerneⁿ¹⁴⁷ laa i Vejsiderne og indover Engene.

Medens Slæderne udenfor knirkede i Kulden og Døren ligesaa, naar nogen kom ind, – sad nu i Eftermiddag Mor Taraldsen, som koppedede og satte Iglar, og lange Mor Bækken og godgjorde sig ved den varme, rygende Kaffekop og Kandisen.

Mor Taraldsen udbredte sig over daarlig ^[1.46]Vædske og fordærvede Tider og, hvordan det gik nedad Bakke i hver Næring, medens Mor Bækken mere og mere fuld af Indvendinger satte Ho'det til paa skjeve og rodede om i Koppen:

«Jeg husker lidt af den gamle Tiden jeg ogsaa . . og véd ikke, om den var bedre; – ellers kan hver synes, som han vil for mig, bevares!» – her laa det lange, gule Ansigt med de af sin egen Mening blinkende Øjne tværtover Kaffekoppen; – «men saa er nu Dagen ble't længere for Arbejdsmanden nu! Æsch da! som de sad der i Mørket omkring i Gaardene og Stuerne med Tyristikkenⁿ¹⁴⁸ i Skorstensmuren for at se at spikkeⁿ¹⁴⁹ og spinde; – og der laa Gutterne lange Vinteren og rækedeⁿ¹⁵⁰ og gispedeⁿ¹⁵¹ i Sengekoveneⁿ¹⁵² fra Klokken tre, fire om Eftermiddagen, til de endelig maatte drage sig ud med Løgten og stelle Hestene om Kvelden ... Men Jordoljen, den har faat dem op af Sengefjælene den! Det er, som vi skulde ha' Sol hele Vinteren nu, og Folk kan se at tjene en Skilling!»

«Ja, men saa er nu ikke alt ble't brav paa det Vis heller . . naar de sidder og

spiller Kort og dobler og drikker paa Værtshusene!»

[147] «Det er ikke Jordoljen, det er Gasen det! – men saa er nu vel den god for noget ogsaa . . . baade i Gadeløgterne og oppe i Fabriken.»

«og til Fuldskab og Dans og Syndighed!»

Mor Bækken slog en Bugt paa sig ned til Koppen med Kindsiden og Hagen og op igjen for at modsige paa sindrigste Vis.

Men saa kom Anne Graver ind til Disken, – hun, som havde med Kirkegaardspyntningen, – og da fik én vare sin Mund.

Tak, som byder! hun var ikke imod at nyde en varm Skaal Kaffe i Kulden. Hun havde haft en travl Dag idag med den store Begravelsen; de hørte vel al Ringingen i Middags? Det var noget til aparte Mand! – Hun udbredte sig under Rov af diverse Stumper af Ligtalen om hans Værd og Betydning som Menneske og Borger af Byen. Der havde været Taler og saa utallig med sorte Hatte og Blomster, at én ikke kunde se Kisten ... Ja, det var den tredie nu, de havde taget imod paa Nyaaret! – hun udstødte et Suk.

«En hører aldrig, hvad for Folk én har mellem sig, før de er døde!» kom det fra Mor [148] Bækken. – «Havde han været saa paa Fattigmands Bedste, kunde de have sunget og blaast lidt om det, mens han levede ... Det er nu kanske bagvendt; men» – hun lagde langsomt og mere og mere udtryksfuldt Ansigtet over Spilkummen.

Mor Bækken skulde nu altid have sine egne Udlægninger! – og saa slog Mor Taraldsen med afværgende Takt for Freden pludselig ned der lige i Fabrikbyen ... Hun var gaat opover Gaderne igaaraftes med en overbunden Kop med Iglar, og saa skulde Folk tro og tænke, at, naar de paa den lange Vej op fra Apotheket hverken kom ud for Skøjereⁿ¹⁵³ eller Røvere, saa kunde én vel gaa fri heropefter! – men der kom de strygende, de store, voxne Jenterne den ene bag den anden paa Holke nedover Gaden med Skrig og Skraal, saa de kunde rive Folk overende ... Koppen havde hun da mistet med alle fem Iglarne i, og, havde det ikke været Maaneskin, saa at hun kunde se at plukke dem op igjen paa Sneen, vilde hun forloret hver evige én! Det var denne Josefa og Gunda og Kalla bort i Gaden og saa denne lange Silla, – hun kom [149] som et Spøgelse nedover. Jo–o Madam Holman, som er saa pen paa det, skulde se, hvad hun har for Datter, – naar Mørket falder paa!

Barbro nikkede for sig selv og tænkte, at Nikolai nok skulde faa høre, hvad Folk sagde!

«Jeg skal rigtig ud og se paa dem en Kvæld ... ja saamen! – Ja det med Iglerne misbilliger jeg ganske og aldeles, det maa jeg paastaa! – Men Ungdomsblodet maa paa noget Vis faa røre sig ... og, maa jeg spørge,» – her lagde Mor Bækken den ene Pegefinger paa den anden, – «har de nogen Maade at fornøje sig paa, naar de nu ikke skal danse og ikke skrieⁿ¹⁵⁴ og ikke age paa Kjelkeⁿ¹⁵⁵?»

Men nu tog Hidsigheden Mor Taraldsen:

«Skal det være Skikkelse for anstændige Piger at rende med Sjau og Kommers, saa maa det vel være efter den nye Mode, Mor Bækken præker om! ... Saa én ret efter om Hjørnerne, var der kanske dem, som var ude for at møde Gaaseflokket!»

«Da var det likere at tage fat paa dem da end de stakkars Jenterne!» lød det haardnakket fra Mor Bækken ... «slige som han Fuldmægtigen^[150] nede paa Leverancen og han paa Magasinet og saa den fine Volontøren, den Wejergang oppe paa Fabriken, og Kammeraterne hans!»

Barbro stod henne ved Disken med en Kunde:

Der maatte ingen sige hendes Ludvig noget paa! Hun kjendte ham hun; – i fjorten Aar havde hun været over ham Dag og Nat og, havde hun en Skilling for hver Gang, han havde raabt og skreget paa Barbro!

Hun vilde have udbredt sig i Vidløftighed, om det ikke havde været ham, hun havde i Ryggen, som stod og skreg paa Grønsæben.

Og saa fik Igle– og Koppemor Taraldsen fortsætte sit om, at Pigerne stod og stak Ho'derne ud af hver evige Port opigjennem hele Gaden; hun saa det saa vel, naar hun kom hjem fra Iglesætting om Kvældene!

Hun og Anne Graver begyndte derpaa nærmere at mønstre Ungdommen. Der var dem, man ikke engang vilde snakke om, og dem, man nævnte med allehaande interessante Tvil og Formening, og endelig dem, man blot opholdt sig undrende ved, fordi man sletintet havde at sige om eller paa dem.

^[151]Hvad Barbro angaar, saa mærkede hun sig vel, hvordan Ordene faldt om Silla, og var paa det rene med, at Nikolai skulde blive advaret; han skulde ialfald

vide, hvad han gjorde, naar han gik hen og tog den Jenten! ...

Og det var da hellerikke med Formindskelsesglas, hun lod ham se det, idet hun den ene Gang efter den anden slog paa alle de Farer, de unge Fabrikpiger deroppe var udsat for. Hun var instinktmæssig klog nok til ikke at nævne Silla, for at han ikke skulde tro, hun snakkede mod hende. Men for hver Gang, hun spillede hen paa det, saa hun godt, at det gik ind paa Nikolai og fuldelig gjorde den Virkning, hun ønskede.

– Hans Mor havde kommet med endel sligt ikvæld ogsaa, og han sad nu mørk og lyttede efter Støjen udenfor.

Det ene Følge efter det andet fór forbi nedefter Landevejen paa deres Pigkjelkerⁿ¹⁵⁶ under Hujen og Raab som Skygger derude i Maaneskinnet! – halvvoxne Gutter og Jenter, af og til et Kjelkeparti af fine Folk helt nede fra Byen. Opefter drog en lang Gut med Tauget over Skulderen og med Hælene stampende i. ^[152] Bakken en Vedkjelke med et helt fuldproppet Følge af Jenter paa ...

Han kunde ikke andet end holde et Øje ud igjennem Kjøkkenvinduet og lod paa det sidste Moderen, som sad inde ved Paraffinlampen, uden Svar.

... Det var Kristofa og Kalla de to, som stod der indenfor i Gaden og snakkede, medens de hele Tiden bare gled kort frem og tilbage paa den Stump Holke! De ventede paa nogen ... Silla kanske? de stod jo lige ved hendes Gade! ... Det kom vel an paa, hvem af dem, der turde vove at gaa ind og gjøre sig saa ubeskedent at spørge Madam Holman med mange kjære, vakkre, vene til, om hun vilde give Silla Lov til at gaa over til hende en liden Stund ikvæld? – Altid Løgn og Ugreje!ⁿ¹⁵⁷

Og der igjen et helt Kjelkefølge med fine Hatter og lysende Cigarer standsende og leende lige udenfor! ...

Barbro holdt inde med Bundingstikkenⁿ¹⁵⁸ for at lytte.

«Slig Spektakel har vi nu hver Kvæld til langt paa Nat,» yttrede hun, – «saalænge Maanen skinner paa Føret!»

^[153] Det løb hedt igjennem ham. – Skulde Silla ud i dette, saa kunde han lige saa godt lægge baade sig og Slæggen ned!

Jo, – der kom hun og saa sig om paa Hjørnet efter sine to Veninder ...

«God Kvæld, Mor!» sagde han med ét og var ude af Døren.

«Dig, Nikolai!» udbrød Silla overrasket ...

«Har Du sét noget til Kristofa og Kalla! – Jeg skulde saa endelig ha' snakket med dem! Ikke? – Véd Du, hvordan jeg slap ud? Jeg skulde bare faa Katten ind til Natten. Jeg jagede den selv paa Dør og gjemte den saa pent under Bøgekarret ude i Skjulet! bare den nu ikke mjauer!»

Hun saa sig atter ivrig om, medens den langstrakte Skygge indover Sneen eftergjorde hendes smale Skikkelse og dukkende Bevægelser.

«Aa de, som lovede at bie paa mig!» ...

«Det er nu vel ikke værre end, at de er strøgne afsted!»

«Værre? ... de troede, jeg skulde være med dem ud ikvæld, og, har de ikke alt været her, saa kommer de kanske til at staa her og vente, – for jeg maa ind jeg, ser Du, ellers har jeg Mor ud paa Gaden efter mig! ... Hør Du, Nik! vil Du være snil,» – hun greb ham i ^[154] Trøjen og puffede ham frem og tilbage, – «saa find dem op for mig og sig dem, kan Du nu sige dem det ordentlig? – at jeg maa være pent inde ikvæld; men, hurra for frit! – imorgen og iovermorgen! ... sig, at Mor skal være nede paa Vask hos Antonisens hele Slutten af Ugen, saa skjønner de nok altsammen! – Men bare faa fat i dem, Nikolai! saa de ikke skylder paa mig!»

Nikolai var ikke ufølsom for hendes Elskværdighed, heller ikke for, hvor kvik og vakker hun var; men det virkede netop modsat. Medens hun stod saadan og trak ham i Trøjen, hørte han hele Tiden Raabene borte i Landevejen.

«Ret saa! ret saa! Du vil slippe Dig rent løs nu da, Silla! ... Ja, lad dem bare narre Dig brav ud imellem sig! – Men, at en ordentlig Pige lar sig trække med paa det Leven!» tilføjede han studst.

«En ordentlig Pige? ... ordentlig Pige! – Maa jeg spørge, hvad skal hun ha' for Moro da? ... Det undrer mig rigtig, Nikolai! at Du ikke fandt Dig en saadan ordentlig Pige, som gaar som et Lys i Ryggen, med Armene under Tørklædet og bare ligesom lader sig glide af Vanvare, naar hun kommer til en Holke, – ikke ^[155] engang tør skele til en Kjelke, fordi hun er saa pen paa det! ... Jo vist var det en saadan ordentlig én, Du vilde ha'! – Og, naar saa Du stod i Smedien og hamrede hele Dagen, og hun grov sig ned i Arbejde og laa paa alle fire med Ho'det bag Vaskebøtten hjemme i Stuen, saa havde Du det vel, som Du vilde! ... Men det siger jeg Dig, Nikolai! at, skal der ikke være nogen Moro mere i Verden, – saa

Farvel, kvit med den! ... Jeg har maattet sidde længe nok indestængt hjemme!» ...

Han rystede paa Hovedet ... «Naar bare ikke alle de Ulvene var, som tuder derborte i Vejen! Men, ser Du, – de vil ogsaa mere sig! – og ... og den, som ringe er, faar vare for det, han har, mener jeg. – Og, vil Du som jeg, Silla! saa gaar vi ind til din Mor nu strax, – paa sætte Flekken!»¹¹⁵⁹ Han tog hende med det samme ved Haanden for at gjøre Alvor af det.

«Jeg mener, Du er gal, Nikolai!» udbrød hun angst; Beslutningen var ligesaa forfærdelig som uventet. – «Nej, nej, lad det være!» bad hun ivrig hviskende ... «Tænk Mor! ... Har Du rent glemt, hvordan Mor er? ... Det er jo god Tid, naar vi faar noget at gifte os paa!»

¹¹⁵⁶ «God Tid? – nej for mig er det ingen god Tid, Silla! – jeg faar nu prøve at snakke fra.»

«Og hvordan skulde det gaa mig bagefter herhjemme? ... Ikke er Du klædt til det heller ... ikvæld!» ...

«Aa–aa, bliv ikke ræd, Hr. Nikolai! – lad mig lige saa godt faa se Syn for Sagen med mine egne Øjne, hvor højt min Datter værdiges at agte sin Mor, som nu sidder her som en fattig, værgeløs Enke!»

Det var Madam Holmans egen Røst, hun stod der unaturlig stor i Porten.

«Jeg troede, jeg havde oplevet det værste, da Holman døde, og at jeg skulde forskaanes for at gribe mit eget Kjød og Blod ulovendes ude i Samtaler paa Gaden midt i Sneen. Hellerikke havde jeg troet, at den Per–son! nogengang skulde understaa sig at komme saa nær min Stue! ... Du bare følger mig ind, Silla! ... ind, ind, hører Du, strax!»

Hvis man kunde plukke op Bestanddelene i Madam Holmans sidste hvinende Fistel, vilde man fundet en hel Rigdomsgrube af Sjælsaffekter: krænket moderlig Værdighed, Harme, Foragt, Had og noget tungt, der skulde virke aldeles ¹¹⁵⁷knusende og virkelig ogsaa lod Silla saagodtsom synke i Knæ; hun stod der uden at røre sig.

Nikolai var imidlertid hærdet en Smule siden gamle Dage; han var kommet til det, at der var andre, han nu var mere ræd for end Madam Holman. Han lod sig derfor heller ikke anfægte:

«Jeg maa nok bede om at faa gaa indenfor iaften aligevel jeg, Madam! – for

jeg kom nu ikke hid ikvæld for at staa udenfor i Sneen. Det er til Madamen selv, jeg har Ærind.»

«Det er kanske ikke længere end, at det kan siges her paa Pletten, hvor vi staar,» svarede Madam Holman infamt. – «Kom hid, Silla!»

«Aa nej, saa langt er det ikke; men saa maatte jeg nok faa greje udⁿ¹⁶⁰ et og andet, som hører til ... »

Da Madam Holman fremdeles lod til at spærre Porten og blot igjen vinkede paa Datteren, tog Silla fra sin Fortabelse og Angst pludselig sit Parti. Det gjaldt nu bare at lukke Øjnene og staa sammen med Nikolai, og hun greb ham dristig ved Armen.

«Jo, Madam! – det er saa, som De sér ... Vi holder sammen slig, som vi har gjort, helt ^[158]fra vi var smaa! Og jeg kom iaften for at begjære hende og spørge, om vi kunde nyde godt af Madamens Lov og Samtykke. For med mit Svendebrev og min gode Fortjeneste ... og, naar jeg aldrig drikker og ... »

Nu handlede Silla med Fortvilelsens Mod; hun trykkede bag paa Nikolai, saa de alle tre – Madam Holman halv ufrivillig vigende, – kom igjennem Porten og derfra ind i Stuen, hvor Slaget saa stod! ...

Medens Silla laa med Hænderne for Ansigtet paa en Stol henne i Mørket, og Nikolai med rolig Paagaenhed vedblev at plædere sin Sag og gjøre bedst mulig indlysende, hvorledes han nu havde Udsigter til at blive Mestersvend og kunne forsørge hende, – indtog Madam Holman en mægtig fornærmet, afslaaende Holdning. Hun brugte hele sin Magtvælde; hun knejsede, og hun var harm, og hun faldt i yderste Forbauselse! Det saa jo næsten ud, som han mente, han igrunden kunde tage Datteren fra hende, enten hun sagde ja eller nej! Eller, hvad blev der igjen for et ældre Menneske at leve af, naar Manden var død, og Datteren, som kunde opholde hende, slog sig rent fra, fordi det faldt hende ind at gifte ^[159]sig med en Smedesvend, der ikke kunde saa meget som vise Far for sig ved Vielsen?

Hun var i Begreb med at rejse sig til Værn paa Liv og Død for sine moderlige Rettigheder, da der pludselig randt et Lys op for hende. Hendes Øjne begyndte at stirre ind i et Fremtidsperspektiv ... Hvis Nikolai nogengang kom til at forsvare de store Ord og Løfter, han nu gav, saa maatte hun i værste Fald, naar den Tid kom, kunne forlange at tage sit Bo hos dem!

Tanken hindrede hende imidlertid ikke i under dybe Suk at sælge enhver Indrømmelse i dyreste Mon. [n161](#)

Hun maatte sige, hun havde tænkt noget ganske andet for Silla end dette! ... og, hvordan det nu blev, – aldeles ikke vilde hun vide af nogen Rending eller noget Kjærestevæsen dem imellem, før Nikolai var den, som viste lige saa mange Kontanter for sig som Holman!

Han havde havt hundrede Daler og sin gode Løn, og, naar Nikolai kunde lægge saa mange Penge paa Bordet for hendes Øjne, – saa var det Tid til at snakkes ved!

Hundrede Daler ... det var da endelig et [\[160\]](#) grejt Ord. Med det havde han hende i Skruestikken! ...

Det var omtrent den Følelse, som regjerede i ham, da han en Stund efter sprang tværtover Snefondene [n162](#) for at forkorte Vejen og bankede paa hos Barbro. Han maatte have nogen at fortælle det til, – at Madam Holman havde fundet sig i, at Silla paa det Vis havde lovet sig bort til ham! ...

Det var netop det samme Syn paa sin velovervejede Fordel, som ogsaa gik op for Barbro, medens hun bagefter om Natten laa og summede sig paa denne Efterretning. Hun rejste sin svære Person op i Sengen under den lysende Idé:

Men saa kunde hun jo bo hos Nikolai!

Denne Kræmmerhandelen aad hende aldeles op! – det formede sig ikke i hendes Tanke til, at hun aad den op.

Hun følte sig med ét ganske klarsynet over hele sin Stilling, – hvorledes det var bedst baade for hende og Nikolai, at hun sluttede Butiken itide, og hvorledes hun i dets Sted kunde gjøre usigelig Nytte ved at hjælpe den aldeles uerfarne Silla med Stellet hjemme, og dertil [\[161\]](#) kanske tjene en Skilling med ude hos andre ... Heller aldrig havde hun hørt andet end, at en Søn var pligtig til at forsørge Mor sin!

Søndagen efter var Madam Holman til Kaffe hos Barbro; men, eftersom Madam Holman taug om det passerede, taug ogsaa Barbro. Kun ledede hun engang Samtalen hen paa sin Søn Nikolai og mente, at han mulig til Høsten, naar Stuen ved Siden af blev ledig, kunde flytte didop. Det kunde ikke være formeget, naar det betænktes, hvorledes de bestandig havde været skilte!

Hvorfor Madam Holman i samme Øjeblik faldt i Tanker, kneb Munden sammen og takkede, hun skulde ikke have mere Kaffe! og noget uventet forkortede Visiten, skal lades usagt. Konstateres kan kun, at der fra samme Øjeblik begyndte en stille Kamp under Vandet mellem dem – i venligste Former, det maa tilføjes, om ikke andet saa for Madam Holmans Skyld.

Kaffebesøgene vedblev om mulig med stigende Hyppighed, og Barbro som Madam Holman diskuterede og drøftede derunder alt muligt – undtagen det ene, som laa dem paa Hjertet, – deres personlige Planer i Anledning af Nikolai og Silla. Paa det Punkt overvaagede de hinanden ^[162]i diplomatisk Taushed som to Shakspillere, der ikke tør røre sig, før den ene har gennemskuet, hvor den anden vil hen; – Madam Holman – midt under en eller anden strængt forbeholden Formening – opfangende alt med det lille, nøjagtige Ansigt og det kolde lerblaa Øje saa klart og smaaligt som gennem den formindskende Bund i et Ølglas; og Barbro rund, gjestmild, stor og fed, med svære overflødige Træk og helst slaaende om sig med Tiden hos Generalkonsulen.

Men paa ét blev enhver af dem under alt dette stedse fastere: – Skulde hun end selv ikke kunne opnaa at bo hos dem, saa var hun ialfald den, som kunde sætte en Stopper for, at den anden kom og opfyldte Huset!

De to vordende Svigermødre holdt paa efter bedste Evne at umuliggjøre hinanden. Men om den stille beregnende Kamp, der foregik dybt paa Grunden under dem, havde Nikolai og Silla ingen Anelse.

X.

^[163]Siden Madam Holman havde set, hvad Silla kunde tage sig for, – hun var aldeles himmelfalden over sin egen Blindhed! – var hun bleven anderledes stræng agtpaaagivende – og ogsaa anderledes paa Udkig og Vagt mod Nikolai!

Lediggangens Frugter havde desværre aabenbaret sig, og mod den gaves der intet andet Middel end samvittighedsfuldt at overvaage at Silla arbejdede. Hun fik sandelig tage sig noget for, som der var Forslag og Hjælp i udover de lange lyse Vaaraftener og ikke bare rende efter Melken eller ud, hvergang nogen kom

og bad hende fri!

Nikolai fik saaledes snart mærke, at Stillingen langt fra var forbedret, efterat hans Egenskab af Frier var aabenbar. Men, med alt det, at han ikke fik se mere end snyggeⁿ¹⁶³ Glimt af hende engang imellem, var der dog i Virkeligheden gjort et stort Skridt fremad. Han havde nu blot at arbejde og tage i, og det gjorde han som en Kar; Hammer og Slægge gik i Næven som med Damp!

I visse Maader var han ogsaa nok saa beroliget, for, passede Madam Holman saa stridt ⁿ¹⁶⁴ paa ham, saa betryggede den samme Paapasselighed ogsaa mod andre! Det var godt at vide, at hun ikke længere var at træffe blandt de forfløjne Jenterne deroppe om Kvældene ...

– Det grøssede dog koldtⁿ¹⁶⁴ ned ad Ryggen paa ham, da han en Dag mødte unge Wejergang, som kom ud fra hans Mor. Han mysede blot ligegyldigt i Døren henover Nikolais Ansigt, som han ikke rigtig huskede ham, og spurgte derpaa indover igjen til Barbro, idet han nikkede til ham og gik: – «Er det Fyren?»

– «Hvad har han gjort her, Mor?»

«Ingenting!»

«Har Du laant Penge af ham?» vedblev han skarpt.

«Var det likt! ... ⁿ¹⁶⁵ ikke en Skilling, – saa haardt, jeg kunde trænge.»

«Hvad snakkede han om?»

«Han vilde tænde sin Cigar, som han gjør saa tit, naar han gaar nedover. Det kan nu vel ikke skade Dig noget! – og hellerikke nytter det at forbyde ham det, skulde jeg tro ... hverken for mig eller Dig!» Det sidste tillagde hun rød af Harme.

ⁿ¹⁶⁵ «Nej, jeg kan vist ikke forbyde ham det, Mor! – men husk paa, – laaner Du af ham, er hundrede og ét ude mellem os!»

«Aa Nikolai, Du er saa braa!ⁿ¹⁶⁶ – Nej var det likt... jeg laaner nok ikke!» Hun vendte sig i det samme og puttede noget, hun havde i Haanden, ned i Barmen. – «Nej var det likt!»

«Jeg kunde høre, han havde snakket om mig!»

«Nej, var det likt!»

«Jo vist, Mor!» trængte han mørkt paa.

«Om Dig? ... Naa ja, jeg fortalte lidt om, hvordan Du strævede om Dagene for

de fattige Skillingerne, Du maatte have til Madam Holman!» Barbro snakkede lidt rundt og forvirret.

«Og kanske om det med Silla ogsaa?» spurgte han prøvende.

«Aa nej da! det vidste han saa vel før. Det er nok ikke bare mig, som er om det heroppe i disse Slarvekrogene ... [n167](#) og dyre mit Liv, [n168](#) Nikolai! ikke er det kommet fra mig – i denne Dag!» lagde hun til.

«Da kunde Du for mig gjerne ha' sagt det; – den Karen har godt af at vide, at hun er en bortlovet Jente!»

[166] «Ja var det ikke det, jeg sagde? – han tro'de bare ikke paa det!»

«Ne–i, det kan jeg tænke!» Nikolai stod i Vinduet og grublede ... Disse Besøg af Wejergang ...

– Han havde ogsaa nok af Spektakel og Kvalm at staa i om Dagene nede i Smedien. Det stod paa Hægten, [n169](#) om han skulde blive Mestersvend. Gamle Madam Ellingsen havde i den Anledning flere Gange budsendt ham, og det saa ud, som det nu skulde være godtsom afgjort.

Ved det Lag havde det staaet en Stund mellem dem; nogen Slags Afslutning trykkede det ikke med, da der først var Tale om at tiltræde til Høsten.

Paa det sidste begyndte Nikolai imidlertid at finde, at Madamen bar sig noget uforstaaeligt ad.

Han mærkede ogsaa, at de snakkede og muddrede en hel Del i Smedien. Men, at det skulde være Madam Ellingsens Mening at trække sig ud af det, faldt ham først i Tanke, da en af Svendene en Dag haanlig stak ind:

[167] Der var vel ingen i Smedien, som tænkte paa at gaa ind i det Brød til Fortrængsel for Olaves? Indlod nogen sig paa det, fik han agte sig! ... For hele Smedien holdt paa Olaves!

Det vidste Nikolai vel, at de saa surt til ham, fordi han stod der bestandig og ni'arbejdede, var gridsk paa Skillingen og støt nægtede at tage i med de andre til Øl eller en Dram.

Kammeratløs var han nu engang blevet! – og i denne Tid, da Spørgsmaalet om Mestersvenden stod paa Vippen, mærkede han, at hele hans Fortid rodedes og rørtes op igjen, saa det grumsede som Gruggen [n170](#) i en Kaffekop, – fra den gamle Politi– og Slagsmaalshistorie og lige til hans Barndoms Liv i

Bordstablerne!

Disse gamle Historier var Nikolais ømme Saar. Altid trode han dem glemte, altid kom de igjen! – og nu led han forsmædeligt. Han arbejdede for ikke at røbe det med en Mine; men blid var han ikke, der han stod!

Bedst at faa Rede og Endskab med Madam Ellingsen jo før des heller!

Og Nikolai stod da ogsaa snart med Huen i Haanden inde i Stuen hos hende for at forhøre, hvorefter han havde sig at rette?

^[168] Det tog lang Tid ud med mange Hummer og Hemmer, før hun fik Stangbrillerne af sig og saa sat dem ordentlig ind i Haaret igjen. Saa kom det da endelig med ha og ja frem: Det var aldeles uden Fornærmelse, – Madam Ellingsen vidste, han var Smed god nok! – men der var saa mange, som kjendte Olaves for saadan rigtig retskaffens og brav Kar, og hun var nu en gammel Kone, som trængte én, hun rigtig kunde tro sig til, – ja aldeles uden Fornærmelse for Nikolai; men hun fik nu betænke sig ...

Det var den Besked, han fik, – og dermed i Baglaas den Udsigt, han havde stolet paa og henvist til for Madam Holman, da han begjærede Silla!

Næste Morgen, da han kom ned i Smedien, saa de alle saa glisende og flirendeⁿ¹⁷¹ ud. De vidste, at han havde været henne og faat Besked af Madam Ellingsen! ... Men, tænkte de, at de skulde faa ham ærtetⁿ¹⁷² og skræmt til at give det op, saa tog de fejl!

Olaves lod, som intet var, og bød endog høflig til med en Haandsrækning for at kløve over Stangjernet.

^[169] Nikolai skjød blot Ryggen til:

«Jeg gaar aldrig ind i anden Mands Arbejde, og ikke raader jeg heller nogen til at trænge sig med Underfundighed ind i mit! – om der ikke skal gaa en Sveitsning over ham, saa Ryggen skal hedne som det røde Jernet der!» – mumlede han til med et Blik paa Olaves.

Der blev almindelig Taushed.

Men i Middagshvilen opstod der et helt Mudder og Snak om den Ting. For det havde alle hørt, at han havde truet Olaves stygt; – og Olaves tog da ogsaa for en Forsigtigheds Skyld Vidner paa hans Mund.

«Det saa ud, som han kunde bruge Slæggen til andet end at smede Bolter, om

han fik slippe vidneløs til, den Karen!»

For Nikolai kunde de snakke saameget, som de vilde; han gjorde sit Arbejde han, og hørte ikke, Hægberg havde noget at udsætte paa det. En Skuffelse var han nu beredt paa!

Men ét vilde Nikolai gjøre, før han gav tabt, – gaa lige til Hægberg og greje ud for sig, saa fik Mesteren gi' Vidnesbyrd for, hvem han vilde, om hun spurgte ham.

Med noget endeligt Svar fra Madam Ellingsen ^[170]drøjede det imidlertid Uge efter Uge, – tilslut to Maaneder!

Hvad kunde Kjærringen mene? Hele Smedien undredes, – en Mestersvend maatte hun jo have til Høsten!

Endelig – en Morgen viste det sig i Skikkelse af en Budsending. –

– Det var imod Aften paa den stegende hede Sommerdag. I begge Stokværk ind til Gaarden i den graa Træbygning, hvor Madam Holman bode, stod de smaarudede Vinduer aabne og drak den Smule Kjølning, der var i Luften, medens Beboerne indenfor syslede mere eller mindre let klædte. En svag Luftning rørte kun af og til i de halv gjennemsigtige Trækgardiner eller i det hvide Tøj, der hang paa Snorerne over Gaardsrummet.

Indenfor Vinduet i første Etage lige over Kjælderlemmem stod en smal, mørkøjet ung Pige med opbrættede ⁿ¹⁷³Ærmer travlt beskjæftiget ved Skruen paa Vandledningen, hvorunder hun havde en Balje med Vask. Hovedet saas snart over snart under Gardinet, kjølet og oplivet af den friske Vandsprut.

^[171]Pludselig standsede hun forbauset.

Nikolai traadte ind med den flade Hue triumferende skudt over paa den ene Side:

«Verden er ret nok, siger jeg Dig, Silla! Det er bare om at gjøre, at alt er ordentlig og grejt fra Grunden af ... Den som ingen Far har, faar være sin egen Far, ser Du!»

«Men Nikolai! ... vidste Du, at Mor er ude?»

«Py–yt, hvad véd ikke jeg! – det sagde min Mor mig nu netop, at det var Vaskedagene hos Antonisens! ... Men, ser Du, Silla! retnu lakker det – for, om Du vil vide det, saa er jeg idag buden at være Mestersvend hos Madam Ellingsen ...

Det blir bare ti Daler til om Maaneden det!»

«Mestersvend? Er det sandt, Nikolai?» hun gik tilbage fra Baljen og saa tvilende paa ham ... «Kom hid med det kullede Ansigtet dit!» hun kastede hastig Vasken af Baljen. «Du er saa rent forgal svart! – Mestersvend, siger Du! ... nej, er det rigtig sandt? – Aa, Du faar finde Dig i lidt Sprut, jeg kan jo ikke se Mestersvenden for bare Kulsværten! – – Hun spurgte ikke Olaves først da, Madam Ellingsen?»

«Nej, hun gjorde ikke det»

^[172] «Og der var ingen, som stak Tungerne ud heller og gjorde Madamen ræd for Dig – slig som før?»

«Aa, Hægberg har nu vel gjort hende klog paa, at han ikke har havt nogen Skade af mig.»

« – Bare de ikke er ude igjen og gjør, hvad de kan! For, at Du skal gaa foran dem, det stikker og gnaver og piner nogen hver af dem – helst siden dengang, Du maatte gjøre Hjultapperne om for Olaves. Og saa spader de opⁿ¹⁷⁴ alt det gamle, de bare kan finde paa!»

«Aa–aa nej! – Væraⁿ¹⁷⁵ er ret nok, siger jeg Dig, og Madam Ellingsen faar ta' den Smed, som driver Smedien hendes bedst. Forresten er det skruefast, og Kontrakten gjort i Formiddag. Og det kunde vel trænges, for de Penge, Mor nu sidst fik laant, de . . de . . huit!» han plystrede, – «gaar samme Vej som de andre! ... Det ryger, det ryger med hende Du! – Jeg synes, hun handler sig agterover jeg istedetfor frem ... og at Fortjenesten gaar den bagvendte Vejen!»

«Nu er Du saa fin og poleret, at det skinner i Dig ... Den Vej over med Haaret! – ellers blir Hanekammen for opstanasig ... »

^[173] «Jeg røg lige ud af Smedien, ser Du, for at komme herop med det og faa puttet det i Dig. Jeg var inde hos Mor først, og saa lovede jeg hende at gaa ned og købe Makrel til Aftens ... Der er kommet to Skøjterⁿ¹⁷⁶ ind idag, siger de!»

Sillas Mine viste, at det var en Sensationsefterretning. De var begge Byens Børn, og til Makrellens Ankomst hæftede der sig en Række behagelige Minder og Forestillinger fra den Tid, de bode nede paa Pladsen ved Bryggerne.

Hun saa en Stund uvis ud.

«End, om jeg turde tage Tørklædet paa, og følge Dig?» udbrød hun ... «Vent

bare paa mig nedenfor, Nikolai! – saa vi ikke gaar sammen heroppe i Gaderne!»

Det var et Forslag, som ikke var let at staa imod – saa ivrigt, som hun tog det ... Og saa var han jo blevet Mestersvend idag!

Hun var heller ikke sen om at faa den blaastribede Kjole paa og Tørklædet kastet paa Ho'det og komme efter ham.

Sammen skydsedeⁿ¹⁷⁷ de saa nedover; hun fornøjet snakkende som i gamle Dage, naar de havde stjaalet sig ud, han blot optaget af at se ⁱ⁷⁴og høre hende. Og midt i Vejen drev de, alt andet end forsigtigt; der dampede hele Skyer af Støv for hvert Skridt! Nikolai saa bare Silla svartøjet, varm og munter midt i Røgen.

Nede i Staden var Gaderne i den varme Sommeraften usædvanlig folksomme henimod Fiskepladsen. Der var tydelig noget, som satte mere end almindeligt Liv og Rørelse. Henne paa Broen stod fuldt af Folk og hang over Rækværket og saa ned paa alle dem, som under Larm, Skrigen og Raab trængte sig frem for at faa sig en Makrel til Aftens.

Den grønlig–blaa, blanke Fisk, saa rund, stærk og hidsig, havbygget til lynsnar Fart, med Hovedet formet til Vandkløver og en spænstigⁿ¹⁷⁸ Pilfjær som Afslutning paa en næsten farlig smekker Spol,ⁿ¹⁷⁹ – den havde alt i to Dage nu skinnet paa Tofterne ved Fiskebryggen!

Endnu igaar Formiddag var den Raritet og kun for de mere velstaaende Borde; men alt ud paa Eftermiddagen kom nok en Skøjte ind, – der var gjort stort Fiske ude ved Hvaløerne, – og idag igjen to smækfulde, saa Markedet nu med ét var overfyldt.

ⁱ⁷⁵Javist var Makrellen kommet! ... det vil sige den Makrel, som Arbejdsmanden kan købe. Nu var den at faa for fem og sex Skilling Stykket baade inde ved Fiskebryggen og her oppe i Elven! Sælgekoner, som spekulerede, bar den i Kurve opover til alle Byens mere afsides Strøg.

Og Vej fandt den nu overalt, hvor der blot var et Hul for den at glide ind i, en Gryde eller Pande at blive kogt eller stegt paa, – ind i alle Kabyserne ude paa Havnen, fra de store, fornemme Dampskibe og Fuldriggere ned til Kogeoavnene paa Vedjagterne og de smaa Dækskøjter, hvor Folk hvilte sig og stegte i Sommeraftenen, – ind i alle Baggaarde og Smaagader lige nede fra Kjælderne til oppe paa Kvistene! Arbejdere og Smaahaandværkere, Mænd og Koner gik i den

lumre Kvæld med én og to og tre i Haanden, eftersom de havde Munde hjemme til. Der duftede stegt og brast Makrel over hele Kvarterer af Staden!

Varen maatte sælges, det var saa forbandet hedt! –

«Ja rigtig en velsignet Varme,» svarede døve Mor Andersen, «som skaffer al denne Makrellen over Byen!»

^[176]Den Fisk har ogsaa havt sin Fordom at overvinde, enda den i al Beskedenhed ikke har anholdt om andet end gunstigst at faa slippe til at blive spist! Den har nu engang det Ord paa sig, at den er Nordsjøens Kannibal, rent ud en Menneskeæder, og at det mørke i dens Kjød er af druknede Matroser!

– Nikolai og Silla var ogsaa nede ved Baadene for at kapre deres Anpart af Aftenens Herlighed. Hun havde ikke boet nede ved Bryggerne sin Barndom igjennem for ingenting, og at tage ud den bedste Fisken lige under Næsen paa Kjærringerne, – det var hendes mindste Kunst!. . Hun stod ivrig pruttende og strakte sig udover Baaden:

«Tak saa særdeles, Mor! men det solbrændte Makrilskindet narrer I ikke ind paa mig! – Tag af dem, som ligger bagom der under Toften – de to, – netop dem, ja!»

Hun vejede dem i Haanden for at se, om de var faste og stive.

Nikolai greb alt i Lommen; men Silla kastede Makrellen foragtelig ned i Baaden igjen:

«De er jo saa gamle som alle Haugene ... ⁿ¹⁸⁰ Øjnene døde som Hornruder!»

^[177]«De vakkre ... »

«Ti stille Du, Nikolai! – – Skal vi nøje os med dem tilaftens, Mor! saa faar I slaa af en Skilling eller to ... »

De gik virkelig for fem Skilling Stykket.

«For en Handelskar, Du er, Nikolai!» ærtede hun ham paa Hjemvejen. «Men, ser Du, hvor store og friske de er? ... »

Deroppe stod Barbro ude paa Trappen med Haanden over Øjnene og glommede ⁿ¹⁸¹ efter, om Nikolai ikke snart kom med Fisken?

Den, som kom pent og adstadigt opefter Vejen, var Silla, og der blev en Prat med hende fra Trappen, til Nikolai endelig ligeledes dukkede op med de to Makreller.

Jo vist maatte Silla ind og kjende paa, hvordan de smagte; – det var ikke Spørgsmaal om, at Barbros Ære og overflødige Gjestfrihed taalte andet! ...

Derinde ved Kogeovnen hos Barbro susede og brasede Makrellen i den lyse Kvæld. Den egne, lidt stramme Stegeduft steg stedse stærkere og appetitligere udover.

Saa skulde Stykkerne vendes med nyt Fedt i Panden, – nyt Sus! ...

^[178]Duften steg igjennem det aabne Vindu og langt ud i Gaden.

Barbro gik der saa stor og tung i Vendingen, medens Silla rap og hændig gav hende saa det ene saa det andet i Hænderne og skyndte iverjⁿ¹⁸² og var over Fisken baade med sit Ansigt og sine Formeninger, længe før Barbro fik summet sig.

Nikolais brede, fornøjede Ansigt fulgte hele Stegeprocessen med dybt interesseret Opmærksomhed:

En saadan Makrel er en Kar, som vil ha' Steg den!»

Og saa endelig at faa tage Stykkerne lige fra Panden og op paa Brødet!

Aftenkjølingen begyndte at lufte svalt imellem de varme Husvægge. De tre, som sad der og gjorde sig tilgode ved Makrellen, havde Følelsen af en Festaften.

Og saa Mestersvend!...

XI.

^[179]Indemuret, som hun maatte sidde over Arbejdet de lange Aftener, medens Moderen passede hende som en Ørn, havde Silla ingen anden Udvej end at tage sit Mon igjen oppe paa Fabriken.

Der færdedes hun med sin undertrykte Trang ivrig interesseret, saa Øjnene lyste midt i Snakket og Hviskingen og Sladderen, mellem sine forskellige Idealer, – Kristofa og Gunda, den i Gangen svirskeⁿ¹⁸³ Svenske–Lena og den mundkjæppe Jakobine. Kunde hun ikke selv være med, saa maatte hun ialfald høre Besked om, hvorledes de andre havde moret sig, og, hvad der ellers kunde være passeret. Paa det Vis levede hun det med paa anden Haand.

Det var naturligvis Kristofa, som forstod at sætte alt i et vist fængslende magisk Skjær. En liden Spadsertur, en Formodning om en Forlovelse, en Aften paa Dans, – alt formedes af hendes geschæftige Indbildningskraft til Begivenheder, der aldrig manglede sin Helt, – den interessante, mystiske Skikkelse, som snart var ^[180]sét med Cigar, snart uden Cigar, snart lod, som han ikke kjendte dem, snart nikkede eller blot smilte! Angjældende kunde være en eller anden Bykavaller eller nogen ved Kontorerne deroppe, som ofte endog aldeles ikke anede, at hans Gaaen og Kommen sattes i bengalsk Belysning eller gav en saadan Ressonance i Hjerterne; – hvilket ikke udelukker, at der var andre, som baade anede og søgte sin Succes paa det!

Under Kristofas Trang til at udspinde voxede det til hele Romanstumper, dem Silla tog med opspilede Øjne, og som hun bagefter hjemme digtede videre.

Silla selv havde en liden Roman, som hun holdt for sig; – aldeles ikke turde hun fortælle Nikolai det!

Hun maatte passe paa, naar hun i Middagstiden skulde købe noget for Moderen inde hos Barbro, – at Wejergang ikke stod derinde paa Nedvejen og tændte Cigaren! ...

Sidst, hun nu igjen traf ham der, lo han og spurgte, om den svartøjede havde faat det med at rømme for ham? – han var da ikke saa forskrækkelig! ... Hun var rent totalt forsvundet paa den senere Tid! Det var dem, som sagde, at hendes Mor holdt hende i Bur for en farlig ^[181]Smedesvends Skyld, – var det sandt det? ... Naar en ung Pige havde to saa svarte Øjne, skulde hun ikke gjemme dem undaf ...
[n184](#)

Og nu var der etslags ikke egentlig Krigstilstand heller; men han vidste vel, at hun passede sig og ventede, hvor længe det skulde være, indtil han var gaat bort fra Butiken!

Dette var som en Sprække af Sol ind igjennem et højt, afstængt Plankeværk!

Ellers gik det, den ene Dag som den anden, fra Surret i Fabriken lige ind i Arbejdet hjemme, og Madam Holman var ganske tilfreds med den Nytte, hun virkelig maatte sige, hun havde af Silla denne Sommer! At Datteren blev mere og mere storøjet, bleg og tynd, laa det ikke for hende at lægge Vægt paa; det viste bare, at Silla ikke var vant til pligtmæssigt Arbejde.

De sjeldne Gange, Nikolai fik Anledning til at snakke et Ord med hende, klagede Silla ynkeligt.

Hun talte sig saa forbitret, at hun græd, om alt, hvad de andre – alle andre! – fik Lov til, bare hun ikke! ... Først havde hun hele sin Barndom og Opvæxt igjennem været korketⁿ¹⁸⁵_[182] ned i Kjælderhalsen paa Pladsen, og nu, – hun ligesom skulde være voxen, – var hun rent kommet ind paa Tvangsanstalten!

Efterat have stirret en Stund mørkt og trist paa dette, tog hendes Betragtninger en anden Vej, og hun begyndte med stor Heftighed at forudoptage i Tankerne, hvordan de skulde fornøje sig, – hun og Nikolai, – naar hun engang slap hjemmefra. Hun vilde mere sig som al anden Ungdom, om de saa skulde holde Dans i deres egen Stue! – og ud i Baad om Kvældene og ro og fiske og om Søndagene tage med Mad ud i Skogen og rope saa højt, at det svarede i Aasen ...

Hun var næsten vild og Øjnene brændende af al den Tvang og alt det Arbejde, hun gik under!

Men, naar hun ikke snakkede sig op, saa hun fortrykt ud, – mere og mere for hver Gang, syntes Nikolai. Hendes Ansigt stod for ham med et saadant klagende Udtryk.

Der var intet andet at gjøre end at bide Tænderne sammen og hamre, – og haabe paa Forløsningens Tid til Vinteren! ...

– Jørgine Korneliussen i det andet Hus bortenfor, som naatlede for Skomageren, – det^[183] var saadan stilfærdig, pæn Pige! Hende skulde Silla holde sig til, mente Madam Holman; det begyndte at gaa op for hende, at den Ting at indøve Pligten ogsaa kan have sine Grændser! Om Søndagene kunde jo den ene vexelvis besøge den anden, saa havde de dem under Øjnene baade her og der!

Og Madam Holman tillod endog, at Silla en Søndag skulde faa gaa med Jørgine en Spadsertur nede i Byen. En Fornøjelse maatte jo unge Mennesker have imellem!

Silla havde ventet hele Ugen paa den samme Søndag med en hidsig Utaalmodighed som en Fugl, der skal slippes af Buret, og den Morgen randt op over store Forventninger om, hvad Dagen skulde bringe ...

Soddenⁿ¹⁸⁶ med Kaalrabien i tog det idag aldrig Ende med, saa der kunde blive Middag. Og bagefter skulde der igjen bies i det uendelige paa Jørgine, som

ikke blev færdig med Pynten!

Endelig kom hun ud, snøret i Livet og med en hæklet Strimmel om Halsen. Hvad det var for Slags Olje– eller Fedtsubstants, hun havde ^[184]faat klinet ind og fladet ned sit Haar med, skal lades usagt. Kun følte Silla sig med den brune Straahat og en slet, hvid Krave et Øjeblik ringe ved Siden af hende. Men hun tog med en vis Fart sin Veninde under Armen; – nu skulde de afsted og more sig! ...

Og nedover til Staden bar det, – Silla utaalmodig tyggende i Bidslet for at komme tidsnok til at tage al Dagens Fornøjelse med.

I Gaderne og Parken vandrede i den pene Tid paa Søndags Eftermiddagen det store Publikum pyntet frem og tilbage og saa paa hverandre; og Silla og Jørgine havde en lang Stund nok med at gjøre hinanden opmærksom paa de fineste Dragter paa Moden, – især disse under Hagen frit svungne og derefter bagover paa Ryggen kastede lange, hvide, sejlene Slør! Dette til hvide Straahatte med lyseblaa eller lyserøde Baand og Roser blev Gjenstand for deres heftige Beundring.

De gik op og de gik ned, mistede af Syne og mødte igjen de samme Dragter og de samme stive, stille Søndagsansigter ...

Dette var nu længst blevet gjentaget til Kjede, og Silla stod paa, at de skulde gaa andetsteds ^[185]hen, hvilket da under Jørgines Ledning førte til en Tur rundt om Fæstningen.

Naturen var ikke deres Sag; de mødte kun en og anden træ, kjed Skikkelse, som øjensynlig ikke vidste, hvor han skulde gjøre af sig en saadan Søndags Eftermiddag, og af og til standsede og saa op ad Træerne.

En Skildvagt raabte sit langtrukne «Løs – af!» det lød som et vældigt Gisp ⁿ¹⁸⁷ i Eftermiddagen! – Ud paa den stille, blanke Fjord laa Baade og Fartøjer og drev i Heden uden Vind ...

Her var ingenting; og saa bar det nedover mod Havnen.

Der var ogsaa tomt og søndagsøde ... Fartøjerne som uddøde!

Atter et Togt opad Gaderne!

Paa Torvet stod endel ledige Kræfter, som havde fundet den Udvej til en Søndagsfornøjelse at «bytte Klokker», medens Kirken bag dem ringede og optog en Menighed til Aftensang.

Trætte, kjede og tørstige fortsatte de Turen gennem Gaderne, til de kom ind i den brogede Strøm af Mennesker, der bevægede sig nedover til Bryggen, hvor Dampskibe hvert Øjeblik lagde ^[186]til og fra for at sætte Publikum over til Øerne.

Her opstod en Dissents.

Jørgine fandt, at det var saa fuldt af Folk og kanske upassende at gaa med Dampskibet nu, det begyndte at blive sént.

Men Silla mente, at de havde slugt Støv længe nok i Gaderne, og at de fik nytte den lille Tid, de havde. Vilde Jørgine kanske gaa hjem med den Fornøjelse, hun havde havt?

Det var svalt og luftigt at sidde i Vinden der forud paa Dampskibet og hvile sig efter al den forgjæves Omflakken i Heden!

Fra det fuldpakkede Dampskib gik det saa iland paa Øen, hvor Publikum efterhaanden fortabte sig indover de forskellige skyggefulde Gange.

Lige ved Opgangen vinkede det store Fornøjelsessted, der dominerede Bugten, indbydende med alle Porte aabne, medens en Strøm af Dansemusik tonede udover. Indenfor var Liv og Lystighed.

Silla standsede for at kaste et Blik derind og høre Musiken, men Jørgine rev hende dybt forarget med sig.

Standse der for en anstændig Pige! ...

^[187]Silla fulgte langsomt med; de havde Dansemusiken glædevækkende, tændende hele Vejen indenfor Plankegjærdet, og hun drak den ind med begge Øren, medens Takten vuggede hende i Blodet.

Et Stykke ovenfor, hvor Stien bøjede bort, blev hun igjen staaende; hun kunde ikke slippe Musiken, og forargede derhos Jørgine ved at gaa lige ind til Stakitet og prøve paa at se ind.

Jørgine vilde gaa fra hende paa Flækken!ⁿ¹⁸⁸

... Hun maatte da have Ære for sig, og ikke staa der! Hun for sin Part holdt sig altfor god og var for pén om sit Rygte til engang at ville høre paa sligt Leven og gik helst lang Vej udenom! ...

Hun var yderst indigneret.

Da begreb Silla sandelig ikke, at det tog Glansen af nogen af dem, om de stod der lidt og hørte paa! ... og hellerikke, hvad de var ude efter! ... Der, hvor der var

lidt Liv og Lystighed, skulde de lukke igjen Øjnene og stikke Fingrene i Ørene!
Men, hvor det var saa «pént og passende», havde de nu ogsaa havt det saa
passelig morsomt! ...

^[188] Og hun vilde byde ud en blank Tolvskilling, om Jørgine kunde sige hende
en «passende» Fornøjelse, naar de havde en Fridag, – de havde nu ledt baade vel
og længe!

Hun drev afsted ...

Det var endnu efter Jørgines Beregning pén Tid, før Aftentrafikken til
Forlystelsesstedet begyndte, – den de tilbragte med diverse Spadserture i Vejene,
dog ikke længere end, at de kunde holde Øje med Dampskibene, og staa betids
blandt det store Publikum, som ventede i syv lange og syv brede paa Bryggen.

Trætte, fortrædelige og udtraskede naaede de saa endelig hjem udpaa
Aftenen, hvor det arriverede, at Silla midt under, at hun aflagde sin Mor
Regnskab over alle de Steder, hvor de havde været og moret sig, – sov ind paa
Stolen!

Musiken gik igjen i hende, og hun drømte sig paa Bal ...

Det duredeⁿ¹⁸⁹ nok saa hyggeligt inde hos Barbro i Tiden udover
Høstkjøligheden, medens ^[189] Folk, som ikke havde desbedre Raad, endnu kviede
sigⁿ¹⁹⁰ for at begynde at lægge i Ovn.

Derfor var der ogsaa saa lunt at staa og hænge og snakke derinde ved Disken
og endnu lifligere for de udvalgte, som opnaaede at blive budt med paa
Kaffeskaalen.

Men i det sidste var Barbro langt fra saa jevn som før. Hun led af
Humørsvekslinger, var snart unaturlig kneben, saa det saa ud, som hun vilde tælle
Grynene eller Kaffebonnerne, og andre Dage igjen ved et nyt Lune rund
sliphændtⁿ¹⁹¹ og tilgodeseeende baade mod Gjester og Kunder.

Det maatte have sin Grund i, hvad det vilde; men sikkert var det, at hun af og
til i stille Stunder faldt i Staver ... Regningen for Sukker, Gryn, Mel og Kaffe stod
igjen for Døren.

Pengeskuften var alt andet end forberedt paa en saadan Præstation; det
jamrede og skraldede i den, hvergang paa Dagen, hun trak den ind og ud.

Men ubønhørlig lakkede det udover med Tiden; – alt det, Ovnens duredede hyggeligt i Stuen og lod, som intet var.

[190] Og saa langt var det nu kommet, at iovermorgen var Betalingsdagen!

Barbro var i en for hende aldeles unaturlig Extase. I Haab om at opnaa en allersidste yderligere Opsættelse havde hun i Eftermiddag udført den længe paatænkte Attakke paa Kjøbmanden nede i hans Kontor, men mødt totalt Afslag. Betalte hun ikke nu, efter alt det, hun havde lovet for sig, saa! – ja, saa saa det efter den Besked, hun fik, ud, som Hjulet med ét skulde standse!

Det var dette, Barbro gik med Stadshuen endnu løst opknyttet paa Hodet febrilsk urolig ind og ud og forklarede for Nikolai, der sad i Kjøkkenet.

Nikolais Mine tydede just ikke paa, at han saa noget Raad. Tvertimod, han sad forover med sammenbidt Mund og saa ned i Gulvet og drejede Tommelfingrene om hverandre. Hanekammen saavel som Skulderstillingen og hele Udtrykket saa modstrittende ud.

Barbro satte sig hen ved Kogeovnen; hun drog Pusten tungt og sukkede af klemt Bryst ...

Det blev til Eksekution det, saavist som hun levede! ... og otte og tredive Daler var det!

[191] Nikolai vidste godt, hvor det nu skulde bære hen, og at hun blot ventede paa ham, – at han skulde give hende et Ord at hage sig i. – Men de Penge, han havde gnuret sammen, de sad nu anderledes fast i Tangen! Han vidste, hvad han vilde, – den Handelen gik saa blot længere og længere baglængs aligevel!

Barbro stønnede ... Hun kunde lige saa godt gaa i svarte Jorden med én Gang!

Nikolai smekkede blot med Fingeren og saa dobbelt afgjort ned i Gulvsprækken.

Da Pausen havde varet ulidelig længe nok til, at det blev hende klart, at Svar ikke kom, begyndte hun sagte at græde.

Hun havde nok tænkt, snufsede hun, at, naar hun havde en Søn, som var Mestersvend, saa skulde hun ikke rigtig staa hjælpeløs i Verden!

«Du ved jo, Mor! hvor haard Nødighed jeg selv har om Skillingen!»

Igjen en haardnakket Taushed under fortsat Snufsen og Øjentørren fra Barbros Side!

«Det kunde kanske være at betænke, om Handelen var saa lønsom?» undslap det endelig Nikolai forsigtigt.

^[192] Vilde han, hun skulde lægge sig overende som en Ko, de slagtede før Jul! udrød hun lummer, – «ikke flere Penge, end dette var.»

«Bedst at slutte itide, mente jeg bare!»

Men de Ord var, som at tænde Ild paa Krudt; hun rejste sig op rød som en Tagsten ... Ret saa! nu vilde han ogsaa, hun skulde lukke!

Hun fór, noget mindende om det af hende selv nævnte nyttige Dyr, naar det slider sig og skener, ⁿ¹⁹² ind i Stuen og derpaa tilbage igjen ...

Men, trode Nikolai, at hun vilde give op og fallere til Spot og Spe for alle Mennesker, saalænge hun blot behøvede at gaa ned og faa laant saapas hos'n Ludvig, – saa tog han fejl! ...

Barbro var nu aldeles vild i Kammen.

Hun vilde ikke for anden Gang rent lade sig ruinere for Nikolais Skyld! Det kunde være nok med, at han havde omstødt hendes Velfærd engang før i Verden. – Jo–o, Nikolai behøvede sletikke at sidde med aaben Mund og se paa hende! ... Hvorfor var hun vel blevet drevet fra Wejergangs Hus, hvor hun sad saa stort i det, uden fordi Nikolai havde brugt Haand mod ^[193] Generalkonsulens Ludvig ... Jo–o, han kunde undres saa meget han vilde; men det var derfor, hun blev jaget hjælpeløs ud i Verden fra Velstandskaar! ... Og, da det saa kom til det, at Nikolai kunde have Lejlighed til at støtte hende med lidt, – saa havde han en anden at bruge Pengene til!

Men det harmeligste var, at Nikolai ogsaa vilde forbyde hende at ty til den, der var saagodtsom hendes eget Barn, naar Nøden stod paa!

Det blev der imidlertid ikke noget af! Vilde ikke han hjælpe hende, fik han finde sig i, at hun gik til den, som kunde, nu det stod paa, om Boden og hele Ernæringen skulde stænges! ...

Ikke ... dyre Død! vilde hun spille Fallit! – hun slog i Bordet saa Kobberskillingerne dansede inde i Skuffen.

... Det var enda godt, at det var i denne Uge, for i næste rejste han til Udlandet for et Par Maaneder, det havde han selv sagt herinde iforgaars, saa baade hun og Silla hørte paa det.

Nikolai sad ganske bleg. Trækkene om Munden rørte sig, som om de skalv, og han tørrede et Par Gange over Panden med Ærmet ...

Der skjød et langsomt Blik op paa Moderen; ^[194] det var, som han var bange for at komme til at hade hende!

«Du skal faa Pengene!»

Han kjendte, han havde Graaden i Halsen og maatte se til at komme afsted for at faa rase ud ...

Det var Udsættelse igjen for ham og Silla til Vaaren! – og, hvor var Enden at se paa dette? ...

Hans Haand rystede og famlede om Dørklinken.

Denne nye Oplysning, som hans Mor saa uventet var kommet med, at det var ham, der havde væltet hele hendes Velfærd overende, laa nu som nok en Sten og tyngede.

Det knugede ham som et moralsk Nederlag. Han kunde ikke frigjøre sig for den Tanke, at der var noget i det. Han følte sig afmattet paa Modet og gik nedslagen.

Igjen havde han mistet et Fjeringaar paa Udsigten til Bryllup! ... og, om Moderen krævede eller rettere affordrede ham Penge igjen til sin Baglængs-Handel, – hvad kunde han saa gjøre?

^[195] Det var som et Arbejde uden Haab, og Mismodet begyndte at tage ham.

Naar han lagde sine Skillinger tilside i Blikdaasen om Lørdagen, var det med bittre Tanker. Ret som det var, kom hans Mor og slugte det hele, – som hun jo havde Ret til, siden han i sin Tid havde ødelagt alt hendes!

Han havde altid ment, at, naar det kom til Stykket, saa var det ham, som havde en Regning at kræve hos Moderen, fordi hun havde sat ham ind i Verden slig, at hun ikke kunde vise Far for ham og dertil sluppet ham.

Men nu saa det ud til at være akkurat omvendt! Hans Mor med hendes altopslugende Handel var det svære, retmæssige Gab for al hans Lykke.

Han begyndte at blive rent lej af sig!

Med alt dette dæmrede og ulmede der imidlertid en sagte Oprørsglød i ham, skjønt det under hans redelige Arbejden med sig selv for at komme tilbunds i

Sandheden varede en Tid, før den blussede op.

Skulde han ogsaa lade Silla stryge med i samme Slug?ⁿ¹⁹³

^[196]Svaret slog klart op, saa Luerne baade lyste og slikkede: –

Ikke saalænge der var Fillenⁿ¹⁹⁴ igjen af det som hed Nikolai!

Og, hvad anbelanger hans Mor, at han kanske havde gjort det, som var til Ulykke for hende ... Skulde han kanske ikke have slaat fra sig; men bare lade sig hundse og trækkeⁿ¹⁹⁵ ned saadan, som han nu igjen holdt paa at blive det? Hans Mor vilde med den Handelen bare stor og svær sidde dem ihjel, baade ham og Silla ... De skulde ikke engang faa Lov og Ret til Suk for sig!

Men det blev ikke ham det!

Han havde banket Wejergang og angrede nu bare, at han ikke havde slaat mere. Var han kommet paa Jorden, vilde han være Menneske, – om de saa skulde tage Ho'det af ham for det bagefter!

Og af Pengene i Blikdaasen skulde Handelen deroppe i Stuen ikke gjødes med en eneste Skilling mere! Kom Moderen i Nød nogengang for Levemaaden, saa kunde hun vel finde en Plads i hans Stue; men at hun skulde sætte ^[197]en Stopper for, at han fik nogen Stue, – nej Tak!

Han var blevet en anden Kar efter endelig at have gjort sig klar paa dette: Jo, han hed Nikolai, og var Mestersvend hos Madam Ellingsen!

XII.

Vinteren drog sig hen.

Det var i Begyndelsen af Februar i Markedet. Gaderne myldrede af Mennesker, og Sneen var i Tøen blevet til Puddersukker under Færdselen.

En broget Rad af Boder strakte sig fra Torv til Torv. Trompeterne basunede, Bajadserne skreg, Tombolaen gik rundt, Udraaberne hylte, Musiken fyldte salvevis Luften med skvadronerende Fanfarer, – og under dette rundt om i Byen Turing, Dans og Lystighed til langt udpaa Natten!

Dump Støj og Musik trængte opover til Fabrikbyen ... Staden laa om

Aftenerne nedenunder i øget Lysning.

Der laa som en Berusning i Luften, – og mangen utaalmodig higende Sjæl gik deroppe af ^[198]dem, som havde strenge Øjne paa sig, medens der strømmede nok af den løse Slags nedover.

Ordet gik voxende fra Aar til andet om de store Markedsballer, om Hornmusik, kolørte Lamper i Haven og Kaxer, ⁿ¹⁹⁶ som trakterede. Det fristede og drog ...

Allerede anden Markedsdag kom Kristofa, opaset af Iver, med Løsningen baade for sit og Gundas og Sillas Vedkommende ... Penge til Billet og Kager med! – for dem alle tre!

Hun tede sig højst hemmelighedsfuldt, ... snakkede hele Tiden om en vis Person, som hun – for aldrig det! – ikke turde nævne.

Silla havde endnu aldrig været med paa noget saadant, havde højst staaet udenfor blandt de længselsfulde, der maatte lade sig nøje med at se paa de kolørte Lamper og høre efter Musikken. Nu var der endelig ogsaa en Mulighed for hende ...

Aa! – om hun turde! ...

Hun gik hele Formiddagen urolig med to røde, runde Pletter i Kinderne.

Ved Middagstid kom hendes Mor træt og forpustet op fra Byen:

^[199]Hun havde maattet love Antonisens at staa i Kageboden paa Torvet i Markedsugen og hjælpe med Udsalget! – Det var sure Penge at tjene der i Kulden midt i al den Skrig og Skraal; men hun gjorde sin Pligt! – brugte ikke at vige, naar der var en Skilling at forhverve! Sluttet og indpakket blev der først Klokken tolv om Natten, saa at hun maatte være dernede disse Par Nætter ...

Det begyndte at suse og ringe for Ørene paa Silla; – det var, som Døren gik op af sig selv for hende! Nu kunde hun, om hun vilde ...

Hun blev næsten ræd.

Som hun efter Middagen skulde bringe en Del Vask hen i Gaden, strøg unge Wejergang pludselig tæt forbi hende.

Hun havde nær skreget i. Han var altsaa kommet tilbage! ...

Hun turde ikke se op og følte, hun blev rød, men havde i Farten Indtrykket af,

at han smilte og stirrede vist paa hende og saa nikkede.

Hun kjendte den fine Cigarduft, og havde havt en Fornemmelse af, at det ligesom knirkede i hans Klæder, naar han rørte sig, – noget, som forbandt sig med hendes af Kristofa opjagede ^[200]eventyrlige Forestillinger om fornemme Herrer ...

Det var ham, det var hun nu vis paa, som havde gi't dem Billetterne!

Hjertet slog og flagsede ⁿ¹⁹⁷indeni hende som en Fugl under Tilskyndelser og Forsætter til og fra ...

Hjemme gik hun i Tanker, saa Madam Holman tilslut maatte spørge, om hun rent var blevet forstyrret?

Hun stjal sig til at staa og kige over Komoden i Spejlet ...

Hendes Øjne, var de saa gruelig sorte? ... Fregnerne var der enda. Der var Raad mod Fregner ... men saa mange, som det vistes for, var der nu ikke, ... der var saa fuldt af Prikker i det gamle Spejl og Huller i Kviksølvet! ...

Madam Holman saa til sin Forundring Silla staa og gnide og aande og pudse paa Spejlet. Der maatte være kommet en ny Iver over Datteren!

– – Tredie Markedsdags Kvæld vandrede Nikolai ved Lygteskin opover til Fabrikbyen. ^[201]Han havde holdt sin egen Markedsturing, købt et Syskrin, hvormed han vilde overraske Silla, – et med Spejl indeni Laaget – og i Eftermiddag havde han sat Beslag paa det og et fint Laas for.

Paa noget Vis maatte det vel kunne lykkes at træffe hende og faa vist hende det, – slig oljende Gliding ⁿ¹⁹⁸og grejt Smæk der var i Laaset! ...

Og Saxen og Naalehuset havde han lagt indeni. Hun skulde selv faa Nøglen i Forvaring, og han gjemme det.

Han havde slaat et Tørklæde om det og lagt to Kager ovenpaa; saa den skulde være mere end klog, som kunde falde paa, at det var andet end et Redskabsknytte, han bar! ...

Han strøg tæt under sin Mors Vinduer, hvor det lyste, og keg ind, om Silla tilfældig skulde være derinde ved Disken, – og vandrede derpaa ligegyldig omkring ned– og opigjennem Gaderne.

Her var saa underligt øde og folketomt ikvæld! ...

Og, – alt det han keg gennem Porten og Plankeværket, – han var ikke Mand

for at se Lys inde hos Madam Holman!

[202] Efterat have udtømt alle sine Kneb, stillede han sig saa paa Vagt en hel lang Stund, hvor Vejene krydsedes og tog op ved Valsetstuen.

Men ikvæld var Lykken nu engang ikke med; – han gik der med sit Syskrin! ...

Mørkt var der overalt i Gaden undtagen et Stykke henne ved Lygtepælen.

Der gik nogen ... der var hun!

Han skyndte sig.

Nej, det var denne Jakobine, som Silla gik saameget med isommer!

Det kunde ialfald ikke skade at spørge hende.

«Er Madam Holman kanske ikke hjemme ikvæld?» spurgte han hilsende.

«Nej, hun sidder nede i Markedet og sælger ud.»

Følgeslutningen randt op som en heftig Glæde hos Nikolai; – han maatte altsaa kunne gaa derind og træffe Silla!

« – og saa, naar Katten er ude, danser Musen paa Bordet!» vedblev Jakobine. At Smedesvenden gik der for Sillas Skyld, var nu en noksom kjendt Sag, og sin Ærgrelse over, at hendes tre Veninder havde faat Billetter og ikke hun, omgjorde hun nu til spydig Lystighed: – «Silla [203] har nok ogsaa taget sig et lidet Trip til Byen!» lo hun.

«Silla?»

«Hvorfor ikke? Madam Holman sidder jo i Kulden og tramper og trækker med Fødderne dernede i Boden, hvorfor skulde ikke Datteren gjøre detsamme paa Markedsballet?» Jakobine gjorde i Vittigheder.

... «især, naar hun kanske har baade den, som vil danse med sig og spendere!» brændte hun yderligere af, da Nikolai lod til at staa noget stum.

«Hvem har sat i Dig den Løgn, Jente!»

«Lyver jeg, saa lyver Kristofa! – og, at Silla gik nedover sammen med hende og Gunda for et Par Timer siden, det saa jeg med mine egne Øjenstene ... Han, jeg mener, har nok Raad til at spendere Markedsgang baade paa tre og sex ... Men kanske de skulde paa Bibellæsning!» tilføjede hun og blinkede med det ene Øje.

«Hvad sluddrer Du om! Vaer bare Munden din!» udbrød han braat.

«Aa–aa,» lo hun op, «Du er nu vel ikke saa fremmed for ham; – han er jo næsten i Slægten ... For, stort skal det være! – det ^[204] fik vi da høre nok om af din Mor isommer, da hun fik ham til at betale den fine svarte Kjolen, og de ikke vilde borge hende mere for Sysager til Handelen!» ...

Nikolai havde hørt nok.

Hans Mor havde pint ham ud til Blodet ... og saa – aligevel sveget ham!

Han saa hende pludselig for sig i LigeGYldighedens kolde Lys.

Hun havde aldrig været nogen Mor for ham, – aldrig holdt saa meget som en Naglbredⁿ¹⁹⁹ af ham! ... Dette om en Mor havde bare været noget, han havde indbildt sig!

Han strøg Hænderne med en Gestus, som nu var han kvit det! ... Den, hun brød sig om og kjendte sig Mor for, det var denne ...

Han vidste ikke, om han selv tænkte Navnet, eller Jakobine havde sagt det; men det sang i Ørene paa ham, som efter en Hammer paa blank Ambolt, medens han fór nedover:

«Ludvig Wejergang!»

Moderen havde han røvet fra hans tidligste Barndom ... Skulde han nu ogsaa faa slidt Silla fra ham?

^[205] Tanken blev ham tilslut for umulig, og han sagtnede Farten.

Den Jakobine var altid saa fuld af Sladder og Løgn! Dette om Silla var Sludder og Vaas!

... At de tre Jenterne havde taget sig en Tur nedover for at se lidt paa Markedet, der var da ikke noget farligt i det? – og saa indbildte den jebmundedeⁿ²⁰⁰ Jakobine, som de ikke vilde have med, at de skulde paa Markedsbal alle tre!

Hi hi, hi, det var Silla, som havde fundet paa det! – han skulde nok fortælle hende, at han havde skjønnet det paa Flekken, med det samme hun kom med det!

Han rystede paa Hovedet; han følte sig et Øjeblik uhyre beroliget og faldt tilbage i de bittre Tanker paa sin Mor.

Men, – om han gik derhen og saa lidt efter, kunde det ikke være afvejen; – de

havde kanske fundet paa at gaa udenfor og høre paa Musiken!

– Paukerne fra Forlystelsesstedet dundrede Glæden ud i Luften paa lang Vej. Fra Menageriet ved Siden af smettedeⁿ²⁰¹ en gneldrendeⁿ²⁰² Trompet, ^[206]og udenfor stod Folkemengden sort henover Gaden.

Det var ikke godt at vide, hvorfor dette skulde have den Virkning; men Uroen kom igjen over ham.

I den illuminerede Indgangsport luede Ildsnorerne og Snirklerne uvist i den raa blæsende Aften; de mattedes af og strøges ud i hele og halve Linjer og blaffede op igjen med voxende Lysskjær ned paa Sneen og det indstrømmende Publikum.

Her kunde han kun gaa Skridt for Skridt; men, medens han langsomt vandt sig frem, saa han sig om og ledte. Den Skikkelse, han spejdede efter, behøvede han blot at se Omridset af.

Blandt dem, som stod der udenfor, var hun ikke! ...

Det var næsten kjedeligt nu, han havde belavet sig paa at træffe hende!

Han begyndte at tænke paa at vende Foden opover til Markedsboderne for at søge hende der, og hans Blik strejfede nu blot ligegyldig henover.

Hun? ... hun, den leende, røde indenfor i Haven med den runde Hat og Boastumpen om ^[207]Halsen over Jakken, – det var ingen anden end Gunda! ...

Han holdt Aanden, som ventede han i næste Øjeblik at se flere nogetsteds i Tummelen der mellem Lamperne!

«Har De Billet? – Haven eller Ballet?» spurgtes der ved Indgangen.

Nikolai havde helst taget Billetter til det altsammen; men de Skillinger, han havde paa sig, rak kun til Haven.

– Lamperækken lyste langs Snevejene frem til en fuldt besat Restauration, ud af hvis Vinduer i anden Etage hvinede en kvindelig Sopran, af og til fulgt af rasende Haandklap.

Længere henne i Haven hvirvlede under en belyst Tagskjærm en fuldproppet Karussel rundt med skingrende Fanfarer.

Til begge Sider bevægede sig et ialfald for Sværdsidens Vedkommende højst forskjelligt og blandet Markedspublikum.

Han spejdede Haven igjennem; men i de dunklere Gange udenfor

Hovedvejene saaes kun enkelte omdrivende, forfrosne Skikkelser, der syntes at svæve som længtende Møl om Lyset ...

[208] Det var nede i den Bygning, hvorfra Musiken lød, den, som alle de Mennesker strømmede saa til og stod i saa tæt Hob udenfor, – at Ballet gik for sig!

Alt Blodet standsede ligesom med ét i ham, og han nærmede sig langsomt nølende, graa af Angst! ...

En lang Stund stod han udenfor og stirrede ind i de store, lyse Vinduer. Der gik dunkle Skygger bag Gardinet, – Hoveder og Nakker i uafladelig Vexel.

Der ... der, hvor Gardinet var krænget lidt tilside, saa han den rundhodede Gunda igjen; hun var saa nær ham med Nakken, at han kunde havt Lyst til at trykke Ruden ind og tilraabt hende om, hvor Silla var? ...

Han kjendte Rystelsen af Gulvet og Hornmusiken dobbelt, der han stod; det var, som hele Ballet kom ind i Hovedet paa ham!

Der kom en skraa Skulder og en halv Ryg i Overfrak – med en Stok op af Lommen ... og noget af en fin Hatteskygge ...

Skikkelsen røg Cigar og bøjede sig, som han snakkede ...

... Med hvem? ... med hvem?

[209] For den var Ludvig Wejergangs den tynde, rette Ryg, der i Kryhed ligesom blot kunde bukke sig helt nede ved Hoften!

Og saa den Maade med Armen og Seglasset ...

Nu blev han væk, han dansede vist! ...

Det klarere Skimt, han kunde faa gennem den lille Aabning af Gardinet, var tildunklet af Dug. Kun, naar en tung Draabe randt ned af Ruden indenfor i Varmen, kunde han i Striben opnaa en Brøk af et Glimt ind ...

Der kom Wejergangs Skygge med Stokken og Hatten paa sin Plads igjen ... og lavere et skjevt Omrids af et Kvindehoved, der bevægede sig livligt.

Atter forsvandt Figuren med Stokken, og Nikolai beredte sig til at passe paa.

Draaben græd netop en blank Rand ned af Ruden, og gennem den saa han i næste Øjeblik noget af en dansende Skikkelse, – kun et Hoved, som ludede og et halvskjult Ansigt ...

Han havde set nok ... mere, end om han havde havt hundrede Lysekroner at

se med!

Og lige efter var Nikolai inde i Strømmen foran Døren.

^[210]Den aabnede og lukkede sig i et Væk for Indtrædende, som afleverede Billetter, og lod i Taageperspektiv tilsyne et broget Virvar af hede, blussende Ansigter.

Af og til kom et enkelt Par ud, hastende opover til den store Restauration.

Han overhørte baade Udbrud og Skoser ...

«Naa da! naa da!» lød det inde i Mængden.

Nikolai arbejdede sig blot frem mod Døren ... Stod han først der!

«Billet?»

Nikolai svarede ikke.

«Billet, Mand? ... Billet?»

Nikolai trykkede sig i det Sted blot med et dristigt Skridt nærmere til.

Konstabelen gjorde en Bevægelse; men mødte noget i Nikolais Ansigt, som lod ham for Øjeblikket forsvare for sig selv at holde inde. Den paagaaende tause Haandværkssvend saa ud, som han var istand til at slaa! ...

Døren vedblev at gaa op og igjen med samme Uafladelighed, og Konstabel saavelsom Billetør havde alt paa et Vis forsonet sig med den ihærdigt staaende; det saa jo næsten ud, som han var i lovligt Ærinde med den Byldt i Haanden; – da Nikolai pludselig satte Smedeskuldrene ^[211]til og trykkede sig voldsomt ind imod Døren.

Billetøren stemmede sig forgjæves imod med Kroppen, – han havde Hænderne optagne.

Nikolai havde gennem Aabningen set Silla komme rød, leende og fordanset nedover Salen sammen med Ludvig Wejergang; han mysede med Hatten trykket skjevt ned i Panden og Seglasset i det ene Øje saa overmodigt letfærdigt, som en saadan Kar bare var i sin lovlige Forretning, naar han ødelagde en ung Jente! ...

Der var opstaaet Larm og Mudder nede ved Døren.

«Ud med ham! Ud med ham!» ...

Raabet lød tilslut over hele Salen. Det var et Mellemspil, hvorunder Publikum steg op paa baade Borde og Bænke for at prøve at se.

Nikolai vilde blindt brutalt brudt ind, om ikke Politivagten havde mødt imod i Døren og forenet sine Anstrengelser med Konstabelens, saa de fik trukket den stærke, uregjerlige Smedesvend ud.

Hans eneste Tanke, medens han med en vis koldblodig, maadeholden Lempe droges med dem ^[212] udenfor i Halvmørket, var, at faa holde sig saa nær, at han kunde have Øje med Udgangsdøren. Han følte med indestængt Raseri, at han, om de drev ham, hellere slap Livet end forlod Haven nu!

Musiken holdt inde. Hede og forpustede strømmede endel Mennesker ud under en Pause i Dansen.

... Der kom Wejergang – og Silla undselig og halvt modstræbende med ham. Det bar opefter til Restaurationen ...

Nikolai rev sig med et pludseligt Ryk løs og skjød sig i næste Øjeblik frem af Mørket ind imellem dem.

Silla udstødte et Forfærdelsens Skrig; men Nikolai laante hende blot et Blik og slængte hende bag sig – og stod saa Ansigt til Ansigt med Wejergang!

Den unge Løve skiftede Farve og famlede et Skridt tilbage for det voldsomme hadefulde Udtryk; – men, gjenkjendende sin gamle Fiende fra Skoledagene, hævede hans Læber sig haanligt.

Den Mine netop bragte Nikolai til at styrte ind paa ham og Wejergang til med et:

«Din brutale Slubbert!»

^[213] at svare med Spadserstokken tvertover hans Ansigt, saa den knækkede:

«Hjelp! ... Hjelp! ... Politi!»

Nikolai havde slaat Næven i Wejergangs Frakkebryst, saa Knapperne reves op, da han kringsattes af tre Konstabler.

En ung Pige fløj alt i ét forfjamset mellem Næverne paa dem.

Publikum samlede sig mere og mere tæt omkring...

Det var Markedsslagsmaal i bedste Skikkelse; – og det med den lange, svarte Jenten til!

... «En gal Bulbider af en Smedesvend!

... I Arresten med ham!» – udstødte Wejergang forbittret, da han følte sig i Sikkerhed. «Der kan Du gruble saalænge! ...

Du er aldeles ikke uundværlig, min Ven!» lagde han koldt tirrende til. «Den svartøjede Jenten skal nok more sig i Markedet aligevel!»

Ordene var neppe udtalte, før Nikolai havde slidt sig løs. Han svang Byldten med Skrinet, saa ingen kunde komme ham nær, og kastede sig derpaa som et Lyn ind paa Wejergang med et indbidt tænderskjærende:

«Det skal Du ha' sagt for sidste Gang i dit Liv!»

^[21.4]Den ene Haand famlede op mod Wejergangs Bryst, og den anden gav ham et Slag med den fulde Vægt af Skrinet, saa han tumlede om i Sneen!

Han rejste sig ikke igjen ... rørte sig ikke ...

Der blev Skrig og Opstyr mellem Publikum.

Enkelte raabte paa Mord, andre paa Læge ...

Under alt dette larmede og fanfarerede Musiken fra tre Steder.

En højere Politifunktionær søgte at berolige, og diskrete Hænder bar den bevidstløse ud i en Slæde og kørte til Hospitalet.

Publikums hele oprørte Harmen vendte sig nu mod Ugjerningsmanden, der under stort Gelejde førtes ud.

For en Sikkerheds Skyld blev han ude i Porten belagt med Jern baade om Hænder og Fødder, hvilket skede under stor Tilstimlen fra Gaden.

Men, da der saa var Tale om at trække ham ind i Slæden, kastede Jenten sig saa fast over ham, at det var umuligt, at faa hende slidt fra. Hun vedblev til Guttestimlens Jubel og ^[21.5]Moro at skrigte og hænge ved endnu, da de havde faat ham op.

Det var ikke muligt for Politiet at komme afsted, alt det man sled og trak i hende ... der røg Skjørtelinningen!

Gutterne hujede.

. ... Slid! – riv! – træk Klæderne af mig!» ...

«Saa ha' da lidt Vet, Jente!» lød det fra en af Konstablerne.

... «I faar ikke ta' ham! ... faar ikke ta' ham!» ...

Hun vred og rev i hans Haandjern.

«Det er min Skyld! ... Kan Du ikke sige det til dem, Nikolai!» hun skreg skjærende ud, – og Konstablerne nyttede Øjeblikket til at faa hendes Hænder

løste.

Afsted fór Slæden med Silla uden Tørklæde bagefter, fulgt af Guttessværmen.

Hun saa Politistationen aabnes for Nikolai uden at kunne naa ham eller hindre det; ... gik Time efter Time udenfor og lyttede og ventede, medens Konstablerne atter og atter betydede hende, at hun maatte begive sig hjem.

Da hun saa omsider vandrede fortvilet opover, ^[216]standsede hun i et Væk; men oppe paa Broen over Fossen blev hun længe staaende ...

Det durede saa underligt dernede i Mørket. ... Det var, som hun paa noget Vis hørte til der! ...

– Hun laa udover Natten med en dump Følelse af det hændte og vred sig under en usigelig Angst for Rækkevidden af Nikolais Gjerning.

Af og til udstønnede hun et pint Suk ...

Hun kunde ikke blive kvit Synet af Haandbøjlerne og kjendte i Vildelsen det kolde Jern endnu i Hænderne, – indtil hun endelig kom ind paa den skjærende Følelse af, hvor ussel hun havde været imod ham! ... Hun syntes, Nikolai maatte spytte af hende!

Hun laa og stirrede som i et Syn paa sig selv ... hvorledes hun havde gaat der og ikke tænkt paa eller stundet mod andet end sin egen Fornøjelse, medens Nikolai, Smedgutten hendes, – han med de stærke Arme og de reale Øjnene, som nu sad bag Fængselsslaaen! – strævede og sled og sparede og tog i for dem begge to, – for at de kunde komme sammen!

Og, at han havde været ængstelig ræd for ^[217]hende, skjønte hun ogsaa nu, – med engang – som et Skjæl var faldt fra Øjnene ...

Bare han endnu holdt af hende! ... Han havde sagt saa mildt og godt, at hun kom i Graad, naar hun tænkte paa det: «Gaa hjem, Silla!» – to Gange ...

Havde hun vidst eller forstaat, hvad det var at holde af nogen, før netop nu? – det kanske var for sent! ...

Tanken førte hende atter ind i Angsten, og under den steg der forvildede Billeder ... Wejergang styrtende om og udstrakt paa Sneen ... tilslut Nikolais Arme med Haandjernene rækkende op af Fabrikfossen!

– Hun laa søvnløs, til det blev Morgen, og saa det samme ... Haandjernene i Fossen ... og saa han, som vendte sig for Slaget og faldt ... og saa det hele om

igjen ... rundt ...

Hun sad der hel Dagen til det skumrede.

Hendes Uro drev hende nedover til Politistationen.

Der saas alt tændt Lys indover Gangene, og var saa mange Døre, hvoraf travle, uniformerede Mænd gik ind og ud. Ved Indgangene sad og stod forskellige Mennesker og ventede ...

Hun havde ikke Mod til at spørge.

^[218]Hun gik i det tætte Snefog længe rastløs rundt om Bygningen ...

Endelig bares det hende for, at hun maatte ind; – og i en Slags Tilstand, der gjorde hende ufølsom for Omgivelserne, blev hun tilslut taalmodig staaende tilsneet og hvid ved Porten, hvor Arrestlokalerne var.

Da den endelig gik op, vilde hun ind.

«Hvad skal Du?»

«Høre efter Nikolai.»

«Nikolai, – hvad for en Nikolai?»

«Han, som kom herind inat!»

«Er Du gal, Jente! ... Morderen? – Er Du hans Søster?»

«Nej.»

«Det er vel det, – for den ryggesløse Karen har ikke langt igjen;» – han gjorde en betegnende Bevægelse med Haanden over Halsen. – «Han er død, han, som var ude for ham, – i Middags, og Morderen sidder nu for Vagt i Boldt og Jern!»

Hun havde ingen Fornemmelse af, hvordan det gik til, at Porten blev lukket for hende igjen ... eller af, at det snede saa tæt og stille med Lys af Løgter gjennem Snesløret opefter Vejen ^[219]... vidste ikke, hvorledes hun var kommet op paa Broen igjen.

Det var der, hun skulde være ...

Dernede sad Nikolai med Haandjernene og rakte Hænderne op – og skreg ... skreg efter hende!

– Næste Morgen saas et Stykke af en Kjole stikke op af den løse Snemørje ⁿ²⁰³ i Dammen. Hovedet var i det høje Fald fra Broen knust imod Iskanten.

Det var konstateret, at den unge Wejergangs Død direkte var foraarsaget ved det ham bibragte Slag, der havde trængt ind i Hjernen!

Og ikke skulde Indtrykket blive formildet ved Nikolais Opførsel for Retten. Han stod endnu med vild Sorg i sin Sjæl for Sillas Død og svarede at, om Wejergang havde havt sju Liv, han vilde taget dem!

Adspurgt om hans Forældre, vilde han først ingen have kjendt; men, da man gik ham nærmere paa Klingen, udbrød han, pegende paa en sværbygget ^[220] Kone, som sad og græd henne paa Bænken:

«Hun heder Barbro ... De siger, hun er min Mor ... men han, som tog min Lykke i denne Verden, fik baade Kjærligheden og Morsmelken!»

Barbro jamrede.

Hans Far? – Det kunde være hele Byen det! – han saa sig rundt om paa Rettens Personale.

Det var Svar, som fuldkommen befæstede den Mening, som ogsaa fra først af var Publikums i denne opsigtsvækkende, stygge Mordsag, – at Retten her havde for sig en fræk, i Bylivets Bærme tidlig forhærdet Forbrydernatur!

Politiet selv havde Personen endnu i temmelig god Erindring fra hans voldsomme Færd og øvrige tvilsomme Forhold under Tyvssigtelsen. Og af hans Fortid, der blev gennemsigtet, fremgik, at han alt fra sin tidligste Barndom havde udvist farlige Tilbøjeligheder, saa at der endog havde været Tale om at placere ham paa Stiftelsen for moralsk fordærvede Børn.

Fra hans Læreaar i Hægbergs Smedie kunde der overføres ham gjentagne Fakta, der beviste, ^[221] at han var en til Slagsmaal og Voldsomhed tilbøjelig Person.

Ikke længere tilbage end ifjor havde han undsagt Olaves, – som Vidnerne opfattede det, – paa Livet; ligesom det af Forklaringerne i Retten fremgik, at han den paagjældende Aften ihærdigt havde efterstræbt den afdøde og lige før Gjerningen udtalt sin Agt at dræbe i Trudselen: «Det skal Du have sagt for sidste Gang i dit Liv!»

Et formildende Moment laa unægtelig i den Omstændighed, at der var en Kjærlighedshistorie med i Spillet, og at Handlingen syntes foranlediget af Jalusi. Paa den anden Side var det bragt paa det rene, at den ogsaa kunde betragtes som

Udslaget af et gammelt Had allerede fra Barneaarene af ...

Dommen lød paa Strafarbejde paa Livstid!

*

Nede i Voldgraven skjød man tilmaals blaf i blaf ... Længere henne paa Fæstningspladsen ekserserede endel Soldater, medens der af og til lød et Hornsignal i den stille Formiddag ...

^[222] Med en Vagt af Gevaldigere førtes en liden Afdeling jernbelagte Fanger under raslende Ekko for hvert Skridt fra Arbejdet langs Volden hen mod Slaveriets indre Gaard.

Ved et Hul i Muren sagtnede den sidste af Fangerne lidt paa Gangen. Han kastede et langt Blik igjennem Aabningen.

Fjorden laa skinnende blaa nedenunder med talrige hvide Sejlere og en Damper med tyk Røg efter sig ned mod Vandet ...

Han trak Aanden dybt, Næseborerne aabnede sig, og det brede Ansigt viste et stærkt Oprør.

De andre var alt en fem sex Skridt foran, og Gevaldigerenⁿ²⁰⁴ satte i et Brøl paa Nummer sex og sexti og udbrød knarvurrent:

«Du vilde gi't noget til for at kunne flyve ud nu, Nikolai?»

«Jeg tænker, det er det, vi alle er skabt til jeg!» svarede denne braat.

«Da skulde Du ogsaa stille Dig, saa Du kunde vente Benaadning!»

Nikolai rystede bittert paa Hovedet; der skjød et Glimt fra de graa Øjne:

^[223] «Slap jeg ud, saa kom jeg bare ind igjen ... For, enten er det Verden, som skulde paa Slaveriet, eller ogsaa er det mig ... og det sidste faar det vel staa ved!

Afsted klirrede det igjen ...

Noter:

[n1](#). Sporlag, Efterspørgsel.

[n2](#). Fjøs, Kostald.

[n3](#). Gamp, Hest, Krallik.

- [n4.](#) Vige, dreje tilside.
- [n5.](#) Stelle, indrette.
- [n6.](#) Borte, henne.
- [n7.](#) Vejt, Stræde.
- [n8.](#) Gløg, aarvaagen.
- [n9.](#) Snufsen, Hulken.
- [n10.](#) Omframt, ualmindelig.
- [n11.](#) Stelle, puele om.
- [n12.](#) Trille, Enspændervogn.
- [n13.](#) Kjende, føle.
- [n14.](#) Staut, prægtig.
- [n15.](#) Snaut, knap og nap.
- [n16.](#) Taate i Døs, flaske i Søvn.
- [n17.](#) Brygge, Kai.
- [n18.](#) Uflid, ilde passet, urenlig.
- [n19.](#) Vanvyrde, forsømme.
- [n20.](#) Fantehul, Tyvehul.
- [n21.](#) Indful, snedig.
- [n22.](#) Lur, døsig.
- [n23.](#) Dot, Per Tot.
- [n24.](#) Mej, Gjænge.
- [n25.](#) Vesle, lille.
- [n26.](#) Gnissen, Knirken.
- [n27.](#) Hæse og pæse, puste og stønne.
- [n28.](#) Higste, hikke, hulke.
- [n29.](#) Stabbe, Huggeblok.
- [n30.](#) Vet, Forstand.
- [n31.](#) Svælge, synke.
- [n32.](#) Juling, Prygl.
- [n33.](#) Krak, Bænk.

- [n34](#). Vagge, rokke, svaje.
- [n35](#). Tage igjen, indhente.
- [n36](#). Fillegut, pjaltet Dreng.
- [n37](#). Varp, Kast.
- [n38](#). Stur, sørgmodig.
- [n39](#). Lej, kjed.
- [n40](#). Spænde, sparke.
- [n41](#). Gjildt, prægtigt.
- [n42](#). Eftasverd, Vesperkost.
- [n43](#). Tomt, Plads.
- [n44](#). Duskregn, Støvregn.
- [n45](#). Bordsprinklerne, Bræddegitteret.
- [n46](#). Gangbord, Gangbræt.
- [n47](#). Bordtomt, Tømnierplads.
- [n48](#). Toppet og raaget, topmaalt.
- [n49](#). Pigge, traske.
- [n50](#). Plystre, fløjte.
- [n51](#). Klamse, trampe.
- [n52](#). Holke, Glidebane.
- [n53](#). Slusk, Slubbert.
- [n54](#). Bugte, bøje.
- [n55](#). Graate, græde.
- [n56](#). Slægge, Forhammer.
- [n57](#). Flæk, Plet.
- [n58](#). Haug, Dynge.
- [n59](#). Tyne, myrde.
- [n60](#). Sjap, Værtshus.
- [n61](#). Smug, Smøge.
- [n62](#). Lue, Hue.
- [n63](#). Snarvej, Gjenvej.

- [n64](#). Kar, Karl.
- [n65](#). Fanteri, Narreri.
- [n66](#). Fare Gauketur, gjøre Kommers.
- [n67](#). Mumse, gumle.
- [n68](#). Spændt, plat.
- [n69](#). Lige kvittar det, det er lige fedt.
- [n70](#). Flire, le.
- [n71](#). Bite, Stykke.
- [n72](#). Opstyr, Høre.
- [n73](#). Storslæggen, den store Forhammer.
- [n74](#). Kot, Aflukke.
- [n75](#). Til Knivs, der an.
- [n76](#). Ihob, sammen.
- [n77](#). Klype, Knibtang.
- [n78](#). Kubbe, Blok.
- [n79](#). Tulemuten, Tumulten.
- [n80](#). Saar, ømfindtlig.
- [n81](#). Hændig, behændig.
- [n82](#). Pratsom, snaksom.
- [n83](#). Raakarbejdet, Isvækningen.
- [n84](#). Snemaaging, Sneskovlingen.
- [n85](#). Bølg, Omvej.
- [n86](#). Agerrixe, Vagtelkongu.
- [n87](#). Single, klirre.
- [n88](#). Subret, sølet.
- [n89](#). Kran, Hane.
- [n90](#). Stø, stadig.
- [n91](#). Dørstok, Dørtærskel.
- [n92](#). Drøje, nøle.
- [n93](#). Soplime, Fejekost.

- [n94](#). Nøste, Nøgle.
- [n95](#). Klæk, spæd.
- [n96](#). Snelle, Garnrulle.
- [n97](#). Gjerdestok, Gjerdestav.
- [n98](#). ikke braat saa morsk, ikke nær saa barsk.
- [n99](#). Kraake, Krage.
- [n100](#). Flom, Strøm.
- [n101](#). Smette, smutte.
- [n102](#). Sprikende, udspærret.
- [n103](#). Snurpe, rimpe sammen.
- [n104](#). Fangskind, Skjødskind.
- [n105](#). Gnog, gnavede.
- [n106](#). Nifile, file af alle Kræfter.
- [n107](#). Ture, leve lystig.
- [n108](#). Gnure, gnie.
- [n109](#). Greje undaf, klare.
- [n110](#). Grind, Led.
- [n111](#). Gran, fin.
- [n112](#). Tru, trofast.
- [n113](#). Kneppe, folde.
- [n114](#). Sub, Søle.
- [n115](#). Rakne, svigte.
- [n116](#). Sprat op, sprang op.
- [n117](#). Dimmende, disig.
- [n118](#). Dure, tordne, brumme.
- [n119](#). Svelle, svulme.
- [n120](#). Nethændt, fingernem.
- [n121](#). Greje, Rede.
- [n122](#). Holde paa, være ifærd med.
- [n123](#). Tørke, tørre.

- [n124](#). Rage, rive.
- [n125](#). Muldseng, Bed.
- [n126](#). Myse, misse.
- [n127](#). Silju, Silje.
- [n128](#). Skvætte, fare sammen.
- [n129](#). Hempe, Strop.
- [n130](#). Fuldskurendes, tilgavns.
- [n131](#). Kaalseng, Kaalbed.
- [n132](#). Var, forsigtig.
- [n133](#). Tine, stor Træeske (Hatæske o. l.).
- [n134](#). Aannetiderne, de travle Tider, navnlig Højbjergningen og Høsten.
- [n135](#). Kornskur, Kornhøst.
- [n136](#). Grættten, gnaven.
- [n137](#). Jøne, drille.
- [n138](#). Stabur, Stolpebod, Fadebur.
- [n139](#). Tungfør, tung, besværlig.
- [n140](#). Vejv, Svingel.
- [n141](#). Klaffebord, Slagbord.
- [n142](#). Kobberslanter, Kobberskillinger.
- [n143](#). Ræke, Reie.
- [n144](#). Sile, strømme.
- [n145](#). Halvtullet, halvtosset.
- [n146](#). hun] *rettet fra*: kun
- [n147](#). Skavler, Snedriver.
- [n148](#). Tyrstikken, Pind af fedt Fyrretræ.
- [n149](#). Spikke, snitte.
- [n150](#). Ræke, drive.
- [n151](#). Gispe, gabe.
- [n152](#). Kove, Kammer.
- [n153](#). Skjøer, Skjelm.

- [n154](#). Skrie, glide.
- [n155](#). Kjelke, Haandslede, Børneslede.
- [n156](#). Pigkjelke, Kjelke, som drives frem ved Hjælp af Pigatav.
- [n157](#). Ugreje, Uorden.
- [n158](#). Bundingstikke, Strikkepind.
- [n159](#). Paa sætte Flekken, paa Øjeblikket.
- [n160](#). Greje ud, forklare.
- [n161](#). I dyreste Mou, saa dyrt som muligt.
- [n162](#). Snefond, Snedrive.
- [n163](#). Snygg, hurtig.
- [n164](#). Grøsse koldt, løbe koldt.
- [n165](#). Var det likt! langt fra!
- [n166](#). Braa, hastig.
- [n167](#). Slarv, Sladder.
- [n168](#). Dyre mit Liv (en Ed).
- [n169](#). Stod paa Hægten, var paa Nippet.
- [n170](#). Grugg, Grums.
- [n171](#). Glisende og flirende, lattermild.
- [n172](#). Ærte, tirre.
- [n173](#). Opbrættet, opsmøget.
- [n174](#). Spade op, grave op.
- [n175](#). Væra, Verden.
- [n176](#). Skøjte, Skude.
- [n177](#). Skydse, kile afsted.
- [n178](#). Spænstig, elastisk.
- [n179](#). Spol, Hale.
- [n180](#). Haug, Høj.
- [n181](#). Glomme, stirre.
- [n182](#). Ivej, afsted.
- [n183](#). Svirsk, rask.

- [n184](#). Undaf, bort.
- [n185](#). Korke, proppe.
- [n186](#). Sodd, Suppe.
- [n187](#). Gisp, Gaben.
- [n188](#). Paa Flækken, lige paa Stedet.
- [n189](#). Bure, suse (i Ovnen).
- [n190](#). Kvie sig, krympe sig.
- [n191](#). Sliphændt, ikke paaholden.
- [n192](#). Skene, bisso.
- [n193](#). Slug, Svælg.
- [n194](#). Fille, Pjalt.
- [n195](#). Trakke, trampe.
- [n196](#). Kaxe, Matador.
- [n197](#). Flagse, slaa med Vingerne.
- [n198](#). Gliding, Glidning.
- [n199](#). Nagl, Negl.
- [n200](#). Jebmundet, grinende.
- [n201](#). Smettre, skralde.
- [n202](#). Gneldre, hvine.
- [n203](#). Snemørje, Snesjap.
- [n204](#). Gevaldiger, Fangevogter.

Jonas Lies *Livsslaven* er lastet ned gratis fra bokselskap.no